

გათუქის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრი

BATUMI STATE OPERA AND BALLET THEATRE

БАТУМСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЛЕТА

J. VERDI

OT LELO

BATUM DEVLET OPERA VE BALE TIYATROSU

JUZEPE VERDI

OTHELLO

opera in 4 acts
by WILLIAM
SHAKESPEARE'S
tragedy

Libretto
ARRIGO BOIT

ჯუზეპე ვერდი

ოთელიო

ოპერა 4 მოქმედებად
უილიამ შექსპირის
ტრაგედიის მიხედვით

ლიბრეტო
არიგო ბოიტოსი

პრემიერა ბათუმში —
1887 წლის 5 თებერვალი

PROMYE "LASCALA" -
1887 YILIN SUBATIN 5 II

ПРЕМЬЕРА В „ЛАСКАЛА“ -
5 ФЕВРАЛЯ 1887

JUZEPE VERDI

OTELLO

opera 4 perde
WILIAM
SEKSPIR .
tragedi

Libretto

ДЖУЗЕПЕ ВЕРДИ

ОТЕЛЛО

опера в 4 актах
По трагедии
ВИЛЬЯМА
ШЕКСПИРА

либретто
АРИГГО БОИТС

THE PREMIERE IN BATUMI -
ON AUGUST 23, 1996

პრემიერა ბათუმში —
1996 წლის 23 აგვისტოს

PROMYE BATUM -
1996 YILIN AGUSTOSUN 23-UNCU

ПРЕМЬЕРА В БАТУМИ -
23 АВГУСТА 1996 ГОДА

ანზორ ზამბახიძე

ბათუმიდან
ასპენდოსამდე

ANZOR
ZAMBAKHIDZE

*From
Batumi
to
Aspendos*

АНЗОР
ЗАМБАХИДЗЕ

*от
Батуми
до
Аспендоса*

ANZOR ZAMBAKHIDZE

Batum'dan Aspendos'a

*Conductor -
David Mookeria*

*Art Manager -
Alexander Khomeriki*

*Director -
Gizo Jordania*

Set and costume design

Mirian Sivelidze Ushangi Imerlishvili

Choirmaster

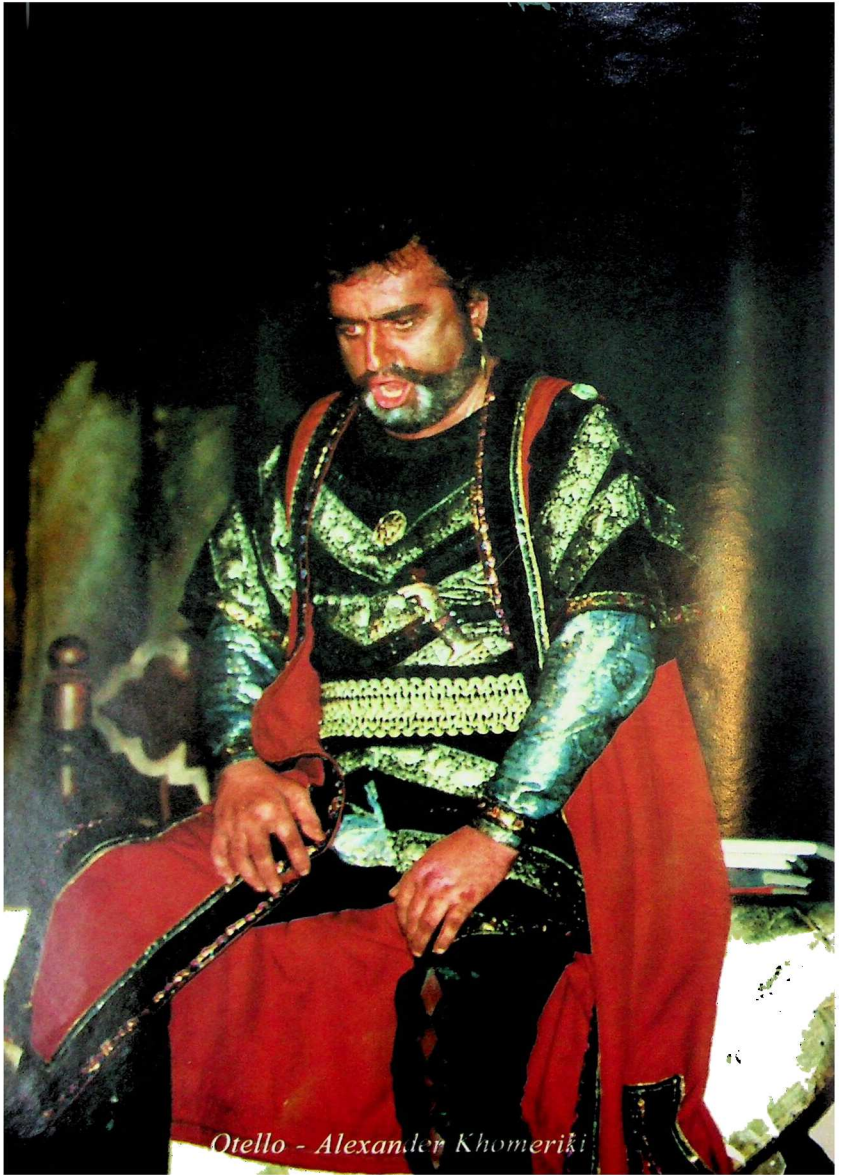

Avtandil Chikhenkeli

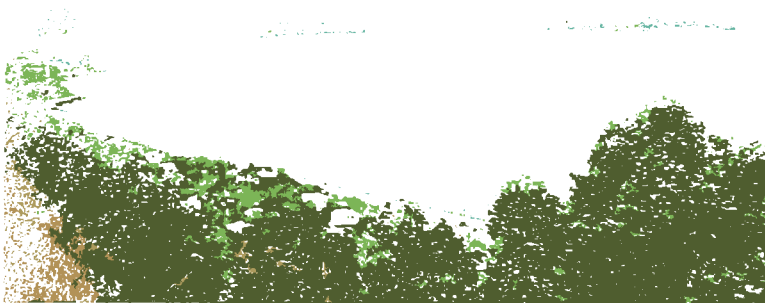
Dallet-master

Bekar Monayardisashvili

Othello - Alexander Khomeriki

თ ზ მ რ ა ბ ა თ უ მ ი

მიკლე ექსკურსი ისტორიაში და დღევანდელობა

ბათუმი.

არის ასეთი ქალაქი საქართველოს უკიდურეს სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში — „ამ ქვეყნად ყველაზე ღურჯი“ შავი ზღვითა და მწვანე მთებით მოვარაყებული, პალმებითა და კიპარისებით, მაგნოლიებითა და ციტრუსებით შემკული, ხასხასა ზავერდოვანი გაზონებით, ბათუმური ბელეტაჟებით და ცადატყორცნილი თეთრი მადლივი შენობებით დამშვენებული თეთრი ქალაქი, ქათქათას რომ უხმობენ პოეტები...

მკირე დასახლებული პუნქტი, წარსულ საუკუნეშიც კი, ქალაქი რომ არ ეთქმოდა, სწრაფად დაადგა კაპიტალისტური განვითარების გზას და, სულ მალე გადაიქცა ევროპაზიური ყაიდის ინტერნაციონალურ ქალაქად, რომელსაც არც სამრეწველო პოტენციალი აკლდა და არც ის ეგზოტიკურობა, საკურორტო-ტურიისტულ მიზნიდევლობას რომ ანიჭებს. ბათუმის ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული აღმავლობა, მოსახლეობის სწრაფი ტემპით ზრდა განაპირობა ფრიად მოხერხებულმა გეოპოლიტიკურმა მდებარეობამ, ზომიერმა სუბტროპიკულმა კლიმატმა, იშვიათმა ბუნებრივმა ბოლაზმა და, დიდწილად, იმან, რომ, 1921 წლამდე, იგი ორჯერ იყო გამოცხადებული პორტო-ფრანკოდ.

დღეს შავი ზღვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნავსადგური, ყოფიერ საბჭოთა კავშირსა და აღმოსავლეთ ევროპაში განთქმული კურორტი ბათუმი არის ადმინისტრაციული, ეკონომიკური და კულტურული ცენტრი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა, რომელიც ქვეყნის მსხვილი აგრარულ-ინდუსტრიული რეგიონია, ჩაისა და ციტრუსოვანთა, თამბაქოს, ტუნგის, ხილის ერთ-ერთი ძირითადი მწარმოებელი. სავაჭრო ნავსადგურთან ერთად ფუნქციონირებენ ნავთობგადასამუშავებელი და ელექტრომექანიკური, მანქანათ-საშენი და გემოსაშენი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკის, ქიმიურ-ფარმაცევტული და სხვა ქარხნები, თოთხმეტი ჩაის ფაბრიკა, კომბინატები, სამშენებლო, სატრანსპორტო, მსუბუქი და კეების მრეწველობის საწარმოები. ახლანან მათ რიგს შეემატა საქართველო-გერმანიის მძღავური ერთობლივი საწარმო „აღორძინება“.

და, კიდევ, ბათუმი საქართველოს საზღვაო სატახტოა, ცენტრი სანაოსნოსი, რომლის ხომალდები, ძირითადად, ტანკერები და შშრალი ტვირთის გემები, მსოფლიო ოკეანეს სერავენ სუვერენული საქართველოს სახელმწიფო დროშებით.

როცა, ამ შეიდი წლის წინათ, საქართველომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და ორი საუკუნით ადრე დაკარგული სახელმწიფოებრიობა აღიდგინა, აჭარა, ადგილობრივი ხელისუფლების ძალისხმევით, არათუ გადაურჩა ქვეყანაში განადლებული სამოქალაქო ომის ქარცეცხლს, არამედ, სწორედ იმ უმძიმეს ვითარებაში, შესძლო დაეწყო ეკონომიკისა და კულტურის აღორძინება, დაუცხრომელი ზრუნვა ხალხის კეთილდღეობის ამადღე-ბისათვის. აღშენებლობის მასშტაბები და ტემპები დღითიდღე მატულობს და, თუ საბჭოთა კავშირისათვის — ამ სახელმწიფო-მონსტრისათვის, აჭარა (ისევე, როგორც მთლიანად საქართველო) განაპირა სტრატეგიული მნიშვნელობის მხარეს წარმოადგენდა, დღეს უმნიშვნელოვანესი რეგიონია ახლადფუნქციონირებელი სახელმწიფოსი, პოლიტიკურად — ყველაზე სტაბილური, ეკონომიკურად — სხვა მხარეზე უფრო დაწინაურებული. რაც შეეხება ხელფლების, საერთოდ, კულტურის სფეროს, ხუთ-ექვს წელიწადში ბათუმი იქცა ქართული კულტურის აღიარებულ ცენტრად.

იმთავითვე ქალაქის არქიტექტურულ იერსახეში ევროპული სტილი პრევალირებდა. ბოლო წლებში ეს ტენდენცია მეტად გამოიკვეთა, გაღრმავდა, კონკრეტული მიმართულება მიიღო. მთელ სამოცდაათწლიან საბჭოურ ეპოქაში არ გადაკეთებულა იმდენი, რამდენიც ათეჯერ ნაკლებ მონაკვეთში დროისა — 1991 წლიდან!

აღშენებლობის პროცესის შეუქცევადობის, საზოგადოების დემოკრატიზაციის, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა განუხრედად დაცვის უტყუარი ნიშანი,

ხელისუფლების მინანქმით მართული საშვიდობო პოლიტიკის აღიარება იყო ის ფაქტი, რომ 1997 წლის 4 დეკემბერს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა ერთხმად მიიღეს ევროპის რეგიონთა ასამბლეის სრულუფლებიან წევრად. მოგვიანებით, ავტონომიური რესპუბლიკის მეთაური **ასლან აბაშიძე** ასამბლეის ხელმძღვანელი ორგანოს — ბიუროს წევრად აირჩიეს.

...პირველი თვითრეალური წარმოდგენა ბათუმში გაიმართა 1879 წლის ზაფხულში. ასე, რომ, დრამატული თეატრი აქ თითქმის 120 წელიწადს ითვლის. გამოსხა მცირე ხანი და ქალაქის მცხოვრებნი კლასიკური მუსიკის მაღლსაც ეზიარნენ.

პირველი საოპერო დასი, პატარა პროფინციულ ქალაქს რომ ეწვია, იყო რუსეთის

იმპერიაში მოგზაური ფრანგული კომიკური ოპერა კლოდიუსის ხელმძღვანელობით. ეს იყო 1890 წლის მაისში.

იქიდან მოკიდებული, საოპერო მუსიკა მოსახლეობის სულიერ მოთხოვნილებად, ქალაქის კულტურული ცხოვრების უცილობელ კომპონენტად იქცა. ადგილობრივ მელოდანთა თვალსაწიერის გაფართოების, გემოვნების ამაღლების კვალობაზე, იზრდებოდა გასტროლოგიითა ინტერესი ზღვისპირა ქალაქისადმი. შესაბამისად, ბიზნესმენებმა იწყეს კეთილმოწყობილი სათეატრო შენობების აგება, სასტუმროების ქსელის გაფართოება. ასე ეყრებოდა საფუძველი მდიდარ თეატრალურ, მუსიკალურ ტრადიციებს, რითაც კანონზომიერად ამაყობდნენ ბათუმელთა მომდევნო თაობები.

დღევანდელი ბათუმელებიც ვამაყობთ ამით. ვამაყობთ, რომ სწორედ ჩვენს ქალაქში შედგა გენიალური თევდორე შალიაპინის დებიუტი საოპერო სცენაზე. ეს მოხდა 1893 წელს, პალეის ოპერა „რაპილში“, რომელიც „კარდინალის ასულის“ და „ურის ქალის“ სახელწოდებითაც იდგებოდა.

1921 წლამდე, ანუ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე, ქალაქში გამოსულა იმ დროის, მეტნაკლებად, ყველა თვალსაჩინო შემსრულებელი, ვინც კი თბილისს ეწვეოდა საგასტროლოდ, ან 1851 წლიდან იქ არსებულ საოპერო თეატრში მოღვაწეობდა. როგორც საარქივო მასალები მოწმობენ, სპექტაკლები გაუმართავთ იტალიურ და ფრანგულ დასებს ფორტის, რ. გონსალესის, ანა ჟიუდიკის და სხვათა ანტრეპრიზით, მოსკოვის ზიმინის თეატრს, ხარკოვის რუსულ ოპერას ცნობილი ანტრეპრენიორის ალექსი წერეთლის ხელმძღვანელობით, ათობით სხვა დიდ და მცირე კოლექტივს. საოპერო სპექტაკლებსა და კონცერტებს ბათუმელთა წინაშე წარმდგარა ასობით პოპულარული არტისტი (ბევრი — არაერთხელ), მათ შორის: „ამერიკის ბულბულად“ წოდებული კოლორატურული სოპრანო ლუიზა ნიკიტა, სოპრანოები: ლუიზა ტეტრაცინი, ვარვარა ზარუდნაია, მედეა ფიგნერი, ნატალია პანინა; ტენორები: ნიკოლოზ ფიგნერი, ევგენი რიადნოვი, პ. ლოდი; ბარიტონები: ლეონიდ იაკოვლევი და იოაკიმ ტარტაკოვი; დირიჟორები: მიხეილ იპოლიტოვიანოვი, იოსებ ტრუფი; შემდეგ — ლონდონის „ქოვენთ-გარდენის“ პრიმადონა ვან-ბრანდტი, დიდი რუსი ტენორი ლეონიდ სობინოვი, გამოსჩენილი ამერიკელი მოცეკვავე აისელორა დუნკანი, დირიჟორ მორიც კოლერთან ერთად, რუსული და მსოფლიო ბალეტის ვარსკვლავები: მიხეილ მორდკინი და მიხეილ ფოკინი...

რასაკვირველია, სისტემატურად ჩამოდიოდნენ საგასტროლოდ ქართველი მომღერლები, რომლებიც ევროპასა და რუსეთის თეატრებში მოღვაწეობდნენ: „ლა სკალას“ სოლისტი ელენე თარხნიშვილი და „ბრანდ-ოპერას“ სოლისტი მიხეილ ნანობაშვილი (მიშელ დარიალი), ევროპის ერთ-ერთი საუკეთესო ბანი ფილიმონ ქორიძე (იტალიაში — კორიჯიო) და იტალიის სცენაზე „იმერელის“ ფსევდონიმით ცნობილი ბარიტონ მიხეილ კაკაბაძე, დარმშტადტის ოპერის სოლისტი მარგარიტა ნოვარაძე და „ოპერეტის მეფე“ ნიკოლოზ გედევანიშვილი (სევერსკი), ლეგენდარული ვანო სარაჯიშვილი, სანდრო ინაშვილი, ოღლა ბახუტაშვილი-შულგინა (სამიგენი — ქართული ვოკალური სკოლის ფუძემდებლები, ევგენი ვრონსკისთან ერთად) და ბევრი სხვა.

დროდადრო საოპერო დასებიც ჰყავდა ბათუმს, ორკესტრისა და გუნდის, ძირითადად,

ადგილობრივი მსახიობებით დაკომპლექტებული. ეს იყო პირველი ცდები ქალაქში საოპერო თეატრის გახსნისა. მაგრამ ეს არ ხერხდებოდა და მათი არსებობა თითო-ორიოჯი სეზონით იფარგლებოდა: 1906—1907 წლებში — მ. სვიშჩევსკაიას ანტრეპრიზა, 1921—1923 წლებში — ეგვენი ვროსსისა და ელადიმერ კორშონის, 1931—1932 წლებში — სანდრო ინაშვილის ხელმძღვანელობით.

1928 წლიდან რეგულარულად ჩამოდიოდა ხანგრძლივ გასტროლებზე თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი, რომლის დიდებას ქმნიდნენ გამოჩენილი დირიჟორები: ივანე ფალიაშვილი და ეგვენი მიქელაძე, შალვა აზმაიფარაშვილი და დიდი მირცხულავა, ოდისეი დიმიტრიადი, გივი აზმაიფარაშვილი, ჯანსუღ კახიძე; მომღერლები: ეკატერინე სოხაძე და ნადეჟდა ცომაია, მერი ნაკაშიძე და ნადეჟდა ხარაძე, დავით ანდლულაძე და ნიკო ქუშისაშვილი, დავით გამრეკელი და პეტრე ამირანაშვილი, ლეილა გოცირიძე და ოლღა კუნეცოვა, ზურაბ ანჯაფარიძე და ნოდარ ანდლულაძე, ცისანა ტატიშვილი, თენგიზ მუშუკუდიანი, მედეა ამირანაშვილი, მათა თომაძე, ზურაბ სოტკილავა. მათთან ერთად ბათუმელებს მაღალი ხელოვნებით ატობობდნენ ცეკვის ჯადოქარი ვახტანგ ჭაბუკიანი, ვერა წიგნაძე, მარია ბაუერი, ზურაბ კიკაძე-შვილი, ლილიანა მითაიშვილი, ბექარ მონაგარდისაშვილი, ირინე ჯანდიერი, სხვანი და სხვანი.

ბათუმშიც არაერთი გამოჩენილი ოსტატი მისცა საოპერო და საბალეტო ხელოვნებას. მათ შორის დირიჟორები: ოდისეი დიმიტრიადი, ელადიმერ კორშონი, რევაზ ტაკიძე; კომპოზიტორი ალექსი ფარცხალაძე; მომღერლები: დავით ანდლულაძე, ელადიმერ კანდელაკი, ნიკოლოზ ბელაქნელი, იან ვუტირასი, გრიგოლ გვეუჩაძე, ლამარა ჭყონია, ჰაროდ ფირცხალავა, ანზორ ფიოლია, კონსტანტინე პლუენიკოვი, ალექსანდრე ხომერტიკი, ნატო ჭყონია; ბალეტმაისტერები: დავით ჯავრიშვილი, ზურაბ კიკაძე-შვილი, ენვერ ხაბაძე, გივი ოდიკაძე...

ათწლეულების მანძილზე არ წყდებოდა ენთუზიასტთა მეცადინეობა ბათუმში მუდმივი მუსიკალური თეატრის გახსნისათვის. ბევრი იღვაწა საამისოდ სახელოვანმა მომღერალმა ლამარა ჭყონიამ, ასევე, დიდმა ქართველმა ტენორმა, ხანგრძლივი დროის მანძილზე რუსეთის დიდი თეატრის პრემიერმა ზურაბ ანჯაფარიძემ. დიდი ენერგია შეაღიეს ამ საქმეს ადგილობრივმა თეატრალურმა და მუსიკალურმა მოღვაწეებმა: შოთა დავითაძემ, ალექსანდრე ჩხაიძემ, ალექსანდრე მსხალაძემ და სხვებმა. მაგრამ საბჭოური იერარქიული დოგმების, მკაცრი რეგლამენტორების პირობებში ამის მიღწევა შეუძლებელი აღმოჩნდა.

80-იანი წლების დამლევს საქმეში ინტენსიურად ჩაერთო თბილისის საოპერო თეატრის პრემიერი ალექსანდრე ხომერტიკი.

...მუსიკის ჯადოსნურ სამყაროს იგი ეზიარა ბათუმში, სადაც დაიბადა და გაიზარდა, დაამთავრა სკოლა და მონაწილეობდა ვოკალურ კვარტეტში, რომელიც, ძირითადად, ხალხური და საესტრადო მუსიკის პროპაგანდას ეწეოდა. თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის მეორე კურსზე სწავლობდა, როცა საოპერო თეატრში ზაქარია ფალიაშვილის „აბესალომ და ეთერის“ ახალ დადგმას ამზადებდნენ დირიჟორი გივი აზმაიფარაშვილი და რეჟისორი გიზო ჟორდანიანი. მოხდა უპრეცედენტო

ფაქტი — სტუდენტი ხომერგი მთავარი პარტიის შესასრულებლად მიიწვიეს! ასე ბედნიერად დაიწყო ახალგაზრდა ტენორის არტისტული კარიერა. ეს იყო 1977 წლის ნოემბერში. კონსერვატორიის დამთავრების შემდეგ სტაჟირება გაიარა „ლა სკალაში“. იქიდან დაბრუნებული, გახდა მოსკოვის ჩაიკოვსკის სახელობის საერთაშორისო კონკურსის ლაურეატი. თბილისის თეატრში შეასრულა ტენორის თითქმის ყველა პარტია, დაიწმასურა მრავალი ეროვნული, საკავშირო, საერთაშორისო ჯილდო, საპატიო წოდება.

... ალექო ხომერგმა იმით დაიწყო, რომ, ზურაბ ანჯაფარიძისა და თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელის ჯანსუღ კახიძის აქტიური მხარდაჭერით, 1987 წელს, პირველად მშობლიურ ქალაქში, მოაწყო საოპერო მუსიკის ფესტივალი „ბათუმის მუსიკალური შემოდეგობა“, რომელსაც დიდი წარმატება ხვდა. მომდევნო წელს ფესტივალი კიდევ უფრო ფართო მასშტაბით, 400-მდე მუსიკოსის მონაწილეობით, გაიმართა. შემდეგ, საბჭოთა კავშირის დაშლის შედეგად, საქართველოში ქაოსი და სისხლისღვრა დაიწყო და, ბუნებრივია, საფესტივალოდ აღარავის ეცალა...

1992 წლის მაისში, თბილისის სცენაზე ოტელოს პარტიაში წარმატებული დებიუტის შემდეგ, თავისთვის წესადქვეული შემოქმედებითი ანგარიშით, ბათუმში ჩამოსულმა ალექო ხომერგმა, ადგილობრივი ტელევიზიით გამოსვლისას, აქ ოპერის დაფუძნების მისეულ ოცნებასა და გეგმებზეც ილაპარაკა.

საბედნიეროდ, ეს დაპირაკი არ დარჩა სურვილის, მოსაზრების დონეზე. იგივე იდგა უკვე ჰქონდა აჭარის ლიდერის ასლან აბაშიძეს.

სამართლიანობა მოითხოვს ამ საქმის მიწვევითა შორის მოვიხსენიოთ ჩვენი გამოჩენილი ტენორი, რუსეთის დიდი თეატრის სოლისტი ზურაბ სოტყიალა. სწორედ მასთან შეხვედრისას მიიღო გადაწყვეტილება ბატონმა ასლან აბაშიძემ, თეატრის ჭეშმარიტმა მესამიერკლემ და მშენებელმა.

უკვე 1993 წლის 16 მარტს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესმა საბჭომ და მინისტრთა საბჭომ მიიღეს ერთობლივი დადგენილება ბათუმში ოპერისა და ბალეტის თეატრის დაარსების თაობაზე. შეიქმნა სამთავრობო კომისია საორგანიზაციო და შემოქმედებითი საკითხების მოსაგვარებლად. თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელად დაინიშნა ალექსანდრე ხომერგი.

მთავარ რეჟისორად მიიწვიეს გამოჩენილი რეჟისორი გიზო ჟორდანიანი, რომლის თეატრალური კარიერა, თითქმის ოთხი ათეული წლით ადრე, ბათუმის დრამატული თეატრის მთავარი რეჟისორობით დაიწყო. თბილისის დაბრუნებული, ხელმძღვანელობდა გრიბოედოვის სახელობის რუსულ დრამატულ თეატრს; იყო საოპერო და რუსთაველის სახელობის თეატრების მთავარი რეჟისორი; სტაჟირება გაიარა ბერლინის განთქმულ „ჰომეზე ოპერაში“; გერმანულ სცენაზე დადგა არაერთი ქართული, რუსული და დასავლეთეგროპული კლასიკური ოპერა. ამჟამად თეატრისა და კინოს სახელმწიფო ინსტიტუტის რექტორია, პროფესორი, მრავალი საპატიო წოდების მფლობელი და უფრო მეტი პრესტიჟული პრემიის ლაურეატი.

ამ ორმა ხელოვანმა ერთად, ნაბიჯ-ნაბიჯ, ჩამოაყალიბეს დასი და განაღდა დაძაბული შემოქმედებითი მუშაობა.

პირველი დადგმის თაობაზე მეორე აზრი არავის უკონია — „აბესალომ და ეთერი“!
ასე მიეცა დასაბამი ბათუმის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრს, რომელიც, მძლე თავისი არსებობის მეხუთე წლისთავს იხეიმებს და, რომელიც დიდი ტრადიციების მქონე დრამატულ თეატრთან, თოჯინების თეატრთან და, სრულიად უნიკალურ (მნახველის გაოცებას რომ იწვევს), თითების თეატრთან ერთად, მიზიდველს, სისხლსავსეს ხდის ბათუმელთა კულტურულ ცხოვრებას.

აქვე, ბარემ, ისიც აღვნიშნოთ, რომ თავის პირველ საიუბილეო თარიღს თეატრი საბალეტო სპექტაკლით ხვდება. ახალგაზრდული დასი, რომელიც ადგილობრივი ძალებით ჩამოაყალიბა მთავარმა ბალეტმანისტერმა ბექარ მონავეარდისაშვილმა, უკვე აგვისტოში, თავის პირველ პრემიერად მაყურებელს შესთავაზებს „საბალეტო მინიატურებს“.

1993 წლის 3 ოქტომბერი.

ილია ჭავჭავაძის სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის კოხტა, კომპაქტური შენობა (რომელსაც საოპერო სპექტაკლების გასამართავად აუცილებელი რეკონსტრუქცია გაუჯერდა).

ახალი საოპერო დასი თავის პირველ პრემიერას მართავს...

— საოცარი სპექტაკლი!

— დიდი შემოქმედებითი გამარჯვება!

— „აბესალომის“ საუკეთესო დადგმა მისი სცენური სიციცხლის მთელი 85 წლის მანძილზე!

— ტრუმფული დასაწეისი!

ასე შეაფასა ბათუმური სპექტაკლი პრემიერაზე დამსწრე საზოგადოებამ, რომელსაც, ბედნიერ ბათუმელებთან ერთად, შეადგენდნენ მთელი ქართული შემოქმედებითი ინტელიგენციის ცნობილი წარმომადგენლები.

მივიდეთ, მართლაც, დიდებული სპექტაკლი, უზადო და გამორჩეული, როგორც მუსიკალური თვალსაზრისით, ისე დადგმის მასშტაბურობით, მეტად შთაბეჭდვადი სცენოგრაფიით, ეროვნული კოსტუმების სიმდიდრითა და სილამაზით.

მთავარი კი ის გახლდათ, რომ ეს მოხდა ქვეყნისათვის საბედისწერო ჟამს, როცა სულ ერთი კვირა გევაშორებდა მისი ძირძველი ღვიძლი ნაწილის — აფხაზეთის დაკარგვის სავალალო რეალობას; როცა, უკიდურესად შეჭირვებულ საქართველოში, შესამე საოპერო თეატრის დაარსება მიუწვდომელ ფუფუნებად, წარმოუდგენელ სითამამედ აღიქმებოდა. პარადოქსადაც კი ჯერდა თვით ფაქტი, ერის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის ერთ ყველაზე შებენელ მონაკვეთში, ახალი, ისიც ესოდენ მაღალეტიტარული, ძვირადღირებული თეატრის დაფუძნებისა. ოღონდ, ეს გარეშე თვალისათვის. და, კიდევ, შინაური სკეპტიკოსებისათვის!

...სიმღერა და ცეკვა ქართველი კაცისათვის ნიადგა ჭირისა და ლხინის თანაზიარი იყო, შემოახება, გამხნეება, ბრძოლისაკენ მოწოდება. შორეულ წარსულშიც რომ არ გადავიხედოთ, ამ მომენტამდე სულ ოთხი წლით ადრე, ავადმოსაგონარ 9 აპრილს, განა სწორედ ცეკვა-სიმღერით არ შეეგება დამეული თბილისი შშვიდობიან ხალხზე აღესლი ნიშებით და მომწამლავი გაზეთით მომხდურ თანამედროვე ბარბაროსთა მიერ თავსდატვილი ტრაგედია?! ჩვენი ხანგრძლივი არსებობის მანძილზე იარების, გაუსაძლისი ტკივილების მოშუშება-დაამებაში ხომ მუდამ გვეხმარებოდა მადლიანი, მრავალხმიანი სიმღერა — უებრო მალამო სულისა, მკაფიო გამოსატულება ერის ფიქრების, განცდების, ოცნებების, მისი სულის მოძრაობისა. შემთხვევით როდი მინიჭებია მუსიკალურ და ქორეოგრაფიულ (პოეტურსაც, ცხადია!) ფოლკლორს განსაკუთრებული ადგილი და დანიშნულება ქართულ ცნობიერებაში! პაიპარად როდი შეუქმნია ხალხის გენიას „ჩაკრულო“ და „შენ ხარ ენახი“, „მრავალგამიერი“, „ოფლია“ და ასობით სხვა მარგალიტი პოლიფონიური აზროვნების! გაიწ, ხალხური ქორეოგრაფიის ისეთი მწვერვლები, როგორიცაა „ქართული“, „ხორუმი“, „განდაგანა“...

პრაგმატული მოსაზრებით ნაღდად არ იყო მაშინდელ საქართველოში ის პოლიტიკური და სოციალური ფონი, ოპერის, საერთოდ, თეატრის გახსნას რომ მიესადაგებოდა, ის სახეობო, ხალისიანი განწყობილება, მსგავს მოვლენებს რომ უხდებოდა. მაგრამ ცხოვრება ხომ გაბუდებით წინ უნდა მიდიოდეს — ახალი სიცოცხლე განიწდეს, ახალი თესლი აღმოცენდეს, ახალი ხოდი გაიდოს, სახლი აშენდეს, თეატრი გაიხსნას, სიმღერა ითქვას! ითქვას ისე ხშივრად და ისე მძლავრად, რომ დარდი და ჭმუნვა გადაგვიყაროს, ახალი ძალა შთაგებეროს, იმედი და რწმენა შეგვმატოს!

და ითქვა კიდევ სამხრეთული ოქროს შემოდგომის იმ თბილ კვირა საღამოს ეს ომახიანი სიმღერა საქართველოს ბედისა და ავებლობისაგან განუყოფელ აჭარაში. ითქვა სრულიად საქართველოსა და კიდევ უფრო შორს გასაგონად, როგორც ძალუშად აღურებული სიმბოლო ჩვენი ხალხის გაუტეხლობისა, მისი არდაჩოქებისა, უკეთეს შეიღთა მისთა შხადყოფისა — უკანასკნელი ქართველის უკანასკნელი სისხლის წვეთამდე დაიცვან მამული, რომლის თითოეული გოჯი მიწა სახელოვან წინაპართა, იმავე შეუყვარლობის, წმიდა სისხლითაა გაპოხიერებული.

ამ თვალსაზრისითაც ასეთი ნაბიჯის გადადგმა აუცილებელიც კი იყო მაშინ. აუცილებელი იყო ასეთი დემონსტრირება სულიერი სიმტკიცისა, მიანვლებული ეროვნული ენერჯის გამოსავლენად, დასტურად იმისა, რომ ქართველობა არასოდეს შეეგუება თავისი ერთიანობის დარღვევას, არ დაუშვებს, რომ „ჯავერი შაშვამოს მტრისანი“.

ამდენად, არც სახეობო, სადღესასწაულო ხასიათი ჰქონია იმ ღირსსახსოვარ მოვლენას — ბათუმში ოპერის დაარსებას (ის კი არა და, დარბაზში ბევრს ცრემლიც უგიაფებდა თვალზე). მით უფრო, რომ თვით შინაარსი, მეტადრე, მუსიკა ფაღლიაშვილის შედევრისა, გამორიცხავს სახეობო, საღაღობო განწყობას, ხოლო ორუანტელის მომგერელი დიდებული „ჩაკრულო“ და საბრძოლო ნაბათი „ქართველი, ხელი ხმალს იკარ“, ღრმა სევდით გამსჭვალული „წამწამსა და წამწამს შუა“ და ტრაგიზმის რეგისტრში აყვანილი

ფინალი ოპერისა აედერდა, ვითარცა რექვიემი საშობლოს მოღიანობისათვის, ბნელ ძალებთან უთანასწორო და უწმინდეს ბრძოლაში, დაცემულ გმირთა უკედეგებისა, ვითარცა ერთი სუნთქვით ამომღერებელი გრძელი, კავშირანი სიმღერა გლოვად და მარადიულ ხსოვნად იმ ბიჭებისა, ბედკრული საქართველოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის სამსხვერპლოზე რომ მიიტანეს სიცოცხლე უყოყმანოდ.

ამადაც გამართლებულად მივიჩნით ის მოვლენა, გაერთიანებულ, აღვიქვით, როგორც მშობელი ქვეყნის ნათელი მერმისის მაუწყებელი პირველი მერცხალი, ჩვენს უნიათო ყოფაში, დიდი გამონათების წინ, შემოჭრილი კაშკაშა სსივი. და, თუ, მანამდე, მავანნი იგესლებოდნენ — რა დროს ახალი თეატრის გახსნაო, რა გვეოპერებო საქართველოში, იმათაც ირწმუნეს: საქართველოში ყოველთვის არის „აბესალომის“ დრო! „აბესალომი“ მარად ივენთან უნდა იყოს!

ამ და მხოლოდ ამ კონტექსტში უნდა განვიხილოთ ბათუმში საოპერო თეატრის გახსნა. უუჭველია, ეს იყო არა მარტო უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა მთელი ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში. ამ მოვლენას გაცილებით დიდი დატვირთვა ენიჭებოდა — ფართო საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გლერადობა!

ისიც ხომ არსებითია, რომ ახდა მუსიკოსთა და მუსიკის ტრფილთა არაერთი თაობის ოცნება — ოპერა ბათუმში სასიამოვნო რეალობად იქცა!

ყოველივე ამისათვის მადლიერმა ხალხმა პატივი და დიდება მიავი იმათ, ვისი მოწადინებითაც შესაძლებელი გახდა ამ საშვილიშვილო საქმის დაგვირგვინება, დიდი ხნის ნაოცნებარ-ნაღლითავე იდვის ხორცშესხმა. ბევრ პერსონას ეკუთვნის მადლიერების გულწრფელი სიტყვები, მაგრამ „კეისარს — კეისრისაო“ და, უწინარეს, ეს სიტყვები ეკუთვნის აჭარის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარეს ასლან აბაშიძეს, რომელმაც, ნამდვილად, შეუძლებელი შეძლო! ჯერ ერთი, ნიჭისა და შესაძლებლობათა გამოვლენის შესანიშნავი ასპარეზი გადაუშალა (პრაქტიკულადაც დაასაქმა, მატერიალური მხარდაჭერა გაუწია!) ახალგაზრდა მუსიკოსებს. რაც მთავარია, განუზომელი სიხარული და კმაყოფილება მოჰგვარა ბათუმელებს, მთელ ქართველ ხალხს, სათავე დაუდო ეროვნული კულტურის გადარჩენას, სულიერების აღორძინებას!

ბათუმში ახალი საოპერო თეატრის შექმნა ხომ საქართველოში მშვიდობის დასადგურების, უკეთესი ხვალისდელი დღის იმედად და სასოებად იქცა; ბიჭი მისცა შინააშვილობით, ძმთამკვლელი ომით გაწამებული ქვეყნის სხვადასხვა მხარეების დაშოშმინება-დამშვიდებას, მისი გამოლიანება-განმტკიცების შეუქცევად პროცესს, რომელიც ძნელად, მაგრამ მაინც გრძელდება.

მთელი საქართველო აღაპარაკდა ბათუმურ სასწაულზე. თბილისელები, ქუთაისელები, სხვა ქალაქების მცხოვრებნი თავს მოვალედ თვლიდნენ ჩამოსულიყენენ ბათუმში და საკუთარი თვალით ეხილათ „სასწაული ესე“, ზიარებოდნენ ამ გრანდიოზული

სანახაობის ხიზლს, შინაგანად შეერთებოდნენ სამშობლოს ნათელი მომავლის რწმენად ავღუგუნებულ ამ მძლავრ პიზნს, ახალი სასიცოცხლო ენერგიით დამუხტულიყვნენ.

იყო დრო, საუკუნის დამდევს, როცა, ეროვნული მუსიკის ჭეშმარიტი მარგალიტის „აბესალომ და ეთერის“ სულ პირველი დადგმის სანახავად, მუსიკის მოყვარულები თბილისის ჩადიოდნენ ბათუმიდან, სხვა ქალაქებიდან. ამჯერად, მუსიკის ნამდვილ მექად ჩვენი ზღვისპირა ქალაქი იქცა.

„ადამიანის სულის ზეიმი“ უწოდა ბათუმში განხორციელებულ „აბესალომ და ეთერის“ საქართველოს პრეზიდენტმა იმწარდ შამარდნაძემ, რომელიც საგანგებოდ ეწვია ქალაქს.

ასეთ ზეიმად სულის გვევლინება ახალი თეატრის ყველა მომდევნო პრემიერა, თითოეული სექტაკლი...

მორიგი პრემიერა გაიმართა 1994 წლის 19 სექტემბერს.

ეს იყო ხალხის, უსაყვარლესი თანამედროვე კომპოზიტორის რევაზ ლაღიძის ოპერა „ლელა“, რომელიც, ამაღლებული სიყვარულის ფონზე გადმოგვემს ანტიკური ხანის საქართველოს ბროლის გარეშე მტრის წინააღმდეგ.

ისევ საყოველთაო ინტერესი — მელომანთა ახალი ტალღების მოზღვაება. ბათუმიც ჩვეული გულითადადობით მასპინძლობს ყველას, მომავლის იმედით აღავსებს, ოპტიმიზმს უწერავს...

ხელისუფლების რეაგირებაზე არ დააყოვნა: თეატრის გახსნის წლისთავე „აბესალომ და ეთერის“ და „ლელას“ დამდგმელ ჯგუფს — მთავარ დირიჟორს დავით მუქერას, მთავარ რეჟისორს გიზო ჟორდანიას, მთავარ ქორმაისტერს ავთანდილ ჩხეკელს, დამდგმელ მხატვრებს უშანგი იმერლიშვილს და შირიან შველიძეს, მთავარ ბალეტმაისტერს ბექარ მონაგარდისაშვილს, მთავარი პარტიების შემსრულებელს და თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელს ალექსანდრე ხომერიკს, კომპოზიტორ რევაზ ლაღიძეს (სიკვდილის შემდეგ) მიენიჭათ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მემედ აბაშიძის სახელობის სახელმწიფო პრემიები.

გავიდა რვა თვე და ალექსანდრე ხომერიკი, დავით მუქერია, გიზო ჟორდანია და უშანგი იმერლიშვილი დაჯილდოვდნენ რუსთაველის სახელობის ეროვნული პრემიით (მირიან შველიძის სახელმწიფოს ეს უმაღლესი პრემია, რომელიც, დეპულებით, მხოლოდ ერთხელ მიენიჭება, უკვე ჰქონდა).

ეს იყო 1995 წლის მაისში, სულ მალე, თბილისში პირველი გასტროლების შემდეგ. ამ დროს რეპერტუარში მესამე სექტაკლიც გაჩნდა — ვერდის „აიდა“. მსოფლიო საოპერო კლასიკის ამ მწვერვალის დადგმა კიდევ უფრო დიდმოშენელოვან მოვლენად იქცა არა მხოლოდ თეატრის შემოქმედებითს ცხოვრებაში. შორს წაგვიყვანდა იმის აღწერა, თუ რა გამოხმაურება ჰქონდა ბათუმელთა სექტაკლებს დედაქალაქში, როგორი ასახვა ჰპოვა პრესაში, ტელევიზიაში. მოკლედ კი, სხვა სიტყვა არ არსებობს — ტრიუმფი იყო ეს!

და 1996 წლის 23 აგვისტო.

„ოტელოს“ პრემიერა.

...პირველად ვერდის ეს შედეგური თბილისში დაიდგა 1888 წლის 3 ოქტომბერს, „ლა სკალაში“ პირველი წარმოდგენიდან სულ რაღაც ერთი წლის შემდეგ. საკმაოდ ძლიერი შემადგენლობა ჰქავდა პირველ თბილისურ „ოტელოს“ — მიხეილ მედვედევი (ოტელო), იპოლიტ პრიანიშნიკოვი (იაგო), იოზეფოვიჩი (დეზდემონა). ერთი საგულისხმო გარემოება: სპექტაკლს იმდენად დიდი წარმატება აქონდა, რომ მანამდე რეპერტუარში არსებული როსინის „ოტელო“ აქ მეტად აღარ გაჭაჭანებულა.

დიახ, „მუსიკის შექსპირის“ შემოქმედების გვირგვინი პრაქტიკულად არ ჩამოდიოდა თბილისის სცენიდან. მაგრამ ყველა კომპონენტით ქართული „ოტელო“ დაიდგა თითქმის ნახევარი საუკუნის შემდეგ. აი, დაზღვეულთა სახელები: დირიჟორი ევგენი მიქელაძე, რეჟისორი მიხეილ კვალიაშვილი, მხატვარი სოლოკო ვირსალაძე; ოტელო — ნიკო ქუციაშვილი და ვალდერან ქაშაკაშვილი, იაგო — სანდრო ინაშვილი, დეზდემონა — ეკატერინე სოხაძე.

შემდგომ ოტელოს ქართველ შემსრულებელთაგან აღსანიშნავია დავით ანდლულაძე, ზურაბ ანჯაფარიძე, ნოდარ ანდლულაძე, ზურაბ სოტყილაძე.

შეიძლება ითქვას, ყველაზე დიდი გამარჯვება, ჭეშმარიტად მსოფლიო სახელი და დიდება ოტელომ არგუნა ლეგენდარულ მოცეკვავეს და ბალეტმაისტერს ვახტანგ ჭაბუკიანს. იგი იყო ლიბრეტოს ავტორიც, დაზღვემელიც და მთავარი პარტიის სწორუპოვარი შემსრულებელიც ცნობილი ქართველი კომპოზიტორის ალექსი მაჭავარიანის ბალეტში. მრავალი წლის განმავლობაში აშშვენებდა იგი თბილისის სცენას, გასტროლებით მოიარა მოსკოვი, პეტერბურგი, ევროპის, აზიის, ლათინური ამერიკის, იაპონიის ქალაქები. ჭაბუკიანის „ოტელო“ გადაიღეს კინოფილმად. შემდგომ ქართველი კომპოზიტორის ბალეტი დიდ თეატრშიც დაიდგა, მაგრამ ვახტანგ ჭაბუკიანს მეტოქეობა ვერაგინ გაუწია, იგი მიუწვდომელ სიმაღლედ დარჩა.

ესოდენ დიდი წარმატება „ოტელოსი“, რომელსაც კიდევ უფრო მდიდარი ტრადიციები აქვს ქართულ დრამატულ თეატრში, მკაფიოდ გამოხატავს იმ გაუნვლებელ ინტერესს, რასაც, ას წელზე მეტია, ქართველი მაყურებელი იჩენს, საერთოდ, გენიალური შექსპირის შემოქმედებისადმი.

ქართულ სცენაზე ვერდის ოპერის ისტორიაში ეს მნიშვნელოვანი დავამთავროთ იმის აღნიშვნით, რომ სპექტაკლი, რომელშიც ექვსი წლის წინათ ალექო ხომერტიკი შევიდა, 1980 წელს განახორციელა მაცსტრო ჯანსუკ კახიძემ.

მაშ ასე, ბათუმური „ოტელო“.

ისევ, უკვე წესადქცეული, ბრწყინვალე დადგმა და საყოველთაო აჟიოტაჟი...

პრემიერაზე საგანგებოდ ჩამობრძანდა ქვეყნის პრეზიდენტი. ჩამოვიდა ასობით სტუმარი — პარლამენტისა და მთავრობის წევრები, დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლები, ხელოვნების, ლიტერატურის გამოჩენილი მოღვაწეები, ჟურნალისტები...

„წელიწადზე მეტ ხანს ელოდა ჩვენი საზოგადოებრიობა „ოტელო“ პრემიერას ბაიუმის საოპერო თეატრში. წერდა მთავარი ოფიციაზი „საქართველოს რესპუბლიკა“. ვერდის „აიდას“ გახმაურებული წარმატების შემდეგ მსაფრი იყო ინტერესი, თუ როგორ გააართმევდა თავს თეატრი ამავე კომპოზიტორის მეორე შედევრს“.

აი, „ცხელ კვალზე“ გამოთქმული პირველი შთაბეჭდილებები (გაზეთი „აჭარა“):

გიორგი გეგეჭკორი, საქართველოს სახალხო არტისტი — რეჟისურით, შემსრულებლებით, გუნდით, ორკესტრით, ეს სპექტაკლი იმ დონეზეა, რომ აუცილებელია მისი გატანა სასღვარგარეთ. გამოაცეს სოლისტებმა. რა მომღერლები გეყოლია, ბარაქალა!

ვაჟა ბრეგვაძე, მუსიკისმცოდნე — შეიძლება ითქვას, აღარ არსებობს პარტიტურა, რომელსაც ვერ დაძლევს ბაიუმის თეატრი. შესანიშნავია გუნდი, კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებს ორკესტრი, სოლისტებიც მოწოდების სიმაღლეზე არიან.

ზინაიდა კვერენხილაძე, საქართველოს სახალხო არტისტი — იმდენად აღფრთოვანებული ვარ, მიჭირს კონკრეტულად ვილაპარაკო. ღამაზბ იყო ყველაფერი, გრანდიოზული, ესოტერია — უღევი. ვინც ასე ზრუნავს კულტურისათვის — ვაშა მას!

ვიქტორ სოლომიატინი, საქართველოში რუსეთის ფედერაციის საელჩოს მრჩეველი — დღეს აქ ნანახმა და მოსმენილმა ჩემს ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. წარმოუდგენა ბრჭყინავდნე ჩაიარა. დიდი სიამოვნება მივიღე.

ჯეფ ბლანტი, საქართველოში დიდი ბრიტანეთის ელჩის პირველი თანაშემწე — ძალზე კარგი სპექტაკლია. მთელი დასი შესანიშნავად თამაშობდა და მღეროდა. მშვენიერი იყო ორკესტრი, გუნდი, მხატვრული გაფორმება...

თამაზ კვაჭანტირაძე, საქართველოს განათლების მინისტრი — უკვე მერამდენჯერ ვართ განცვიფრებული და გაოგნებულიც! დიდი საქმეები კეთდება აქ — აჭარაში და ამის ერთ-ერთი მთავრი გამოვლინება გახლდათ დღევანდელი დადგმა. რა რანგის კლასიკა ვერდის „ოტელო“, თავად განსაჯეთ. მას დიდი საოპერო ტრადიციების ქვეყნებიც ვერ შეგებდნენ ხოლმე. ბაიუმში ეს მოხდა დიდი ტალანტის დემონსტრირებათ. ეს თავისთავად არ მოდის. ყოველ შემთხვევაში, ჯადოსნური კვერთხის დარტყმით არ შექმნილა სპექტაკლი. აჭარაში არის ნიადავი დიდი კულტურული მოვლენებისათვის...

ბატონმა ელშარდ შიშარდნაძემ სპექტაკლის შემდეგ, მის მონაწილეებთან შეხვედრისას, ბრძანა:

— დიდი მადლობა მინდა გითხრათ შესანიშნავი სადამოსათვის. ეს იყო დიდებული სანახაობა. სულითა და გულით ვულოცავ თეატრის კოლექტივს დიდ წარმატებას და ეიწვევ მას თბილისში საგასტროლოდ. რაც შეეხება სპექტაკლს, დეკორაციები გაკეთებულია ეპოქის სტილში, შესანიშნავი გუნდი და სოლისტები, კიდევ ერთხელ, ადასტურებს იმას, რომ ბაიუმში კვლავაც რჩება საქართველოს კულტურულ ცენტრად!

ასლან აბაშიძე — განსაკუთრებით მახარებს ის, რომ ჩვენი თეატრი თბილისში ბატონმა პრეზიდენტმა მიიწვია. ვამაყობ, რომ ბათუმის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრმა თავისი საქმიანობა ეროვნული ნაწარმოებებით დაიწყო. ამჯერად კოლექტივის წინაშე ურთულესი ამოცანა იდგა — უნდა გადაეღახათ საოპერო ხელოვნების მაღალი ბარიერი. ეს, ჩემის აზრით, წარმატებით განხორციელდა.

სამი დღის შემდეგ, 26 აგვისტოს, თავის ტრადიციულ ორშაბათის რადიონტრევიუში პრეზიდენტი ისევ დაუბრუნდა ამ თემას:

„აჭარამ კვლავ გაგვიხარა. ბათუმის სცენაზე დადგმული „ოტელო“ მშვენიერი საჩუქარია მთელი საქართველოსათვის. ბათუმი, მთელი აჭარა ქართული კულტურის ერთ-ერთი უმთავრესი ცენტრი გახდა. ...ასე რომ, თბილისელებს და, არა მარტო მათ, საშუალება ექნებათ დატკბნენ მათი ხელოვნებით, მშვენიერი შემოქმედებით. მე ბათუმში განვაცხადე, რომ ყველაფერი, რაც ქართული კულტურის აყვავებისათვის კეთდება აჭარაში, ბუნებრივია, ასლან აბაშიძის სახელს უკავშირდება და იგი, უდავოდ, მაღლობის სიტყვებს იმსახურებს“.

დედაქალაქში „ოტელო“ 3 და 6 ნომბერს უჩვენეს.

პირველ სექტაკლს, თეატრალურ ელიტასთან ერთად, ესწრებოდა სახელმწიფოს მეთაური.

მრავლის მნახველი თბილისელი მუსიკის მოყვარულების, თუ სპეციალისტთა აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. წარმოდგენის მსვლელობისას ქუსდა ტაში, გაისმოდა შეძახილები: „ბრაგო“, „ბრავისიმო“, დასასრულს კი ოვაციები 30 წუთს გაგრძელდა.

შთაბეჭდილებებს თვალგაბრწყინებული დამსწრენი ლაკონურად გამოთქვამდნენ: „ბრწყინვალეა“, „საოცრებაა“, „ეს ნამდვილი სასწაულია“, „უანტასტიკა“. მიაჩნდათ, რომ მაღალ ხარისხში წარმოსდგნენ შემსრულებლები — გამოცდილი ალექო ხომერტი და მარინე ჯახუტაშვილი, თუ სრულიად ახალბედა ზაზა ხამათაშვილი და ხათუნა მიჭაბერიძე, ბადრი სახამბერიძე, ამირან მამალაძე, ავთანდილ ბაბუღიშვილი, ტარიელ ჭიჭინაძე.

გთავაზობთ კულტურის ცნობილი მოღვაწეების რამდენიმე მოსახრებას, გამოქვეყნებულთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ 1996 წლის 9 ნომბრის ნომერში.

ანა კალანდაძე, პოეტი — „ოტელოს“ დადგმამ, უდიდესი შთაბეჭდილება რომ მოახდინა თბილისელ მაყურებელზე, ამას სექტაკლის შემდეგ გამართული ოვაცია მოწმობდა. დღევანდელ დღეს ეს სექტაკლი ნამდვილი სასწაულია. მისი ასე დიდებულად, ასე მდიდრულად წარმოსდგენი, ჩვენს დღევანდელ შეჭირვებულ ყოფაში, ბათუმის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრია. დიას, ისევ და ისევ ბათუმი — დღეს სრულიად სამართლიანად აღიარებული ჩვენი ხელოვნების მექაღ!

მედეა ამირანაშვილი, ქუთაისის საოპერო თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი — ორკესტრის, გუნდის, სოლისტების მიერ დიდი შრომაა გაწეული. ყველას ერთი მიზანი აერთიანებდა — ვერდის გენიალური ოპერის ღირსეულად აუღერება.

მარინე გეგეშიძე, მუსიკისმცოდნე — ბევრი ქება მსმენოდა ბათუმელთა „ოტელოს“, მაგრამ ნანახმა მოლოდინს გადააჭარბა. თავდაპირველად ვიზუალური მხარე, მხატვრების გემოვნება და ინტელექტი იპყრობს ყურადღებას. შთაბეჭედავია რეჟისორული გადაწყვეტა. ხაზგასმით მინდა აღვნიშნო გუნდის უმაღლესი პროფესიონალიზმი. იგი ევროპულ სტანდარტებს უტოლდება და, მართლაც, მთელი სპექტაკლის მამოძრავებელ ძარღვს წარმოადგენს. საიცრად სუფთად ხმოვანებს ორკესტრი, ემოციურად ზუსტად ქმნის დრამატულ ატმოსფეროს, ვერდის ამ შედეგს რომ შეესაბამება.

ნიკოლას რაუსი, შვეიცარიელი დირიჟორი — ძალიან მომეწონა დეკორაციები, განსაკუთრებით — რეჟისორული გააზრების სიღრმე, გუნდის პლასტიკური მოძრაობა სცენაზე, შესრულება. რაც შეეხება ორკესტრს, ძირითადად, კარგ ფორმაშია. მომღერლებიდან ყველაზე უურო მომეწონა კასიოსა და დეზდემონას პარტიების შემსრულებლები.

სახელოვნება პიანისტმა, პროფესორმა გიზი ამირეჯიბმა, არ ვიცით, როგორ გამოთვალა, მაგრამ დაბეჯითებით განაცხადა, რომ ეს დადგმა 40 წარმოქმნით სჯობს მოსკოვის დიდი თეატრის „ოტელოს“. და დაუმატა: „მსგავსი გუნდები დიდი ხანია არ მომისმენია“.

ყველა წამყვანი გაზეთი გამოეხმაურა ბათუმურ „ოტელოს“. მხოლოდ რამდენიმე რეცენზიის ამონარიდით შემოვიფარგლოთ.

„უბეკველია, 23 აგვისტოს საღამოს შექსპირისა და ვერდის მუზა ადგმა თავზე რეჟისორ გიზი ჟორდანისა და „ოტელოს“ ყველა მონაწილეს“

...დადგმაში ოსტატურადაა შერწყმული მონუმენტური, მძაფრი და პოლიფონიური სიდიადით გამოგონებული გუნდები და ლირიული, ფსიქოლოგიურად დაძაბული არია-მონოლოგები. მე აქ, ცხადია, ორივე შემთხვევაში, ვგულრისხმობ მუსიკასა და სცენურ მოქმედებას. შესანიშნავია პირველი და მესამე მოქმედების მასობრივი სცენები და საგუნდო პარტიები (ეს უკანასკნელი სპექტაკლის ერთ-ერთი ყველაზე შთაბეჭედავი მხატვრული მიღწევაა). მრავალი სცენა სულის სიღრმეს სწვდება და ემოციურ აღტაცებას იწვევს (ნოდარ გურაბანიძე, „ლიტერატურული საქართველო“, 30.08.96)“.

„ძალზე საპატიო, ურთულესი ამოცანის წინაშე იდგა თეატრის კოლექტივი ვერდის გენიალურ პარტიტურაზე მუშაობის დროს. მისი წარმატებული გადაჭრისათვის ხომ აუცილებელია სოლისტ-მომღერალთა პირველხარისხოვანი შემადგენლობა, მძლავრი, მთლიანად დაკომპლექტებული გუნდი და მაღალკვალიფიციური ორკესტრი!

...საბუნებრივად, „ოტელოს“ პრემიერამ ესთეტიკური კმაყოფილების გრძნობით აღავსო ყველა, ვისაც წილად ხვდა დასწრებოდა ამ დიდებულ სპექტაკლს (გულბაათ ტორაძე, „ლიტერატურული საქართველო“, 6.09.96)“.

„რეჟისორის ნამუშევარი გვიხიდავს მხატვრული სახეების ღრმა, მკვეთრი, მონუმენტური წარმოსახვით... მუსიკალურად და სცენურად თანაბრად მიზიდველი და ძლიერია მთელი სპექტაკლი. აქ ვერ მოისმენთ „ჩადგმულ ნომრებს“, იმდენად ორგანულად და ჰარმონიულად ერწყმის ვოკალური ოსტატობა არტისტოზმს.

...შთაფრეს ღირსებად კი ის მიმანჩა ბათუმელთა „ოტელოში“, რომ მისი რეჟისურა და სცენური დინამიკა სინქრონულად მილიანობაშია ღირიფორის მუსიკალურ ინტერპრეტაციასთან. დავით მუქერია შესანიშნავად გადმოსცემს ვერდის ოპერის სიმფონიზმს, მის გრანდიოზულობას... ღირიფორობს ღრმა შთაგონებით, ტემპერამენტით. მას სწორად აქვს მოქმენილი ვერდის ოპერის მონუმენტური სტილის გასაღები, ძალდაუტანებლად გვაგრძნობინებს მუსიკალური კსოვილის კონტრასტულ ფორმებსა და უაღრესად დინამიკურ დრამატურგიულ სტრუქტურას. მთელი ეს ღირსებები ღირიფორის შსრივ, უპირველეს ყოვლისა, სოლისტებთან და გუნდთან კონტაქტით აღიბეჭდა.

გუნდი უაღრესად მნიშვნელოვანი ძალაა სპექტაკლში (ქორმაისტერი — ავთანდილ ჩხეცელი). იგი აქტიური, სრულფულებიანი შემსრულებელია თავისი როლისა. მის ხმოვანებას ახასიათებს მონუმენტურობა, კონტრასტულობა და მდიდარი ტემპრული პალიტრა. „ოტელოში“ გუნდის ელერადობის მასშტაბი და ხარისხი დამატკევებლად მოქმედებს მსმენელზე.

ღიდი საოპერო გამოცდილების გარეშე ვერაინ შეეხდავს შევიქიდოს ოტელოს პარტიას. სწორედ ასეთი გამოცდილებით მოვიდა ამ პარტიამდე ალექო ხომერიკი. მისი ოტელო რეჟისორულად, ეოკალურად და მსახიობურად კარგად არის დამუშავებული... მის ეოკალსა და სცენურ ქმედებაში რელიეფურად არის გამოვლენილი გმირის ტრაგედიის განვითარების, ახასთან ექვიანობის ზოგზაგები (გოორგი ლაღლაშვილი, „საქართველოს რესპუბლიკა“, 28.08.96)“.

„თუ ხელოვნება მსხვერპლს მოითხოვს, „ოტელი“ ნამდვილად ღირდა ამ მსხვერპლად. „ოტელიში“ ოპერის თეატრი კინაღამ „დაანგრია“.

...„ოტელოს“ ნახვის შემდეგ მაყურებელი დარწმუნდა, რომ ამ გრანდიოზული სანახაობის შექმნისათვის აბაშიძე ნამდვილად მადლობის ღირსია.

...ბათუმის თეატრს ჰყავს მშენიერი გუნდი, ორკესტრი და, რაც მთავარია, სოლისტები, რომლებმაც ვერდის ამ ურთულეს ნაწარმოებს მაღალპროფესიულ დონეზე გაართვეს თავი (ელენე ქუთათელაძე, „ღრონი“, 5.11.96)“.

რიგითი მაყურებლებიც და სპეციალისტებიც განსაკუთრებულად გამოჰყოფდნენ გუნდს. ეს მაღალი რეპუტაცია მან დადასტურა მისში თბილისში გამართულ საოპერო მუსიკის პირველ საერთაშორისო ფესტივალზე, რომელიც მოაწყო თანამედროვეობის უდიდესი ბანის პაატა ბურჭულაძის ფონდმა, „ბრაგოს“ სახელწოდებით. „ოტელოს“ და „აიდას“ საკონცერტო შესრულებაში გუნდის მონაწილეობას უმაღლესი შეფასება მისცეს მსოფლიო ოპერის ვარსკვლავებმა, ყველა მსმენელმა. საქმარისია ითქვას, რომ მას „ბათუმის ღიდი გუნდი“ უწოდეს.

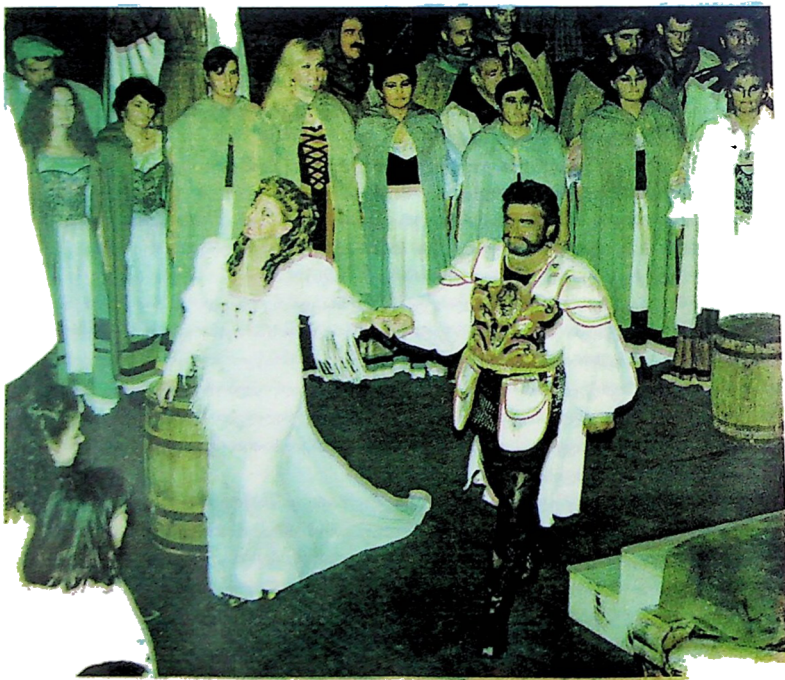
იავოს პარტიის შემსრულებელმა — გამოჩენილმა ბარიტონმა რენატო ბრუზონიმ აღნიშნა: „ოტელოს“ წარმატებაში, ბათუმის საოპერო თეატრის გუნდის ღიდი დამსახურება ყველასათვის აჰკარა იყო. ეეროპაში რამდენიმე სანიმუშო გუნდია. ბათუმის გუნდი სწორედ ასეთი სტანდარტის კოლექტივია, რომელთანაც ღიდი სიამოვნებით ვიმუშავე.

ცნობილი ამერიკელი სოპრანო ალესანდრა მარკი — საოცრად ეღერდა გუნდი,

რომლის შესრულებაში, დინამიურობასა და ბგერითი მრავალფეროვნებაში შავი ზღვის სურნული იგრანობოდა, ასე ამაღლებებლად რომ გადაუვლიდა ხილმე დარბაზს“.

პაატა ბურჭულაძე — ბათუმის გუნდმა საოპერო ხელოვნების მსოფლიო დონის ვარსკვლავები აღაფრთოვანა. მაგრამ მთავარი ის არის, რომ საქართველოში არის ძალი, რომელსაც შეუძლია წარმატებით განახორციელოს ნებისმიერი სირთულის მუსიკალური პროექტი. ნენა ფონდის სამომავლო გეგმები სწორედ ამ გუნდს უკავშირდება.

ამჟამად გუნდი, მის ბაზაზე სულ ცოტა ხნის წინათ შექმნილ აჭარის სახელმწიფო კაპელასთან ერთად, უმაღლესი კლასის დირიჟორ-ქორმაისტერის ავთანდილ ჩხენკელის ხელმძღვანელობით, აზხადებს ვერდის „რეკვიემს“, რომლის პრემიერაზე (ალბათ, აგვისტოში) სილისტებად გამოვლენ პაატა ბურჭულაძე და მსოფლიო საოპერო ხელოვნების სხვა ვარსკვლავები.

ჯუზეპე პერდი და მისი „იტალი“

ვერდი, მსოფლიო მუსიკის ისტორიაში გამორჩეული ფიგურა, მიეკუთვნება იმ, არც თუ შრავალრიცხოვან, პლევადს კომპოზიტორებისას, რომელსაც, თავისუფლად შეიძლება, მუსიკალური ოლიმპი ეუწოდოთ. რეალისტური გამომსახველობით და ჭეშმარიტი დემოკრატიზმით, ხალხის სასოების, ადამიანური ვნებების გამოხატვის ძალით და ხასიათების ფსიქოლოგიური გახსნის სიღრმით, ემოციური უშუალოებით და სისადავით, მელოდორობით აღბეჭდილი მისი შემოქმედება მახლობელი და საყვარელია ყველა ხალხისათვის. აი, უკვე საუკუნენახევარია, დიდი იტალიელი კომპოზიტორი, საოპერო კანრის გამომჩენილი რეფორმატორი, მუსიკის მოყვარულების გულთამაყობელია.

ვერდი (სრულად — ჯუზეპე ფორტუნატო ფრანსესკო ვერდი) დაიბადა 1813 წლის 10 ოქტომბერს, პარმის პროვინციის სოფელ რონკოლაში, ბუსეტოს მახლობლად, ღარიბულადი სამიტიკნოს მფლობელის ოჯახში. განვლო დიდი და ღრმაშინაარსიანი ცხოვრება და, საყოველთაო თავყვანისცემით გარემოსილი, 87 წლის ასაკში, მიიცვალა 1901 წლის 27 იანვარს, თავისი დიდების ქალაქ მილანში.

მუსიკის სიყვარული სულ პატარამ გამოავლინა. ბავშვობიდანვე შეითვისა მდიდარი იტალიური სასიმღერო ფოლკლორი და, შემდგომ, თავის ნაწარმოებებში, უზვად იყენებდა მღერადი გამომსახველობით გამორჩეულ ხალხურ მელოდიებს. ოჯახს მატერიალურად უჭირდა და პატარა ჯუზეპეც იძულებული იყო ემუშავა. თან საცკლეით გუნდში მღეროდა და მუსიკის ანბანს ეუფლებოდა ადგილობრივ ორგანისტებთან ბაისტროკისა და პროვეზისთან.

1832 წელს, თავისი კეთილისმყოფელის მხარდაჭერით, მილანს გაემგზავრა სწავლის გასაგრძელებლად. მაგრამ კონსერვატორიაში ჩარცხვანზე უარი უთხრეს. კერძო გაკვეთილებს იღებდა კონსერვატორიის პროფესორ ბ. ლავინიასთან. 1833 წელს ბუსეტოს საქალაქო სასულე ორკესტრის დირიჟორად მიიწვიეს. 1839 წლიდან გადავიდა მილანში, სადაც დაიდგა მისი პირველი ოპერები „ობერტო“ (1839 წ.) და „ხელმწიფე ერთი საათით“ (1840 წ.).

ოპერა იმთავითვე ვერდის შემოქმედების მთავარ მიმართულებად იქცა. რამდენიმე

კამერულ-ინსტრუმენტული პიესის, ასევე მცირედენი რომანსებისა და დიდი იტალიელი მწერლის ალესანდრო მანჩინის ხსოვნისადმი მიძღვნილი „რეკვიემის“ გარდა, მთელი მისი მეტყიდრობა საოპერო ვანის განეკუთვნება. კომპოზიტორის გენიამ შექმნა 26 ოპერა, რომელთაგან ბევრი მსოფლიო საოპერო საგანძურის მშვენებაა.

სამოღვაწეო ასპარეზზე ვერდის გამოსვლა დაემთხვა იმ პერიოდს, როცა იტალია, დამოუკიდებლობაწარმოებული და დაქუცმაცებული, ავსტრიის იმპერიის უღელქვეშ გმინავდა. მის პირველ ოპერებშიც მკაფიოდ აისახა ბრძოლა ავსტრიელ დამპყრობლებთან, ეროვნული, პოლიტიკური განთავისუფლებისათვის, გამოვლინდა ახალგაზრდა მუსიკოსის მაღალი პატრიოტიზმი. ტირანის, ყოველგვარი ძალადობის სიძულელი, პროტესტი ადამიანის მიერ ადამიანის წაგვრისა და დამცირების წინააღმდეგ, ვერდის შემოქმედების პათოსად იქცა.

ცენზურის თვალის ასახვევად კომპოზიტორს უხდებოდა შეენიღბა თავისი ჩანაწერები და მოქმედება ხან ბიბლიურ სამყაროში გადაეტანა („ნაბუკოდონოსორი“), ხან ჰუნების ეპოქაში („ათილა“), ხან კიდევ შუა საუკუნეების საფრანგეთში („ჯოანა დარკო“). ვერდის ოპერების სიუჟეტებსა და სასცენო სიტუაციებში მსმენელები ჰიოთული პატრიოტიზმითაა ნათავსებული. მათაჟდ მინიშნებებს თანამედროვე პოლიტიკურ მდგომარეობაზე. მაგალითად, ბაბილონის სამეფოს დაცემის წინასწარმეტყველებას „ნაბუკო“ უკვეშირებდნენ იტალიის მომავალ განთავისუფლებას, ხოლო ჰეროიკული გუნდი „ლომბარდიელებიდან“ აღიქმებოდა როგორც რევოლუციური ჰომი.

ყველგან და ყოველთვის, ვერდის ოპერების გმირი ხალხი იყო. და ხალხმა საკადრისად დააფასა თავისი მომღერალი. მისი ოპერების მელოდიები პრემიერამდე ვრცელდებოდა და უსწრაფესად პოპულარული ხდებოდა, ხოლო სახელი მისი იტალიის ერთიანობის სიმბოლოდ იქცა.

ორმოცდაათიანი წლებისათვის ჯუზეპე ვერდი უკვე დასრულებული ოსტატია. მისი მუსიკა დიდ რეალისტურ ძალას იძენს. ამ ეტაჟზე მის ინტერესებში ექცევა სიტყვის გამორჩენილ ოსტატთა ქმნილებები: ვიქტორ ჰიუგოს „ერნანი“ (1844 წ.) და „მეფე თავს იქცევს“ („რიგოლეტო“. 1851 წ.), ბაირონის „ორი ფოსკარი“ (1844 წ.) და „კოსარაი“ (1848 წ.), ვოლტერის „აბოზია“ (1845 წ.), ფრიდრიხ შილერის „ორლეანელი ქალწული“ („ჯოანა დარკო“. 1845 წ.), „ყაჩაღები“ (1847 წ.), „ვერაგობა და სიყვარული“, („ლოუზა მელერი“. 1849 წ.) და „დონ კარლოსი“ (1867 წ.), ალექსანდრე დიუმა-შვილის „ჰამლეტიზმიანი ქალი“ („ტრაგიატა“. 1853 წ.), გარსია გუტიერის „ტრუბადური“ (1853 წ.) და „სიმონ ბოკანერა“ (1857 წ.), ა. სავედრას „ბედის ძალა“ (1862 წ.).

ვერდის ოპერები მალე გაცდა იტალიის ფარგლებს, ტრიუმფით დაიდგა ევროპისა და ამერიკის ცნობილ თეატრებში. „ერნანი“, „რიგოლეტო“, „ტრაგიატა“, „ტრუბადური“, „ბალ-მასკარადი“ (1859 წ.), „დონ-კარლოსი“, „აიდა“ (1871 წ.), „ფალსტაფი“ და, რაღა თქმა უნდა, „ოტელიო“, დიდი მავსტროს შემოქმედებითი გზის განმსაზღვრელი, საეტაპო ნაწარმოებებია, რომლებსაც მსოფლიოს ყველა თეატრის რეპერტუარში მუდმივი და წამყვანი ადგილი უჭირავთ.

უილიამ შექსპირი ვერდის ყველაზე საყვარელი მწერალი იყო, რომელსაც „თვით ბერძენებზე მაღლა“ აყენებდა — „პოეტთაგან იგი განსაკუთრებით ახლობელია ჩემთვის“. მოღვაწეობის პირველ ეტაპზე, დიდი ინგლისელის ნაწარმოებთაგან, მისი ოპერის ლიტერატურულ პირველწყაროდ „მაკბეტი“ იქცა (1847 წ.).

შემდგომ იგი კარგახანს მუშაობდა „მეფე ლირის“ კლავირზე, მაგრამ არ მოეწონა და გააანადგურა. არადა, რაოდენ უმართებულო იქნებოდა, ამ ორი გენიოსის შეხვედრა რომ არ შემდგარიყო, რა ბევრი დააკლდებოდა მუსიკალურ შექსპირიადს, რომ არ დაბადებულიყო ვერდის „ოტელო“ და „ჟალსტაფი“ („უინობრელი ცეკვი ქალები“. 1893 წ.).

ამასთან, ადვილი შესაძლებელია, უკვე ხანდაზმულ მაესტროს ეს შედეგები არც შეექმნა, რომ არა არიგო ბოიტო, ვერდის უმცროსი თანამედროვე, კომპოზიტორი და პოეტი, რომელიც იმხანად რამდენიმე ოპერის, მათ შორის დღემდე პოპულარული „მეფისტოფელის“ ავტორი იყო. და, მაინც, მსოფლიო მუსიკის ისტორიაში, მან საპატიო ადგილი სწორედ ვერდის „ოტელოს“ და „ჟალსტაფის“ ლიბრეტოებით დაიმკვიდრა.

„ოტელოს“ ესკიზები, ბოიტომ გამოხენილ კომპოზიტორს 1879 წლის აგვისტოსში გააცნო და მისი სწრაფად დასრულება აღუთქვა, თუ ოპერის შექმნას გადაწყვეტდა. მაესტრომ ჩანაფიქრი მოუწონა, მაგრამ დასტური არ მიუცია. 37 წლის არიგო ბოიტო მასზე თითქმის ორჯერ უფროსი ვერდის მსურველ თაყვანისმცემელი იყო და მასთან თანამშრომლობას დიდ ბედნიერებად, პატივად თვლიდა. ამიტომ მეტი შეუპოვრობა გამოიჩინა და მალე დასრულებული ლიბრეტო მიართვა.

ოპერაზე მუშაობა ვერდიმ 1881 წელს დაიწყო... ლიბრეტოს ახალი სცენურ რედაქციის შექმნით. მას შიანდა, რომ მოქმედება კონცენტრირებული უნდა ყოფილიყო ოტელოსა და იაგოს კონფლიქტის ირგვლივ. ამან მოითხოვა მთელი რიგი ეპიზოდების შემცირება ან გადაკეთება, მეორეხარისხოვან პერსონაჟებზე უარის თქმა. ასე ამოვარდა ლიბრეტოდან მთელი პირველი მოქმედება ტრაგედიისა, გაქრნენ ბრახანციო, გრაციანო, მასხარა, ბიანკა... რასაკვირველია, სიუჟეტში არსებითი ცვლილებების შეტანას არ უნდა დაეცინებინა შექსპირის ქმნილების ღირსება, ოპერა ლიტერატურული პირველწყაროს ბადალი, მისი დონისა უნდა ყოფილიყო, ხელი უნდა შეეწყო მოქმედების მეტა ექსპრესიულობით განვითარებისათვის, დრამატული კულმინაციისაკენ მიიწიწი წარმართვისათვის.

თითქმის ექვსი წელიწადი დასჭირდა ამ სამუშაოს. ლიბრეტისტი დაუზარებლად ასრულებდა კომპოზიტორის ყველა მითითებას, ხელახლა წერდა მთელ რიგ ახალ სცენებს...

როგორც ცნობილია, ვერდის წესად ჰქონდა აქტიური მონაწილეობა მიეღო თავისი ოპერების ლიბრეტოების შექმნაში. ამასთან, იგი თავად არჩევდა შემსრულებლებს, ესწრებოდა რეპეტიციებს, ერეოდა საექსკალებს დადგმის, მხატვრული გაფორმების საკითხებშიც, აღწევდა ნაწარმოების რეალისტურად სცენურ ხორცშესხმას, აქტიურულ გამოშახველობას, რაც მთავარია, ვოკალური ოსტატობის ამაღლებას. მაგალითად, მისი

უშუალო ხელმძღვანელობით აშაადებდა ოტელის პარტიას ამ როლის პირველი და გამორჩეული შემსრულებელი ფრანჩესკო ტამანიო, რომელიც, ფენომენალური ხმით (ბგერის სიძლიერისა და ტემბრის სიღამაზის მხრივ), ვოკალურ ოსტატობასთან ტრადიციული ტემპერამენტის შერწყმით, უმაღლესი პლასტიკურობით ვერდის ოპერებში ტენორის პარტიების იდეალურ შემსრულებლად იყო აღიარებული...

პრემიერა „ლა სკალაში“ შედგა 1887 წლის 5 თებერვალს და იტალიური ხელოვნების ნამდვილ ზეიშად იქცა.

ვერდიმ შექსპირისეული ქმნილების ღრმა, ზოგადსაკაცობრიო იდეალებიც შეინარჩუნა და შექმნა მბაფრი ადამიანური ენებებით აღსავსე ვრცელი მუსიკალური ტილო, რომელიც აღიარებულია მსოფლიო საოპერო ხელოვნების მწვერვალად. და, რაღა თქმა უნდა, თვით კომპოზიტორის ყველაზე სრულყოფილ ნაწარმოებად, „აიდასთან“ ერთად. სწორედ „ოტელში“ აისახა ყველაზე მკაფიოდ ვერდის რეფორმატორული იდეები.

მუსიკალურ დრამებს რომ ჰქმნიდა, მესტროს მნიშვნელოვანი ცვლილებები შეჰქონდა ტრადიციული იტალიური ოპერის ხასიათსა და სტრუქტურაში. მის ოპერებში თანდათან იშლება ზღვარი არიასა და რეჩიტატივს შორის, რაც გაჯერებულია მღერადობით, იძენს დეკლამაციურ გამოშახველობას. კომპოზიტორმა გამოიმუშავა შერეული სტილი არიოზოდან რეჩიტატივზე მოქნილი გადასვლებით. მისი არიები და დუეტები დიდი ვოკალური სცენების მასშტაბებს აღწევს და დრამატურული განვითარების უმნიშვნელოვანეს რგოლად იქცევა. ვერდიმ აამაღლა გამოშახველობითი როლი ორკესტრისა, რომელიც, მის ოპერებში, ღრმად ხსნის დრამატულ სიტუაციებს, გმირთა ფსიქოლოგიურ მდგომარეობას. „ოტელისა“ და „ფალსტაფში“ გაძლიერდა ლაიბმოტივების დრამატურ-გიული ფუნქციები. მაგრამ ავტორი მათ ეკონომიურად იყენებს, გაურბის ვაგნერისეული ლაიბმოტივური სისტემის მეტისმეტ სირთულეს.

„ოტელო“ ყველაზე ახლოსაა მუსიკალურ დრამასთან, მის უბრწყინვალეს ნიმუშს წარმოადგენს. აქ დაბლულია ტრადიციულ საოპერო „ნომრებად“ დანაწევრება, ბატონობს გამჭოლი მუსიკალურ-დრამატურული განვითარება, არიები და დუეტები იცვლება თავისუფლად აგებული მონოლოგებითა და დიალოგური სცენებით, ორკესტრი მაღალ ფსიქოლოგიურ გამოშახველობას აღწევს. ამასთან, ვერდი არ ჰკარგავს კავშირს იტალიურ საოპერო ტრადიციებთან. მთავარ გამოშახველობითს საშუალებად მის ნაწარმოებებში რჩება სიმღერა, რაც მათ პრინციპულად განასხვავებს ვაგნერის მუსიკალური დრამებისაგან.

ოპერა წარუშლელ შთაბეჭდილებას ახდენს ყველასათვის ცნობილი გმირების ზუსტი მუსიკალური დახასიათებით, მათი ურთიერთობების გადმოცემის ჭეშმარიტად შექსპირისეული სიღრმით. როგორც გენიალური დრამატურგი, ისე გენიალური კომპოზიტორი, განსაკუთრებული, ტრაგიკული სიძლიერით ძერწავს ოტელის სახეს. ოპერაშიც კეთილშობილი მაფრი არის გმირი მეტროლი და გამჭრიახი მხედართმთავარი, ხელკეციითა მიმართ ყურადღებიანი მმართველი და უნაზესი გრძნობებით გამსჭვალული ქმარი, ეჭვიანობაში კი — სიშაგებმდე მისული არსება.

შესატყვისი მუსიკალური ფერებია შერჩეული მშვენიერი, კდემამოსილებით აღსავსე

დევდემონას, შხაკვარი და დავუნდობელი იაგოს, ქატიოსანი კასიოს დასახსიათებლად. მწიგნულოვანი ფუნქცია აქეთ მინიჭებული გუნდებს — გადმოსცენ ხალხის განწყობილება, შეადგონ გამართა ხასიათები. ორკესტრი ხომ შესანიშნავ ემოციურ ფონს უქმნის მოვლენებს, ფსიქოლოგიურად ამდიდრებს მთავარ პერსონაჟთა სახეებს!

პირველი მოქმედება. იგი იწყება მეტად გამომსახველი, მასშტაბური სიმფონიური სურათით, რომელსაც მყესეულად ფიცხელი ბრძოლების ატმოსფეროში შეჰყავს მაყურებელი, იგივე მსმენელი. უადრესად დინამიური მუსიკა საზვიაო ელფერს იძენს და თავის აპოთეოზს აღწევს ოტელოს გამოჩენის სცენაში. კიპროსელები აღტაცებით მიესალმებიან გამარჯვებულ სარდალს. შესატყვისი დიდებულებით უღერს გუნდი „სიხარულის ალი“, ხოლო საორკესტრო აკომპანემენტი თითქოს ცაში აჭრილი ილუმინაციის მთელ ფერადონებას ახმოვანებს. იაგოს გესლითა და სარკახით გავრეხულ სუფურულს „შეისუნთქე ეს სურნელება“ ცელის გულში ჩამწვდომი ცალფა გუნდი, რომელიც უღერს, როგორც პრელუდია ოტელოსა და დევდემონას დუეტისა — „ბნელი ღამე დადა, მიწყნარდა სმარული დღისა“. იგი სრულად გადმოგვეცემს ბედნიერი წყვილის ამაღლებულ განწყობილებას. დუეტის ბოლოს ორკესტრში უღერს სიყვარულის ექსტაზის მელოდია.

მეორე მოქმედება, ძირითადად, ეთმობა იაგოსა და ოტელოს დახსიათებას. იაგოს მონოლოგში — „მვამს უღმობელი ღმერთი“ იკვეთება მისი შურით და ღვარძლით აღსავსე ბუნება, შეუპოვარი სწრაფვა — რადაც არ უნდა დაუჯდეს, დაამცროს მავრის ღირსება. მკვეთარ, მოკვეთილად ამოსროლილ მუსიკალურ ფრაზებში ფარული დაცინვა იკითხება. ვოკალურ პარტიას მხარს უზამს საორკესტრო აკომპანემენტი, რომელიც, დასასრულს, სულის შემჭერელ ხარხარში გადადის. და, იქვე — სრულიად კონტრასტული გუნდი — „ნახავ, ყოველივე გაბრწყინდება“, რომელშიც კიპროსელები ხაზს უსვამენ დევდემონას სწმინდეს და სათნოებას. მუსიკას ახსივოსნებს ბევრთა ხმების, გიტარებისა და მანდოლინების გამჭვირვალე უღერადობა. დევდემონას, ემილიას, ოტელოსა და იაგოს კვარტეტში მავრის შინაგანი მღელვარების, ფარული კამშნის საპირისპირო განწყობილებას გეიქმნის დევდემონას მშვიდი, კეთილშობილებით გამსჭვალული პასაჟები. „მოგონებებო, სამუდამოდ გეშვიდობებით“ — ოტელოს ამ არიოზოს, საღაშქრო მარშის რეგისტრს ანიჭებს ფანფარების თანხლება. ამ მოკლე, მაგრამ შთამბეჭდავ ფრაგმენტში მოცემულია მამაცი მხედართმთავრის მეტყველი მუსიკალური პორტრეტი. და ისევ კონტრასტული განწყობილება — იაგოს ნაამბობი კასიოზე — „ეს მოხდა ღამით“. აქ მუსიკის შემკარავი პანგები, აკომპანემენტის ტალღისებრი მოძრაობით, იაენანას ასოციაციებს აღძრავს. არიას ცელის ოტელოსა და იაგოს დუეტი („შურისძიების ფიცი“), რომელიც, თავისი პეროიკული ელფერით, ოტელოს წინა არიოზოს ეხმიანება.

მესამე მოქმედება იწყება მასობრივი საზვიაო სცენით — ხალხი სიყვარულით ხვდება ოტელოს. იგი უკვე ღრმა სულიერ ტანჯვას განიცდის და ეს დაპირისპირება მუსიკაში სახიერად არის ასახული. ნატოფი მელოდიით იწყება დევდემონას და ოტელოს დუეტი — „სალამი, საყვარელო მეუღლე“. თანდათან ოტელოს ფრაზები მღელვარე, დაძაბული ხდება, დასასრულს კი, დუეტის დასაწყისში აუღერებელი, ლირიკული

მელოდია ირონიულ შეფერილობას იძენს და ანაზღად წყდება მაერის მჭახე, საგანგაშო შებახილი. მშფოთარეა მისი შემდგომი მონოლოგი — „ღმერთო, შენ შეგეძლო ჩემთვის სირცხვილი გეკმია“. წყვეტილი, თითქოს გაყინული ფრაზები მკაფიოდ გეხატავს სასოწარკვეთილებას გპირისას, რომლის არსებაში უკვე ხარობს ბოროტი იაგოს მიერ ჩაგდებული თესლი. მონოლოგის მეორე ნაწილის მღერად მელოდიაში შეკავებული ნადეული სჭარბობს. მიელი ამ დრამის მწვერვალაა ჩინებული სეპტეტი გუნდის თანხლებით. სეპტეტში წამყვანი როლი დეზდემონას ეკუთვნის. ავ წინაფორმობაზე მიგვანიშნებს მისი გულში ჩამწვდომი, ლირიზმითი აღსაგეს ქასაყები.

და მეოთხე მოქმედება. აქ მთავარი დეზდემონას დახასიათებაა. სეველიან საორკესტრო შესავალში, ინგლისური ქარახსის სოლირებით, ისეთი ტრაგიკული ატმოსფერო აქმნება, რომ ვერძნობთ კვანძის გახსნის მოახლოებას. ეს განწყობილება ვითარდება დეზდემონას სიმღერაში ტირიფზე. ამას მოსდევს ლოცვა, რომელშიც, კიდევ ერთხელ, მიელი სისაგისი ელინდება მისი სულიერი სიუაქსზე. ძლიერი გამომსახველობით, გრძნობათა ფართო სექტრით ხასიათდება საორკესტრო ინტერმეცო, რომელიც საზარელი გამომეტყველებით ოტელოს საწალში შემოსვლის ფონია. ინტერმეცოს ფინალში ჯერ მღელვარე განწყობილება გამოიკვეთება, ბილოს ისეე სიყვარულის მელოდია გაიფერებს. მონოლოგში — „არა ვარ საშიში, თუნდაც შეიარაღებული“ მოკლე კონტრასტული მუსიკალური ფრაზებითა და მოცემულია საბედისწერო გადაწყვეტილებათილებული გპირის ამღერული აზრებისა და გრძნობების სწრაფი ცვლა, რაც სიბრალულს, თანაგრძნობას იწვევს. ოპერის ფინალში კი, ორკესტრში წიყვარულის მელოდიის პრევალირებით, ხაზგასმულია მიელი ამ ამბის ტრაგიაზმი.

OPERA IN BATUMI

Short Historical Excursus and Nowadays

Batumi

There is such a town in the extreme South - West part of Georgia - surrounded by <the most blue> Black Sea all over the world and green mountains, adorned by palms and cypresses, magnolias and citruses; the white town decorated by bright velvet grass-lands, one - storey buildings, typical for Batumi, and high white buildings erected up to blue sky; the town which is called the snow - white by poets...

In recent times being a small, inhabited territory, hardly called a town, it stood on the way of quick capitalist development after gaining an independence. Soon afterwards it became an international town of Euro-Asian type, with enough industrial potential and natural beauty making the resort attractive for economic social and cultural development of Batumi. The quick increase of population was caused by the most convenient geo-political location, normal subtropical climate, exclusive natural landscape and, particularly, by the fact, that it had been twice announced the free port till 1921.

Nowadays, Batumi - one of the most important ports of the Black Sea, the third industrial city of Georgia, the famous resort in the former Soviet Union and Eastern Europe, is the administrative, economic and cultural center of the Autonomous Republic of Adjara, which is the large urban-industrial region of the country, one of the main manufacturers of tea, citrus, tobacco, tung and fruit. Together with a large trading port the Oil-Refinery and Electro-Mechanical, Machine-building and Ship-building, Domestic Techniques Chemic-Pharmaseptic and other plants, fourteen tea factories, combinations, enterprises of building, transport, light and food industry. Recently Georgian-German joint enterprise "Agordzineba-M" has been joined to them.

And, also, Batumi is the marine crown-city of Georgia, the main port, vessels of which, mainly tankers and dry-load-vessels are sailing across the world ocean with state flags of independent Georgia.

When, Georgia announced independence seven years ago and regained its Statehood, lost two centuries ago ago, Adjara, due to the local authority, was not only saved from the civil war broken out in the country, but also managed to start the economic and cultural revival, to take care of people's wellbeing, with-standing that hardest situation. Level and speed of rebuilding process are increasing day by day and if for Soviet Union - for this State-Monster, Adjara

(like entire Georgia) was only an outlying region of strategic importance, nowadays it's the most important region of the newly-arranged state, politically - the most stabilized and economically - the most advanced one. As for art and, generally, the cultural sphere, Batumi has become the famous center of multicentury Georgian culture for the last five or six years.

From the very beginning the european style dominated in the architectural design of the city. This tendency has become more distinguished, deepened and gained the exact direction in recent years. For seventy years of the Soviet epoch had not been done as much as for the tenth part of this time - since 1991!

The true sign of unchangability of rebuilding process, of democratization of society, of defending human rights and independence, the proof of the straightforward peaceful politics of local authorities was the fact, that on December 4, 1997 the Autonomous Republic of Adjara was adopted unanimously as the whole-powerful member of the Assembly of European Regions. Later on, **ASLAN ABASHIDZE**, the head of the Autonomous Republic, was elected the member of bureau - the governing body of the Assembly.

* * *

The first dramatic performance in Batumi was held in summer of 1879. So, the drama theatre counts almost 120 years here. A little bit later the citizens of the town got acquainted with classical music as well.

The first opera stuff, which visited the small provincial town, was French Comical Opera leading by Claudius, travelling across Russia. It was in May, 1890.

Since then, the opera music has become the spiritual necessity of the population, an important component of the cultural life of the city. Together with enlargement of the world-vision, raising taste of native music-lovers, the interest of guest-artists to the sea-side town was increasing. Consequently, business-men began setting up of well-equipped theatrical buildings, enlarging the net of hotels. Rich theatrical and musical traditions developed step by step, and the gradual generation was proud of it.

Modern residents of Batumi are also proud of it. We are proud of the fact, that the debut of genius singer Theodor Shaliapin started on the opera stage of our town. It happened in 1893, in opera "Rahill" by Halevi, which was also staged under the titles "Cardinal's Daughter" or "Jewish Woman".

Up to 1921, till setting the Soviet authority, all famous performers, coming on tour to Tbilisi, or occupied at Tbilisi Opera Theatre, existing since 1851, visited our town. According to archival notes, Italian and French Forkat's theatrical stuff, R. Gionsalless, Ann Zhiudick and others, Zimin Moscow Theatre, Kharkov Russian Opera by leadership of a famous entrepreneur Aleksii Tsereteli, tens of other large or small stuffs held performances in our town. Hundreds of popular artists performed before Batumian spectators at opera performances or concerts (many of them - several times), such as: coloratura soprano Luiza Nickita, called an "American Nightingale"; sopranos: Luiza Tetratsini, Varvara Zarudnaia, Medea Figner, Natalia Panina; Tenores: Nickoloz Figner, Evgeni Riadnov, P. Lodd; barytones: Leonid Iakovlev and Ioakim Tartakov; band-masters: Michael Ipolitov-Ivanov, Ioseb Truff, then - Izabelle Zvikher ("Singing bird"), the primadonna of London "Covent-Garden" Van-Brandt, the great Russian tenor Leonid Sobinov; the famous American dancer Aisedora Dulkan together with a band-master Morits Kioler; the stars of Russian and World ballet: Michael Mordkin and Michael Fokin...

Georgian singers occupied at the European and Russian theatres came on tour systematically, of course: the soloist of "La Scala" Hellen Tarkhnishvili and the soloist of "Grand-Opera" Michael Nanobashvili (Michael Dariali), one of the best barytones of Europe Filimon Koridze (Koridjio - in Italy) and barytone Michael Kakabadze, the soloist of Darmshtadt Opera Theatre

Margaritte Nizharadze and the "King of Opera" Nickoloz Gedevanishvili (Severski). Legendary Vano Saradjishvili, Sandro Inashvili, Olga Bakhutashvili-Shulgina (All three - founders of Georgian vocal school, together with Evgeni Vronski) and many others.

Time by time Batumi had opera stuff as well, with orchestra and chorus, mainly consisting of local actors. These were first steps in opennig Opera Theatre in Batumi. But it wasn't managed and they existed for one or two seasons only: M. Svisechvskaiia's enterprise in 1906-1907. Evgeni Vronski's and Vladimir Korshon's - in 1921-1923, by Sandro Inashvili's management - in 1931-1932.

Since 1928 Tbilisi State Academic Opera and Ballet Theatre after Zakaria Paliashvili had been regularly arriving on long tours, the majesty of which was created by famous band-masters: Ivane Paliashvili and Evgeni Mickeladze, Shalva Azmaiparashvili and Didim Mirtskhulava, Odisei Dimitriadi, Givi Azmaiparashvili, Djansug Kakhidze; singers: Katherine Sokhadze and Nadezhda Tsomaia, Meri Nakashidze and Nadezhda Kharadze, David Andguladze and Niko Kumsiashvili, David Gamrekeli and Peter Amiranashvili, Leila Gotsiridze and Olga Kuznetsova, Zurab Andjaparidze and Nodar Andguladze, Tsisana Tatishvili, Maia Tomadze, Zurab Sotkilava. Together with them Batumian spectators enjoyed the great mastery of the dance magician Vakhtang Chabukiani, Vera Tsignadze, Maria Bauer, Zurab Kikaleishvili, Iliana Mitaishvili, Bekar Monavardisashvili, Irine Djandieri and others.

Many famous masters of opera and ballet come from Batumi, among them conductors: Odisei Dimitriadi, Vladimir Korshon, Revaz Takidze; composer - Alexi Partskhaladze; famous singers: Evgeni Vronski, David Andguladze, Vladimer Kandelaki, Nikoloz Belakneli, Ian Vutiras, Grigol Geguchadze, Lamara Chkonia, Harold Pirtskhalava, Anzor Piolia, Konstantin Pluzhnikov, Alexander Khomeriki, Nato Chkonia; ballet-dancers: David Djavrishvili, Zurab Kikaleishvili; Givi Odikadze, Enver Khabadze... conductors: Odisei Dimitriadi, Vladimir Korshon, Revaz Takidze; composer Aleksii Partskhaladze...

For several years enthusiasts had been trying to open a permanent musical theatre in Batumi. The famous singer, Lamara Chkonia, also... the leading Singer of Moscow Bolshoy Theatre for a long time Zurab Andjaparidze had made all effort for it. Local theatrical and music figures: Shota Davitadze, Alexander Chkhaidze, Alexander Mskhaladze and others lost great energy for this purpose. But it was impossible through the soviet hierarchical dogmates and time-limits.

By the end of 80-s the premier of Tbilisi Opera Theatre A. Khomeriki, joined this honorable business. He came in touch with the magic world of

music in Batumi, where he was born and brought up, graduated from the school and participated in the local quartet, which propagandized mainly the folk and pop music. He was the second year student at Tbilisi Vano Saradjishvili. State Conservatory when the conductor Givi Azmaiparashvili and director Gizo Zhordania were preparing a new performance of "Abesalom and Eteri" by Zakaria Paliashvili. An unprecedented fact happened - student Khomeriki was invited to perform a leading party! The artistic career of a young tenor began in such a lucky way. It was in November 1977. After graduating from the Conservatory he worked on probation at "La Scala". Soon after returning he became the laureate of Chaikovski International competition in Moscow. He performed almost all tenor parts of current programmes at Tbilisi Opera Theatre, deserved several national, union-wide or international awards, title of honour.

...Aleko Khomeriki, with great support of Zurab Andjaparidze and the art manager of the theatre Djansug Kakhidze, arranged the festival of opera music "Golden Autumn of Batumi" in 1987, which was first held in Batumi, and was of great success. The following year the festival was carried out on larger scale with participation of almost 400 musicians. After destroying the Soviet system chaos and bloodshed took place in Georgia and there was no time for festivals...

In May, 1992, after successful debut of Othello's part on Tbilisi Opera stage, Aleko Khomeriki spoke about his dreams and plans of establishing an opera in Batumi on a local TV programme. Fortunately this idea didn't stop on the level of mere desire or opinion.

The leader of Adjara Aslan Abashidze had already had the same idea. Among the pioneers of this noble cause Zurab Sotkilava, the famous tenor, the soloist of Moscow Bolshoy Theatre, must be mentioned. Meeting him, Aslan Abashidze, the real creator and builder of the theatre, decided to put the idea into practice.

On March 16, 1993 the Supreme Council and the Council of Ministers of Autonomous Republic of Adjara issued the joint ascertainment on opening the Opera and Ballet Theatre in Batumi. The Government commission was established for arranging the creative activities. Aleko Khomeriki was assigned the Art Manager of the theatre.

Gizo Zhordania was invited for the Director in Chief, whose theatrical career began on Batumi Drama Theatre stage as a Director in Chief, almost forty years earlier. Soon after returning to Tbilisi he became the manager of Griboedov Russian Drama Theatre, the Director-in-chief of the Opera and Rustaveli Theatres. He worked on probation at famous Berlin "Comischer Opera", staged several Georgian, Russian and West European classical operas in Germany. He was the professor, rector of State Theatrical and

Cinematographic Institute, the People's Artist of Georgia, the laureate of many prestige premium and festivals.

These two artists together, step by step created the opera stuff and the creative work began. "It was magnificent!" Nobody had another opinion of the first performance - "Abesalom and Eteri!"

Batumi Opera and Ballet State Theatre was established! Soon we'll celebrate its fifth anniversary. Opera Theatre, together with the Drama Theatre which is of great traditions, Puppet Theatre and the unique Finger Theatre (which surprises spectator) makes the cultural life of Batumi attractive. We must mention that the theatre meets its fifth anniversary with ballet performance. Young actor cast, created of local forces by ballet-dancer Bekar Monavardisashvili, will suggest "Ballet Miniatures" for its first premiere in August.

* * *

October 3, 1994.

The pretty, compact building of the State Drama Theatre after Iliia Chavchavadze (which was necessarily reconstructed for holding opera performances).

New opera cast carries out its first night performance...- Wonderful performance!

Great creative success!

The best performance of "Abesalom end Eteri" for the last 85 years of its existence on stage!

Triumph!

So, the performance was highly estimated by the audience famous representatives of entire Georgian intelligentsia together with happy citizens of Batumi.

Really wonderful performance was produced, splended and distinguished music, perfect staging, with excellent scenography, rich and beautiful decoration and national costumes.

The main thing was the fact, that it happened in a fatal period for the country, when only a week was left till losing the ancient part of Georgia - Apkhazia; When the fact of establishing the third Opera Theatre was considered to be an unobtained luxury, an incredible bravery in the country undergoing an utmost difficulty. The fact of setting up such a high-elite, expensive theatre in one of the most troublecome period of multi century national history, sounded like a paradox. But, only for strangers! And, for native sceptics, as well!

Singing and dancing were always with Georgians in fortune or misfortune,

encouraging, and chalanging them for fight. It was proved not only by the examples from he remote past, but by the accident happened four years ago, on fatal April 9. when Tbilisi met modern vandals, dispersing the peaceful people by sharp spades and poisoning gas, singing and dancing. Polyphonic songs - unique remedy of soul, expressing the thought, emotion, dreams and vibration of the soul of nation - always helped us to cure wounds and pains for the long period of our existence. The fact that the musical and choreographic (poetry, as well) folklore occupies the particular importance and aim in Georgian mentality, was not caused by mere chance! "Chakrulo" and "You Are the Vine", "Mravalzhamieri", "Odoia" and hundreds of pearls of polyphonic music were not created carelessly by people's genius. Or, such masterpieces of folk choreography, as "Kartuli", "Khorumi", "Gandagana"...

From pragmatic view-point, there was not the political and social background convenient for establishing an Opera. or, generally a theatre in Georgia of that period, nor the celebrating, high mood peculiar to such events. But life must be going ahead continually, new life must appear, new seed must grow up, new bridge must be stretched, a song must be sung! It must be sung powerfully, to take away our sorrow, to give us new strength, hope and belief!

And on that warm Sunday evening of South-like golden autumn this powerful song was sung in Adjara, underched from fortune or misfortune of Georgia. It was sung to be heard all over Georgia and further as the symbol of Georgian people's unbreakability, their best sons being ready to defend their motherland to the last drop of blood, poured with holly blood of our noble predecessors.

From this view-point, it was necessary to make this step then. It was necessary to demonstrate the spiritual strength in order to reveal fading national energy, to prove, that Georgian people will never stand the destruction of their unity, enemy's victory.

So, this, important event - establishment of Batumi Opera Theatre, didn't even have the celebrating colouring (even tears could be noticed in spectators' eyes). The contents, namely the music of Paliashvili's masterpiece excludes the celebrating mood, while majestic "Chakrulo" and "Georgian, Handle the Sabre", "Between the Eye-lashes", full with deep sorrow, and the final of the opera sounded like a requiem praising heroes dead for unification of the country, fighting against dark forces of enemy... Long, sorrowful song memorizing the names of fellows who risked their life for the sake of Georgia's freedom and independence without hesitation.

That's why we proved this event, considered it to be the first swallow foretelling the bright future of our country, the sparkling ray coming into our dull life before the great lightening. And if some were stinging previously - "There is no time for opera in Georgia!" they became convinced, too, that:

There is always time for "Abesalom" in Georgia!" "Abesalom" must be with us forever! And nobody must even spend time suspecting whether it was necessary to do this in that difficult period or not.

The fact of opening Batumi Opera Theatre in autumn, 1993 must be analysed only in the given context. Undoubtedly, it was not only the greatest event in the cultural life of the whole country, but the event of great socio-political importance as well!

The principal thing is that the dream of many generation of musicians and music-fans - Opera in Batumi, came true!

Thanks to people, due to whose great will this affair ended successfully, the long dream came true. Many persons deserve the words of cordial gratitude, but, it's said: "Caesar's to Caesar" and thus these words are addressed to Aslan Abashidze, the Head of the Supreme Council of Adjara, who, really, managed the impossible! He gave the young musicians the perfect possibility for showing their gift and talent (employ'ing them practically, supported materially!). The main thing is that he filled the residents of Batumi, all Georgian people with unlimited joy and satisfaction, set the root to the revival of national culture and spiritual life!

The establishment of Batumi Opera Theatre supported the hope for the best future, regaining peace in different parts of Georgia, suffering from brother-killing war, the process of its unification and strengthening, which hardly but still continues.

* * *

Entire Georgia spoke about Batumi's wonder. Citizens of Tbilisi, Kutaisi and other towns found themselves obligated to visit Batumi and see this wonder themselves, to come in touch with the magic of this performance, to join the hymn sung with the hope of country's better future and to gain new life energy.

There was time, when the residents of Batumi and other towns were leaving for Tbilisi to see the first performance, of the true pearl of national music "Abesalom end Eteri". Now, our sea-side town has become the real temple of music.

Eduard Shevardnadze, the President of Georgia, called "Abesalom and Eteri", performed in Batumi, "the celebration of human soul", while visiting our town specially for this purpose.

Such a celebration of soul is each premiere, each performance of the new theatre...

Next premiere was carried out on September 19, 1994.

It was the opera "Lela" by people's beloved modern, composer Revaz

Lagidze, which narrates the struggle of Georgian people of the antique period against enemies, on the background of elevated love.

The entire interest again - the flow of music-fans' new wave. Batumi cordially welcomes everybody, as usual, fills with the hope of best future and optimism.

The authorities' reaction followed immediately: the creative stuff of "Abesalom end Eteri" and "Lela" - the chief conductor David Mookeria, the director in chief Gizo Zhordania, the choirmaister, in chief Avtandil Chkhenkeli, executive artists Ushangi Imerlishvili and Mirian Shvelidze, the ballet-maister in chief Bekar Monavardisashvili, the performer of main parties and the art manager of the theatre Aleksander Khomeriki, the composer Revaz Lagidze (after death) were awarded by the State Premium of Autonomous Republic of Adjara after Memed Abashidze, on the first anniversary of the theatre.

Eight months later Al. Khomeriki, D. Mookeria, G. Zhordania and U. Imerlishvili were awarded by National Premium after Shota Rustaveli (M. Shvelidze had already had this premium).

It was in May, 1995, soon after their first tour in Tbilisi. The third performance - "Aida" had already appeared in their repertory. Performing this masterpiece of the world opera classics became the event of greater importance not only in the theatre's creative life. Reviews and comments on Batumi Theatre's performances in the capital, in press and television, will need plenty of time. In short, there is no other word for it - triumph!

And August 23, 1996.

The premiere of "Otello".

... This masterpiece by Verdi was performed in Georgia on October 3, 1888, for the first time, almost a year later after the premiere at "La Scala". The cast was quite brilliant Michael Medvedev (Otello), Ipolit Prianishnikov (Iago), Iozefovich (Dezdemona). One important thing: the performance was so successful that "Otello", by Rossini was removed from their repertory.

Yes, the masterpiece by "Shakespeare of Music" practically never got down the stage. But Georgian "Otello" was performed 64 years ago. Here are their names: the conductor Evgeni Mikeladze, the director Michael Kvaliashvili, the artist Soliko Virsaladze, Otello - Niko Kumsiashvili, Iago - Sandro Inashvili, Dezdemona - Katherine Sokhadze.

Otello's part was performed by the following singers: David Andguladze, Zurab Andjaparidze, Nodar Andguladze, Zurab Sotkilava.

The legendary dancer and choreographer Vakhtang Chabukiani gained the greatest success and world-wide fame by performing Otello. He was the author of libretto, executor and the performer of a leading part in the ballet by

famous Georgian composer Aleksi Machavariani. He had perfected the art of ballet in Tbilisi for many years. He went on tours to Moscow, Peters-burg, cities of Europe, Asia, Latin America and Japan. Chabukiani's "Otello" was screened. Later on the ballet by the Georgian composer was performed at the Moscow Bolshoy Theatre. he remained unrivalled.

This great success testifies to the fact that Georgian drama theatre inherits great theatrical traditions and expresses Georgian people's great love towards Shakespeare.

Let's finish this outline of 108 years history of Verdi's opera on Georgian stage with the closing lines devoted to our Aleko Khomeriki, who joined it six years ago. In 1980 the opera was carried out by the famous maestro Jansug Kakhidze.

* * *

So, "Otello" in Batumi.

Again, the wonderful performance was staged and the dream came true.

The president of the country, hundreds of other guests - the members of parliament and government, representatives of diplomatic corpus, famous figures of art and literature attended the premiere...

"Our society has been waiting for the premiere of "Otello" at Batumi Opera Theatre for more than a year", wrote the main semi-official organ "Sakartvelos Respublika". Verdi's "Aida" enjoyed great success, but there was a sharp interest - how the theatre would deal with the second masterpiece of the same composer.

Giorgi Gegechkori, Peoples Actor of Georgia - "It's necessary to show the performance abroad. It deserves this publicity for its art of performance, chorus and orchestra. I was enraptured by the soloists and their voices. Our singers are really brilliant".

Zinaida Kverenchkhiladze, the People's Artist of Georgia - "I'm so excited that it's difficult for me to speak in details - everything was beautiful and great, there was plenty of esthetics. Hurrah to him, who takes so much care of the culture!

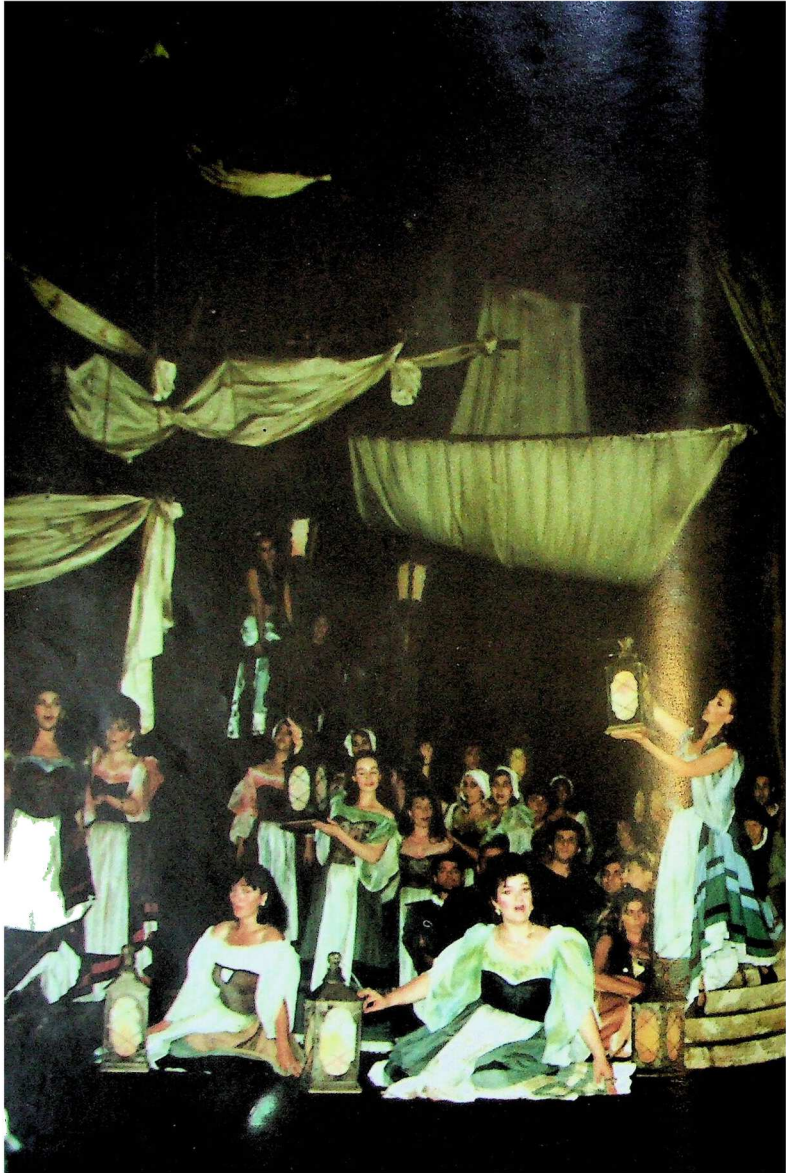
Victor Solomatin, the advisor of Russian Ambassy in Georgia - "All that I've seen and heard here today, has surpassed my whole expectancy. The performance has been carried out wonderfully. I've enjoyed it immensely."

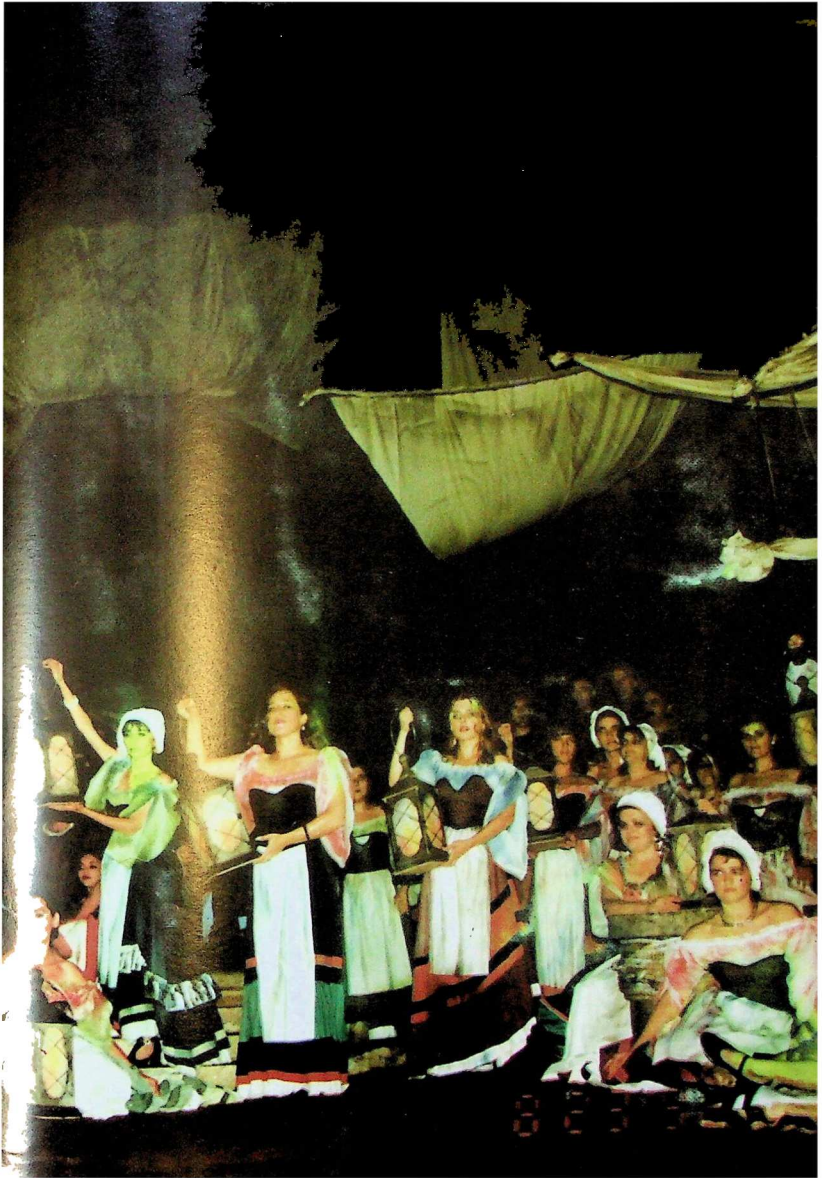
Jeff Blant, the first Deputy Ambassador of Great Britain in Georgia - "It's a very good performance. The whole cast was wonderful. The orchestra, the chorus and the scenery were splendid. I also liked the building of your theatre. It's beautiful. I hope to visit this town again".

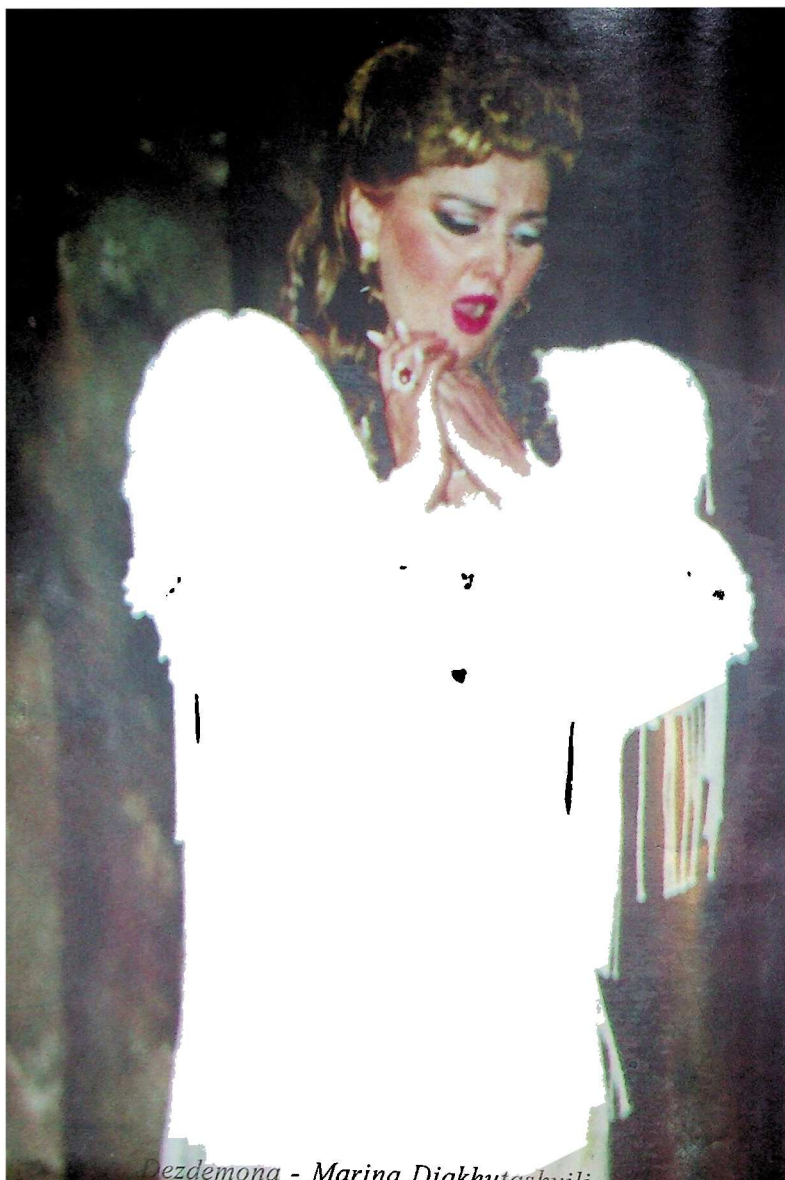
Tamaz Kvachantiradze, the Minister of Education of Georgia: "We are astonished and enthralled not for the first time! Great innovations take place

Iago - Zaza Khamatashvili

Dezdemonna - Marina Diakhtashvili

here, in Adjara, the proof of which is today's performance. Sometimes even the countries with great opera traditions won't dare to perform it. The cast displayed its great talent. It was a challenging job. Such performances are not created by a magic stick. There is a background for great cultural events in Adjara..."

After the performance, while meeting with the cast, Mr. EDUARD SHEVARDNADZE declared: – Thank you very much for this wonderful evening. It was a majestic show. I congratulate cordially the whole staff of the theatre on great success and invite them on tour in Tbilisi. One should mention the scenery was designed in accordance with the style of the epoch, wonderful chorus and the soloists proved that Batumi is still the cultural center of Georgia!"

ASLAN ABASHIDZE – I'm especially glad by the fact that Mr. President has invited our theatre to Tbilisi. I'm proud, that the Batumi Opera and Ballet State Theatre first presented National productions. The theatrical cast has been facing the most difficult task - they had to overcome the high barrier of art. To my mind, it has been fulfilled successfully".

Three days later, on August 26, Mr. President referred to this matter once again, in his traditional Monday radio-interview, and declared:

- "Adjara made us happy again. "Othello" performed on the stage of Batumi Theatre is a wonderful gift to entire Georgia. Batumi, the whole Adjara became one of the main centers of Georgian culture... So, the residents of Tbilisi, and not only they, will have an opportunity to enjoy their artistic abilities and their wonderful creative work. I declared in Batumi, that everything what is done for the prosperity of Georgian culture in Adjara, is, naturally, connected with the name of Aslan Abashidze, and he deserves words of gratitude, by all means.

...On November 3 and 6 "Othello" was performed in the capital. The head of the country, together with the theatrical elite, attended the first performance.

There were no limits to the excitement of Tbilisi music-fans and leading musicians. During the performance a storm of applause and exclamations like: "Bravo", "Bravissimo" were heard. At the end of the performance the hall applauded for thirty minutes. Enraptured spectators expressed their impressions in short: "It's brilliant!" "Wonderful!" "It's a real miracle!" "Fantastic!" To their opinion, performers were splendid, both - experienced singers like Aleko Khomeriki and Marine Djakhutashvili, as well as unexperienced Zaza Khamatachvili and Khatuna Mikaberidze, Badri Sakhamberidze, Avtandil Babuleishvili, Amiran Mamaladze, Taniel Chichinadze.

We quote the impressions of famous representatives of Georgian culture, published in "Sakartvelos Respublika" on November 9, 1996.

Anna Kalandadze, poetess - "Otello" greatly impressed the spectators of Tbilisi and it was proved by a storm of applause at the end. This performance is a real miracle nowadays. Batumi State Opera and Ballet Theatre and its cast is in splendid form. Yes, Batumi, again and again, is announced to be the temple of our art nowadays!"

Medea Amiranashvili, the People's Actress of Georgia, the Art Manager of Kutaisi Opera Theatre - "Great work is done by the orchestra, chorus and soloists. All of them had the same purpose - to perform Verdi's opera as this masterpiece deserved".

Marine Gegeshidze, a connoisseur of music. "Othello" staged at Batumi Theatre was praised a lot, but it surpassed the expectancy. Everything catches the eye: be it the scenery, the acting or the chorus. The director's art of staging is impressive. I want to emphasize the high professionalism of the chorus. It equals the European standards and plays a major role in the performance. The orchestra is wonderful with its pure sounds and creates the dramatic atmosphere exactly".

Nickolas Rauss, Swiss conductor - "I liked the scenery very much, especially - the depth of director's understanding, plastic movement of the chorus on the stage, its performance is wonderful. As for the orchestra, it's in a good form. I would like to mention the singers who sang the parts of Desdemona and Cassio.

The well-known pianist, professor Gizi Amiredjibi declared that this production of Otello is not worse than the one staged at the Moscow Bolshoi Theatre and added: - "It is ages since I have listened to such a chorus".

All the leading newspapers wrote about "Otello" staged in Batumi. We'll present only some of the reviews:

- "On August 23 Shakespeare's and Verdi's muse was with the director Gizo Zhordania and the cast of "Otello" staged at the Batumi Opera Theatre, undoubtedly".

He staged "Otello" by Verdi at the peak of his creativity.

The chorus, exciting by monumental, sharp and polyphonic majesty, lyrical and psychologically processed aria - monologues are skilfully performed together. In both cases. I mean the music and stage activities. The mass scenes and choral parts (the latter is one of the most impressive parts of the performance) of the first and third acts are wonderful. Many scenes touch the depth of soul and cause emotional excitement (**Nodar Gurabanidze**, "Literaturuli Sakartvelo", 30.08.96).

The theatre cast faced such a difficult but the honourable task while working upon the partition of genius by Verdi.

Solo-singers, first rate group, powerful, completely arranged chorus and highly qualified orchestra are necessary for solving this problem successfully!

...Fortunately, the premiere of Otello filled everybody with the sense of cordial joy and aesthetic satisfaction, everybody, who was fortunate to see this majestic performance (Gulbaat Toradze, "Literaturuli Sakartvelo", 6.09.96).

Director's staging attracts us by its deep, sharp monumental imagination... The whole performance is attractive and powerful both from musical or staging view-point. There are no inserted items as vocal skills and acting are natural and harmonious".

In my opinion, the synchronic unity of producer's work, stage dynamics and the musical interpretation of the conductor, is the principal merit of "Otello" performed in Batumi. David Mukeria expresses the symphonism and grandiosity of Verdi's opera wonderfully... He conducts with deep conviction and temperament. He found the right key to the monumental style of the opera, makes us feel contrastive features of the musical net and creates the most dynamic dramatic structure. It is the merit of the conductor that brings about the harmony of the soloists and the chorus".

The chorus is of utmost importance in the performance (choir maister - Avtandil Chkhenkeli). It is the active, wholepowerful performer of its role. It's characterised by monumental, contrastive sounding with rich timbre palette. The scale and level of chorus, sounding captures the spectators' mind.

One should have talent and experience in order to stage "Otello" Aleko Khomeriki belongs to this type of people. His Otello is a perfect stage version. The development of the hero's tragedy, also, the notion of jealousy are well depicted both by the singers and the chorus. (George Laliashvili, "Sakartvelos Respublika", 28.08.96).

"If art needs sacrifice, "Otello" really deserves it. "Otello" almost "broke" the Opera Theatre.

Having watched "Othello" the spectators were convinced that Mr. Abashidze really deserves gratitude because he gave us the opportunity to see this wonderful production.

Batumi Theatre has a wonderful chorus, orchestra and soloists who coped with the most difficult composition by Verdi at a high professional level. (Hellene Kutateladze, "Droni", 5.11.96)".

Both spectators, and the specialists were particularly appreciating the chorus. It acquired recognition at the first International Festival of Opera Music called, "Bravo", held in Tbilisi in May, which was organized by the fund of Paata Burchuladze - the greatest baritone of our time. The Stars of the world opera music, all the spectators highly appreciated its role in performing "Otello" and "Aida". It's enough to say, that it was called the "great chorus of Batumi".

Famous baritone Renato Brunzoni, who sang Iago's part, remarked: "the great merit of the chorus of the Batumi Opera Theatre in "Otello"'s success,

was obvious for everybody. There are few perfect choroes in Europe. Batumi chorus, showed its high class. It was pleasure to work with the singers”.

The famous American soprano **Alessandra Marki**: – “The chorus sang wonderfully, the odour of the Black Sea, which used to pass the hall so excitably, was felt in its manner of performance, dynamics and the sound variety”.

Paata Burchuladze - “Famous stars of the opera art were excited by Batumi chorus. But the main thing is that there are talented people in Georgia, who can cope with the musical project of any difficulty. Our fund’s plans for the future are connected with this chorus.

Currently, the chorus, together with State Chamber of Adjara, recently set up on its base, under the leadership of wonderful Conductor - Choirmaster Avtandil Chkhenkeli, is preparing “The Requiem” by Verdi. Paata Burchuladze and other stars of World Opera Art will be the soloists at its premiere in August.

JUZEPE VERDI AND HIS "OTELLO".

Verdi - a great composer in the history of world music, belongs to the great limited group of composers which can be called the Musical Olympus. His musical pieces are characterized by realistic expressiveness and independence, strong will, the power of expressing human passion and the depth of psychological opening of characters, emotional simplicity and melody, are close to people and loved by people. The great Italian composer, the famous reformator of the opera genre, has captivated musicfans for a century and a half.

Verdi (his full name - Juzeppe Fortunatto Franchesco Verdi) was born on October 10, 1813, in Roncolla - the village in the province of Parm, not far from Busetto, in the family of a poor owner of a cook - shop. He lived a long and interesting life and died in Milan - the town of his fame, on January 27, 1901, at age of 87, admired and worshipped.

He showed love for music in his childhood. From early years he got acquainted with rich Italian musical folklore, and, later on, he used lots of folk melodies, characterized by the power of expression in his compositions. His family was short of money and little Juzeppe had to work. At the same time, he sang in church chorus and took music lessons at local organists Baistrok and Provezi.

In 1832, supported by his protector, he left for Milan to continue his studies. But he was not enrolled in the conservatory. He took private lessons from the professor of the conservatory B.Lavinios. In 1833 he was invited as a band-master of Busetto brass-band. In 1839 he moved to Milan, where his first operas - "Oberto" (1839) and "The King For An Hour" (1840) were staged.

From the very beginning, opera became the main part of Verdi's creative art. Except some chamber-instrumental plays, also, few romances and the "Requieme", dedicated to the memory of great Italian writer Alessandro Manzoni, his whole heritage belongs to the opera genre. The composer's genius created 26 operas, many of which are included into the treasury of the world opera.

Verdi began his creative work in the period, when Italy, having lost it's

independence and divided into regions, was under the oppression of Austria. The struggle against Austrian invaders for national, political freedom, the young musician's patriotism and great love to mother-land and people are clearly reflected in his first operas. His hate towards tyranny, violence, his protest against exploitation and humiliation of human beings, became the pathos of Verdi's creative art.

To avoid the censorship he had to disguise his thoughts and transfer the acts to the Biblical world ("Nabuckodonosor"), or to the epoch of Hunes ("Athila"), or, sometimes, to medieval France ("Joana Darko"). But people were the heroes of Verdi's operas, always and everywhere. And people worshipped their singers as they deserved it. His melodies became popular, very soon, and his name became the symbol of the unity of Italy.

By fifties Juzeppe Verdi is a real master. His music gains great realistic power. In this period he is interested in the works of famous masters: "Ernani" (1844) and "The King Entertains Himself" ("Rigoletto", 1851) by Victor Hugo, "Two Foscars" (1844) and "Korsar" (1848) by G. Byron, "Virgin from Orlean" ("Johana Darko", 1845), "Pirates" (1847), "Malice and hove" ("Luiza Miller", 1849) and "Don Carlos" (1867) by Phridrih Shiller, "Makbeth" (1847), "Otello" (1887), "Naughty Women from Windzor" ("Falstaff", 1893) by Shakespeare, "Woman With Camellias" ("Traviata", 1853) by Al. Diuma-son, "Troubadour" (1853) and "Simon Bokkanerga" (1857) by Garsia Guttiers, "The Power of Fortune" (1862) by A. Saavedra.

Verdi's operas became famous in other countries soon. They were performed in famous opera theatres of Italy with triumph. "Ernani", "Rigoletto", "Traviata", "Troubadour", "Ball-Macquerade" (1859), "Don Carlos", "Aida" (1871), "Falstaff", and "Othello", of course, are compositions, which underline the creativity of the great maestro, taking the permanent and leading part in the repertory of all the theatres of the world.

* * *

William Shakespeare was Verdi's favourite writer, whom he preferred "even to Greeks" - "Among the poets he is the closest one to me". At the beginning of his creative work "Makbeth" became the source of his opera, from the works of the great Englishman. Musical Shakespearada wouldn't have been perfect if these two geniuses hadn't met each other, if "Othello" and "Falstaff" had not been created. These master-pieces were born due to the younger contemporary poet and composer - Arigo Boito, who was the author of several operas at that time, among them was the popular "Mefistofell". He occupied the honourable place in the history of world music by librettoes of "Othello" and "Falstaff".

Boito showed the sketches of the libretto of "Othello" to the well-known composer in August, 1879 and promised to finish them soon. Maestro liked them, but didn't approve. Arigo Boito, 37, was Verdi's great fan, who was twice as old as he was, and was happy to collaborate with him. So, he did his best and brought him the whole libretto soon.

In 1881 Verdi began working on the opera... by creating a new stage variant of libretto he thought that the main thing was to concentrate on the conflict between Othello and Iago. Because of this, some episodes were reduced and changed, some second-rate characters were neglected. So, the whole first act of the tragedy was taken out from libretto. Brabantio, Gratiano, the Joke, Bianca disappeared... Serious changes of the plot wouldn't have reduced the literary merit of Shakespeare's work. The opera had to be equal to its literary original, be of the same level, to support more expressive development of the action, leading it to the dramatic climax.

Almost six years were spent on this work. The author of libretto fulfilled all directions of the composer, wrote many acts again...

As we know, Verdi used to take an active part in creating the librettos of his operas. At the same time, he chose the performers himself, attended rehearsals, interfered in the matters of staging the play or designing the scenery, so, he managed the realistic stage engineering of the literary work, expressiveness of actors and raise of vocal mastery, which is the most important. For instance, Francesco Tumanio, the first and well-known performer of Othello's part, who was famous for his exceptional voice (according to the motion of sound and beauty of timbre) the mixture of vocal mastery and tragic temperament, the highest plasticism. He was recognized as the performer of tenor parts in Verdi's operas, prepared Othello's part under the great composer's leadership.

The premier was held at "La Scala", on February 5, 1887 and became the real celebration of Italian art.

Verdi remained loyal to the human ideals of Shakespeare's work and, at the same time created a large musical canvas, full with sharp human passion, which is announced to be the top of the world opera art, and, of course, the most perfect work of the composer, together with "Aida". His reformist ideas were most clearly expressed just in "Othello".

While creating musical dramas, maestro changed the character and structure of traditional Italian opera. The borderlines between the aria and recitative disappeared time by time, which was full of sounding, gained the declamative expressiveness. The composer created the mixed

style by fluent vibration from *arioso* to *recitativo*. His arias and duets reached the scale of large vocal scenes and become the most important part of the dramatic development. Verdi raised the expressive role of the orchestra, which deeply opened dramatic situations, psychologic states of characters in his operas. Dramatic function of the leitmotive was strengthened in "Othello" and "Falstaff". But the author economized them, avoided Wagner - like utmost difficulty of the leitmotive system.

"Othello" is close to the musical drama, most of all, it is a brilliant example. Traditional opera "norms" are overcome here, effective musical-dramatic development dominates, arias and duets are changed into easily built monologue and dialogue scenes, an orchestra obtains a high psychological expression. At the same time, Verdi doesn't lose connections with Italian opera traditions. The song remains the main expressive means in his composition, which principally, differentiates them from Wagner's musical dramas.

The opera is impressive by accurate characteristics of famous heroes, by Shakespeare-like depth of narrating their relationship. Both the dramatist and the composer create Othello's character with a particular tragic motion. The noble Moor is performed as the heroic warrior and wise Commander-in-chief, attentive to subordinates and an affectionate husband, but driven to a frenzy by jealousy, in the opera as well.

Appropriate musical colours are chosen to characterize beautiful and shy Desdemona, cruel Iago, honest Cassio. The chorus has an important function - to express people's mood, accomplish heroes' characters. The orchestra creates a wonderful background to events, enriches images of main characters!

The First Act. It begins with a very impressive, scaleful symphonic picture, which leads the spectators into the atmosphere of terrible fights. Very dynamic music gains a celebrating colouring and obtains its apogee in the scene, where Othello appears. Residents of Cyprus greet the victorious Commander-in-chief with excitement. Chorus - "Flame of Joy" sounds with an appropriate majesty, while the orchestral accompaniment seems to sound-track the colouring of illumination, sprung to sky. Iago's aria "Breathe this Odour", full of poison and sarcasm is changed by heart-trembling single chorus, sounding like a prelude of Othello's and Desdemona's duet - "Dark night has come, daily row has gone away". It fully expresses an elevated mood of the happy couple. The melody of love ecstasy sounds at the end of the duet.

The Second Act is, mainly, devoted to characterization of Othello and Iago. The latter's nature, full of envy and cruelty is shown in his mono-

logue - "I Believe in Cruel God". He aims to do his best to humiliate the honour of Moor. Hidden cynism is noticed in sharp, briefly uttered music phrases. The vocal part is accompanied by an orchestra, which turns into soul-shaking laughter, at the end. And, right there - completely contrastive chorus - "You'll see, everything will get bright", in which Cyprians emphasize Dezdemona's purity and mercy. The music is brightened by children's voice. transparent sound of guitars and mandolines. Dezdemona's calm, generous passages create the contrastive attitude towards the Moor's inner nervousness and sorrow in the quartet of Dezdemona, Emillia, Otello and Iago. Otello's arioso - "Remembrances, Farwell Forever" is turned into range of fighting march by current phanfars. A musical portrait of the brave Commander-in-chief is given in this short, but impressive fragment - Iago 's narration about Cassio - "It Happened At Night". Here the music sounds, with wavy vibration of an accompaniment, inspires the association of a lullaby. The aria is changed by Otello's and Iago's duet ("Oath of Vengeance"), which resambles Otello's previous arioso with its heroic colouring.

The Third Act begins with a mass celebrating scene - people meet Otello with love. He undergoes deep spiritual tortur and this opposition is clearly shown in the music. Dezdemona's and Otello's duet begins with perfect melody - "Salute, Dear Wife!" Gradually, Otello's phrases become nervous, tense and, by the end, the lyrical melody of the beginning of the duet takes the ironic colouring and suddenly interrupts by anxcius exclamation. His next monologue is alarming - "God, you could disgrace me". Broken, almost frozen phrases clearly create the hero's despair. The seed, thrown by crue Iago, has already flourished in his body. An abstinent sorrow dominates in the second part of the monologue. The climax of the whole drama is the splendid septetue accompanied by the chorus, in which, the leading role belongs to Dezdemona. Her soul-shaking, lyrical passages refer to this foreboding.

The Fourth Act. Here, Dezdemona's characterization is principial. Such a tragic atmosphere is crteated in sorrowful orchestral preface that we feel the approach of the openning climax. This mood developes in Dezdemonas song about a birch. Then follows a pray in which the softness of her soul is revealed once again. Orchestral intermetso is characterized by powerful expressivness. wide scale of feelings, which is the background of Otello's coming into the bed-room with awful impression. The nervous mood is distinguished in the finale of intermetso, which is followed by a love melody. Repid change of mixed thoughts and feelings of the hero, who has mode a fatal decision, are performed by brief contrastive musical phrases in the monologue - "I am not dangerous, even armed", which inspires compassion and pity. The tragism of the whole narration is emphasized in the finale of Opera, by prevailing the love melody in the orchestra.

BATUM'DA OPERANIN DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Batum. Gürcüstan'ın güney batısında Karadenizin en mavi olduğuna inanılan kıyısında etrafı yemyeşil dağlarla çevrilmiş güzel bir kenttir. Batum, palmyeler, manolyalar ve narenciyelerle dolu, yeşilin bütün kente alabildiğine hissedildiği, genelde iki katlı evler ve villalarla aynı zamanda göğe kadar uzanan büyük beyaz apartmanlarla suslenmiş, doğal güzelliğini korumuş, şairlere ilham kaynağı olan bir yerdir.

Batum, geçen yüzyılda küçük bir il olmasına rağmen günümüzde kafkasyanın en büyük şehirlerinden biri haline gelmiş, sanayisi gelişmekte olan turistik bir bölgedir. Batum'un ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda gelişmesinin bir nedenide bölgenin jeo-politik yapısıdır. Suptropikal iklime sahip olan kent bir liman kenti olup 1921 yılına kadar iki kere Porto-Franko ünvanını almıştır.

Karadeniz'in önemli liman kentlerinden biri olan Batum, Gürcüstan'ın üçüncü büyük kenti ve aynı zamanda Acara Özerk Cumhuriyeti'nin idari ekonomik ve kültür merkezidir. Acara, Gürcüstan'ın önemli tarım ve sanayi bölgesi olup, çay, narenciyeler tütün ve meyvecilik çok gelişmiş, limanı, rafinerisi, makine fabrikası, elektro-mekanik fabrikası, tersanesi, kimya fabrikası, çay fabrikaları, hafif sanayi ve gıda sanayisi ile çağdaş bir bölgedir. İnşaat ve ulaştırma alanında büyük mesafeler katedilmiş, yabancı sermaye için cazip bir duruma gelmiştir, Gürcüstan-Alman ortak işletmesi "Ağordzineba-M" bunun örneklerinden biridir.

Gürcüstan 26 Mayıs 1991'de yaklaşık 200 yıl sonra tekrar bağımsızlığını ilan etmiş, akabinde kışkırtmalar ve iç karışıklıklar nedeniyle büyük ekonomik ve siyasi krizler yaşamıştır. Acara Özerk Cumhuriyeti bu durumların kısmen dışında kalmış ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını devam ettirmiş Gürcüstan'ın diğer bölgelerine örnek olmuştur.

Batum'da ilk tiyatro oyunu 1879 yılında sahnelenmiştir. Batum Drama Tiyatrosu 120 yılını doldurmuş, uluslararası alanda sanat çevrelerinin dikkatlerini çekmiştir.

1890 yılı Mayıs ayında Batum'a ilk kez Klodyus başkanlığında Fransız Komedi Operası gelmiş o tarihten itibaren opera halkın kültürel hayatında önemli bir yer tutmaktadır.

Biz Batum'lular olarak ünlü dahi sanatçı Teodor Şalyapin'nin 1893 yılında Halevi operası "Rahil"i ilk kez ilimizde sahnelenmesinden gurur duyuyoruz. Kayıtlara göre 1921 yılına kadar Gürcüstan'ın başkenti Tiflis'e gelen bütün tiyatro gurupları bir sahil kenti olan Batum'a da uğramış İtalyan ve Fransız operaları, Forkati, Gonzales, Ana Jiudik, Moskova Zimin Tiyatrosu Harkov Rus Operası ve diğer kültürel guruplar ağırlanmıştır. Sofranolar Luiza Nikita, Luiza Tetrasini; Varvara Zarudnaya, Medea Figner, Natalia Panina; tenörler: Nikolay Figner, Evgeni Riadnov, Leonid Sobinov, P.Lodi; Baritonlar: Leonid Yakovlev, İoakim Tartakov; orkestra şefleri: Mikhaıl İpolitov İvanov, İosef Trufi; Aisedora Donkan, Mordkin ve Fokin gibi sanatçılar Batum'da sanatlarını icra etmişlerdir.

Yurt dışında yaşayan Gürcü sanatçılar La Skala'nın solisti Elene Tarkhnişvili Grand Operası'nın solisti Mikhaıl Nanobaşvili (Mişel Dariali), Avrupa'da ün kazanmış Filimon Koridze (Koricio), İtalya'da ünlü bariton

Mikhael Kakabadze, Darmstadt Operası'nın solisti Margarita Nijaradze, Nikoloz Gedevanişvili-Severski, Vano Saracişvili, Sandro İnaşvili, Olga Bakhutaşvili - Şulgina ve diğerleri de Batum'da çeşitli konserler vermişlerdir.

Geçici olarak Batum'da bir çok opera gurupları kurulmuş 1928 yılından sonra Zakaria Paliaşvili Opera ve Bale Tiyatrosu Batum'a sürekli uzun vadeli turneler düzenlenmiştir.

Batum'da orkestra şefleri Odisei Dimitriadi, Vladimer Korşon, Revaz Takidze, besteci Aleksı Partskhaladze, şarkıcılar: Evgeni Vronski, Davit Andğuladze, Vladimer Kandelaki, Nikoloz Belakneli, Yan Vutiras, Grigol Geguçadze, Lamara Çkonıa, Harold Pirtskhalava, Anzor Piolia, Konstantin Plujnikov, Aleksandre Khomeriki, Nato Çkonıa; Koreograflar: Davit Cavrişvili, Zurab Kikaleişvili, Enver Khabadze, Givi Odikadze gibi bir çok sanatçı yetişmiştir.

13 Mart 1993 yılında, Acara Özerk Bölgesi Başkanı Sayın Aslan Abaşıdze'nin önderliğinde Batum'da opera sanatı yönetmeni Aleksandre Khomeriki ve yönetmen Gizo Jordania tarafından Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu kurulana kadar, 1987 yılında Aleko Khomeriki, Zurab Ancaparidze ve Cansuğ Kakhidze Batum'da festivaller düzenlemiş ve tiyatronun kurulmasının temellerini atmışlardır. Gizo Jordania halen Tiflis Devlet Tiyatro ve Sinema Enstitüsünün rektörüdür. Kurulan tiyatronun ilk oyunu şüphesiz ünlü Gürcü Operası "Abesalom ve Eteri" olmuştur. Oyunun konusu, iyiliğin ve kötülüğün savaşı, vatanperverler ve şehitler için yazılmış trajik bir öyküdür. Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu bu yıl beşinci yıl dönümünü kutlayacaktır. Batum'da ayrıca Devlet Tiyatrosu, Kukla Tiyatrosu, Pandomim Tiyatrosu bulunmaktadır. Bu yılın Ağustos ayında tiyatro ünlü bale şefi Bekar Monavardisaşvili yönetiminde ilk bale gösterisini "Bale Minyatürleri" oyununu sergileyecektir.

3 Ekim 1993 tarihinde Batum Operası, Devlet Tiyatrosunun yeniden restore edilen salonunda ilk oyununu Batum'lular ve Gürcü aydınları önünde sunmuş seksenbeş yıllık oyun "Abesalom ve Eteri" müzik, yönetim ve ulusal kostümler açısından çok iyi sergilenmiş, Gürcüstan'ın bu karışık dönemde Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu'nun kurulmasına karşı çıkanlara en güzel cevabı vermiştir. Oyunu izleyen Devlet Başkanı Sayın Eduard Şevardnadze gösteri için "Bu manevi duygularımızın töreniydi."

demiştir.

Tarih boyunca Gürcü insanı bayrağındaki siyah, beyaz renklerin temsilettiği iyi ve kötü günlerde şarkısız ve danssız kalmamış, fikir ve düşüncelerini şarkı ve danslarla “Çakrulo”, ”Odoia”, ”Kartuli”, ”Horon”, ”Gandagana” vb...ifade etmiştir. 9 Nisan 1989 yılında Tiflis'te tanklara karşı mücadele etmiştir.

Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosunun parlak başarısı Tiflis'liler ve Kutaisi'lileri opera seyretmeye Batum'a çekmiştir.

İkinci oyun olarak çağdaş besteci Revaz Lağidze'nin “Lela” adlı oyunu sahnelenmiş, oyun bütün sanatseverleri Batum'a toplamıştır.

Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu kurulduktan sekiz ay sonra Gürcüstan'ın en büyük ödülü Şota Rustaveli ödülünü bir yıl sonra da Memet Abaşidze ödülünü almıştır.

1995 yılında Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu Tiflis'e başarılı bir turne düzenlemiş repertuarına “Abesalom ve Eteri”, ”Lela” ve “Aida” operalarını alarak Tiflis'li opera severlere büyük bir sanat şöleni yaşatmıştır. 23 Ağustos 1996 yılında da “Otello” sahneye konmuştur.

3 Ekim 1888 yılında Verdi'nin ünlü operası “Otello” La'Skala'da ilk kez sahnelendikten bir yıl sonra Tiflis'te ilk “Otello” sahnelenmiş, Mikhail Medvedev (Otello), İpolit Prianişnikov (İyago), İozepoviç (Dezdemona) rol almışlardır. Bu oyundan sonra Rossini'nin “Otello”su repertuardan çıkarılmıştır. Bu oyun uzun yıllar Tiflis sahnelerinden aşağı inmemiştir. Bundan yaklaşık yarım yüzyıl sonra ilk Gürcü “Otello”su orkestra şefi Evgeni Mikeladze, yönetmen - Mikheil Kvaliaşvili, sanat yönetmeni - Soliko Vırsaladze, Otello- Niko Kumsiaşvili, İago-Sandro İnaşvili, Dezdemona-Ekaterine Sokhadze tarafından sahnelenmiştir. Daha sonra “Otello” ile Davit Andğuladze, Zurab Ancaparidze, Nodar Andğuladze ve Zurab Sutkilava ün kazanmışlardır.

23 Ağustos 1996 da ilk kez sahnelenen Batumvari “Otello” çok büyük bir beğeni kazanmış, oyunu izlemeye Devlet Başkanı, parlamento ve hükümet üyeleri, yabancı diplomatlar, sanatçılar, edebiyatçılar, gazeteciler ve yüzlerce misafir gelmiştir.

Oyun hakkında;

Gorgi Gegeçkori, Gürcüstan Halk Sanatçısı - Bu oyun yönetmeni, oyuncular, korusu ve orkestrası ile ülke dışına götürülecek seviyededir.

Vaja Bregvadze, müzisyen - Batum Tiyatrosu'nun gerçekleştiremeyeceği oyun yoktur. Koro seviyededir. Solistlere hayran kaldım. Mükemmel, orkestra çok iyi, solistler yüksek seviyededir.

Viktor Solomatin. Gürcüstan'da Rusya Federasyonu Elçilik Müsteşarı - Bu gün burada gördüğüm ve dinlediğim oyun bütün beklentilerimin üstünde oldu. Çok başarılıydı. Çok büyük zevk aldım.

Cef Blant. Gürcüstan'da İngiltere Büyükelçisi Başdanışmanı - Çok iyi bir oyun bütün grup harikulade çaldı ve söyledi. Orkestra, Koro. Dekor ve Kostümler olağanüstü.

Tamaz Kvaçantiradze, Gürcüstan Eğitim Bakanı - Bir kez daha şaşırdım ve hayran kaldım. Acara'da büyük işler yapıldığının canlı bir örneği oldu bu temsil. Otello'nun çok büyük bir klasik olduğunu herkes bilir. Buna Batum'daki büyük sanat sevgisi ve yeteneğinin gayretiyle ulaşılmıştır. Bu başarının temeli Batum'da eskiden beri vardır.

Oyunu izleyen Devlet Başkanı Sayın EDUARD ŞEVARDNADZE - Sizlere bu çok güzel oyundan dolayı teşekkür ederim. Hepinizi kutlarım. Ve Tiflis'e turneye davet ediyorum. Dekorlar çağımıza uygun, koro ve solistler mükemmel. Batum eskisi gibi Gürcüstan'ın kültür merkezlerinden biri olduğunu kanıtlamıştır.

ASLAN ABAŞIDZE - Sayın Devlet Başkanımızın tiyatromuzu Tiflis'e davet etmesine çok sevindim. Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosunun sanat hayatına dünya sanatının şaheserlerinden en büyüğüyle başlamasını kutluyor ve iftihar ediyorum.

Batum Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu, "Otello"yu başkent Tiflis'te 3 Kasım -6 Kasım tarihlerinde iki kez oynadı. Oyunu şair Ana Kalandadze, Gürcüstan Halk Sanatçısı Kutaisi Opera Tiyatrosunun Sanat Yönetmeni Medea Amiranşvili "Sakartvelos Respublika" Gazetesine verdikleri demeçlerde beğenilerini anlatmışlar, bütün gruptan övgüyle söz etmişlerdir.

Nikolas Raus, İsviçre'li Orkestra Şefi - Dekorları çok beğendim. Özellikle yönetmenin anlam çıkarmadaki derinliğini, koronun mükemmel seslendirmesini çok beğendim.

Alesandra Marki, Ünlü Amerikalı Sofrano - Topluluk çok iyiydi, dinamikti, her şeyiyle Karadeniz'i andırıyordu.

Paata Burçuladze - Batum korusu dünya opera sanatının yıldızlarını bünyelemiştir. Gürcüstan bu güçle her türlü müzik planlarını hayata

geçirebilir. Vakfımızın gelecek planları da asıl bu topluluk üzerinedir.

* * *

Ünlü müzisyen Verdi'yi müzik tarihinde bir kaç kişilik ender besteciler arasına serbestçe koyabiliriz.

Bestelerinde o realist ifadeleri, gerçek demokrasi özlemi, umut dolu insanların merakları, ihtirasları, huyları, psikolojik yaklaşımları, saf ve temiz duyguları, ahenkli,tatlı melodileri ile ünlü İtalyan Besteci, yaklaşık birbuçuk asırdır opera seven gönülleri fethetmektedir.

Verdi (Giusepe Fortunato Françesko Verdi) 10 Ekim 1813 yılında İtalya'da Parma taşrasında Ronkolaşi köyünde fakir bir aile'de doğdu. Büyük ve anlamlı bir yaşam sürdü. Herkes tarafından sevilen Verdi 87 yaşında 27 Ocak 1901'de çok sevdiği Milan kentinde vefat etti.

Müziğe ilgisini çok küçük yaşlarda ortaya koydu. Çocukluğunda İtalyan halk müziğini öğrendi ve sonra kendi bestelerinde bu halk müziği motiflerini kullandı. Fakir bir aile çocuğu olduğu için çalışmak zorunda olan Verdi bir yandan kilisenin korosunda şarkı söylüyor bir yandan da müzik alfabetisini öğretmenleri Baistrokki ve Provezi'den öğreniyordu.

1832 yılında hayırsever birinin yardımıyla öğrenim için Milan'a gitti. Konservatuar'a giremedi fakat konservatuar hocası Laviani'den müzik dersleri aldı.1833 yılında Buseto'ya dini orkestra şefliğine çağırıldı.1839 yılında Milan'a döndü ve ilk operalarını "Oberto"(1839) ve "Bir Saatlik Kral"(1840) sahneye koydu. Opera, Verdi için vazgeçilmez oldu ve bütün eserlerini opera tarzında yaptı. 26 opera yazdı ve bu eserleri hala operanın vazgeçilmezleri arasındadır.

Verdi'nin opera yazdığı dönemlerde İtalya işgal altında bölünmüş ve Avusturya İmparatorluğunun egemenliği altındaydı. Bundan dolayı ilk eserlerinde özgürlük, vatan ve millet sevgisi ön plandadır.

Verdi eserlerinde sansürü aşabilmek için düşüncelerini direk anlatmıyor, tarihten örnekler ve şahsiyetlerle o günün politik meselelerini eleştiriyordu. Bu eserler "Nabukodonosori", "Atila", "Coanna Darko", 'dur.

Verdi'nin operalarının kahramanları hep halktı ve halk O'nu halk şarkıcısı olarak tanıdı.Operalarının melodileri önceden yayınlanıyor,opera sahnelenmeden popüler oluyordu.Verdi İtalya'nın sembolü olmuştü.

Verdi'nin operaları İtalya'nın sınırlarını aşmış bir çok eseri Avrupa'da ve Amerika'da büyük başarılar kazanmıştır ve eserleri "Ernani",

“Rigoletto”, “Traviata”, “Trubadur”, “Maskar Balosu”, “Don Karlos”, “Aida”, “Falstaf” ve “Otello” büyük tiyatroların repertuarlarına alınmıştır.

1887 yılının 5 şubatı “Otello” ’nun ilk temsili “La’Skala” tiyatrosunda gerçekleşti ve büyük başarı elde etti.

ОПЕРА В БАТУМИ

КРАТКИЙ ЭКСКУРС В ИСТОРИЮ И ДЕНЬ СЕГОДНЯШНИЙ

Батуми.

Есть такой город на юго-западе Грузии, окаймленный "самым синим в мире" Черным морем и зелеными горами, украшенный пальмами и кипарисами, магнолиями и цитрусовыми, бархатными газонами, чьево батумскими бельэтажами и устремленными в небеса, белыми высотками, названный поэтами белоснежным...

Захолустный в прошлом веке населенный пункт, который трудно было назвать городом, встал на путь капиталистического развития и, скоро преобразился в интернациональный город евроазиатского типа, не лишенный ни промышленного потенциала, ни той экзотичности, которая придает особую, курортно-туристическую привлекательность.

Быстрые темпы роста населения Батуми, его экономический, социальный и культурный подъем были обусловлены весьма удобным геополитическим расположением, умеренным субтропическим климатом, редкостной естественной бухтой и, в немалой степени, тем, что, по 1921 год, он дважды был объявлен порто-франко.

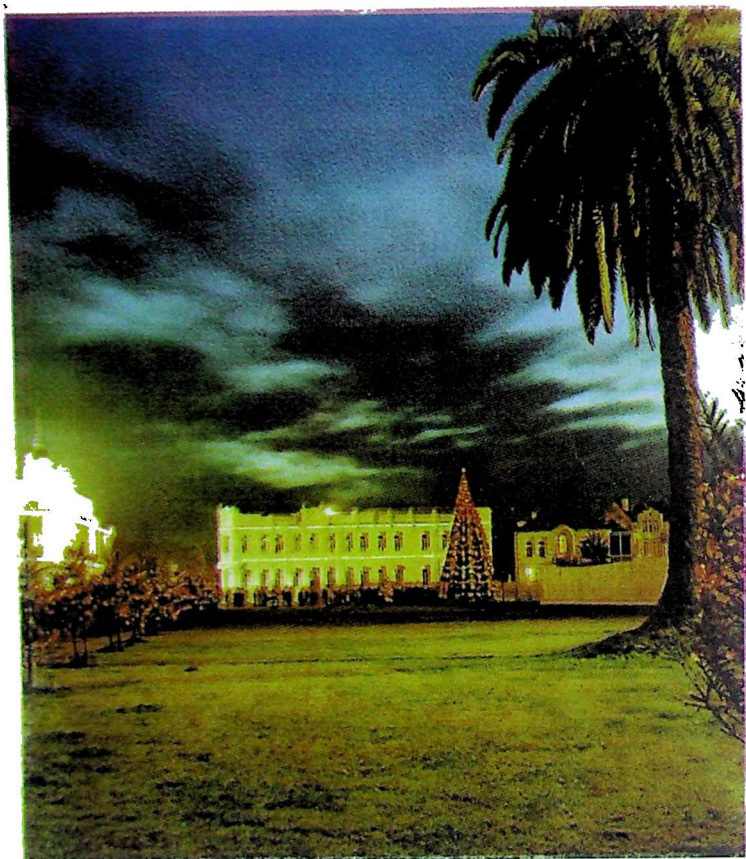
Ныне Батуми - один из важнейших черноморских портов, прославленный в бытность Советском Союзе и по всей Восточной Европе курорт - административный, экономический и культурный центр Аджарской автономной республики, являющейся передовым аграрно-промышленным регионом страны, одной из основных производителей чая и цитрусовых, табака, тунга, фруктов. Наряду с современным морским портом, в городе функционируют нефтеперерабатывающий и судостроительный, машиностроительный и электромеханический, химико-фармацевтический и другие заводы, чайные фабрики, десятки предприятий легкой и пищевой промышленности, строительные, транспортные организации. Недавно их число пополнилось совместным грузинско-германским предприятием "Агорджибеа" (Возрождение).

Батуми еще и морская столица Грузии, центр пароходства, танкеры и сухогрузы которого бороздят мировой океан под государственным флагом суверенной Грузии.

Когда 7 лет назад страна объявила о своей независимости и восстановила утраченную, два столетия назад, государственность, Аджария, благодаря усилиям местных властей, не только избежала разгоревшейся в стране гражданской войны, но именно в эту тяжелейшую годину сумела начать возрождение экономики и культуры. Масштабы и темпы созидания растут с каждым днем, и, если для Советского Союза, этого государства-монстра, Аджария, так же как и вся Грузия, была лишь окраиной стратегического значения, сегодня она важнейший регион вновь родившегося государства, политически - самый стабильный, экономически - более преуспевающий.

Что касается сферы искусства, вообще культуры, буквально за пять-шесть лет Батуми превратился в признанный центр Грузинской культуры.

С самого начала в архитектурном облике города превалировал европейский

стиль. В последние годы эта тенденция усилилась, углубилась, получила конкретную направленность. За всю семидесятилетнюю советскую эпоху не было в городе сделано столько, сколько – за десятикратно меньший отрезок времени – с 1991 года!

Верным признаком необратимости процесса созидания, демократизации общества, безусловной охраны прав и свобод человека, признанием целенаправленной миролюбивой политики местного руководства, было то, что 4 декабря 1997 года Аджарская Автономная Республика единогласно была принята полноправным членом Ассамблеи Европейских регионов. Чуть позже главу автономной республики **АСЛАНА АБАШИДЗЕ** избрали членом бюро – руководящего органа Ассамблеи.

...Первое театральное представление в Батуми состоялось в июле 1879 года. Так что, драматический театр насчитывает здесь почти 120 лет своего существования. Прошло немного времени и жители города приобщились и к прелестям классической музыки.

Первой оперной труппой, посетившей маленький провинциальный городок, была гастроллирующая по Российской империи, французская комическая опера под руководством Клодуса. Было это в мае 1890 года.

Начиная с тех пор, оперная музыка стала духовной потребностью населения, необходимым компонентом культурной жизни Батуми. По мере расширения круизора местных меломанов, повышения их вкусов, рос и интерес гастролеров к приморскому городу, а бизнесмены, соответственно, начали строить благоустроенные театральные помещения, расширять сеть гостиниц. Так зародились богатые театральные, музыкальные традиции, конии, закономерно, гордились грядущие поколения батумцев.

Гордимся этим и сегодняшние батумцы. Гордимся тем, что именно в нашем городе состоялся дебют гениального Федора Шаляпина на оперной сцене. Произошло это событие в 1893 году в опере Галлеви "Рахиль", шедшая и под названиями "Дочь кардинала", "Жидовка".

До 1921 года, т.е. установления Советской Власти, в Батуми выступили все, более или менее, известные исполнители, приезжающие на гастроли в Тбилиси, или работавшие в функционирующем там, с 1851 года, оперном театре. Как свидетельствуют архивные материалы, здесь показывали спектакли итальянские и французские труппы (антрепризы Форкатти, Р.Гонсалеса, Анны Жюдик и других), Харьковская русская опера под руководством известного антрепренера Алексея Церетели, Московский театр Зимина, десятки других больших и малых коллективов.

В оперных спектаклях и на концертах перед горожанами предстали сотни популярных артистов (многие – неоднократно), в том числе: прозванная "Соловьём Америки" колоратурное сопрано Луиза Никита и итальянка Луиза Тетрацини, Варвара Заруцкая, о которой высоко отзывался Петр Ильич Чайковский, Медея Фигнер, Наталья Папина; теноры: Николай Фигнер, считавшийся лучшим исполнителем партии Отелло в одноименной опере Джузеппе Верди, Евгений Ряднов, П.Лодди; баритоны: Леонид Яковлев, Иоаким Тартаков; дирижеры: Михаил Ипполитов-Иванов, Иосиф Груффин; затем - примадонна лондонского театра "Ковент-Гарден" Ван-Брандт, великий русский тенор Леонид Собинин и выдающаяся американская танцовщица Айседора Дункан, вместе с дирижером Морисом Келлером; звезды русского и мирового балета - Михаил Мордкин и Михаил Фокин...

Разумеется, систематически приезжали на гастроли, выступавшие в театрах России и Европы, грузинские певцы: солистка Миланского "Ла Скала" Елена Тархнишвили и солист "Гранд-опера" Михаил Нанобашивили (Миншель Дарьял), один из лучших басов Европы Фидимон Коридзе (в Италии - Корриджо) и известный в Италии, под псевдонимом "Имерели", баритон Михаил Какабадзе, солистка Дармштадтской оперы Маргарита Нижарадзе и "Король оперетты" Николай Гедеваншвили (Северский), легендарный Вапо Сараджишвили, Сандро Инашвили, Ольга Бахуташивили-Шульгина (все трое - основоположники грузинской вокальной школы, вместе с Евгением Вронским) и другие.

Время от времени в Батуми функционировали и свои оперные труппы, в которых оркестр и хор были укомплектованы, преимущественно, местными артистами. Это были первые попытки основания в городе постоянного оперного театра. Но это не удавалось и их существование ограничивалось одним-двумя сезонами: в 1906-07 годах (антреприза М.Свищевой); в 1921-23 годах под руководством Евгения Вронского и Владимира Коршона; в 1931-32 годах (директор и художественный руководитель – Сандро Инашвили).

С 1928 года регулярно приезжал на длительные гастроли Тбилисский Государственный театр оперы и балета имени Захария Палиашвили, славу которого создавали выдающиеся дирижеры: Иванэ Палиашвили и Евгений Микеладзе, Шалва Азмашпарашвили и Дидим Мирцхулава, Одиссей Димитриади, Гиви Азмашпарашвили, Джансуг Кахидзе; певцы: Екатерина Сохадзе и Надежда Цомае, Мэри Накашидзе и Надежда Харадзе, Давид Андугуладзе и Нико Кумешашивили, Давид Гамрекели и Петре Амيرانашвили, Лейла Гоциридзе и Ольга Кузнецова, Зураб Анджапаридзе и Ноцар Андугуладзе, Тенгиз Мушкудвани, Медея Амранашвили, Цисана Тагишвили, Мая Томадзе, Зураб Сотклива. Вместе с ними наслаждались своим высоким искусством "Чародей таиша" Вацанг Чабукиани и его партнерши: Вера Цигладзе, Мария Бауэр, Зураб Кикаленишвили... и многие другие.

Немало известных мастеров оперному и балетному искусству дал и Батуми. Это дирижеры: Одиссей Димитриади, Владимир Коршун, Реваз Такидзе; композитор Алексей Парихаладзе; певцы Давид Андугуладзе, Владимир Кавделакли, Николай Беляквели, Ян Вутирас, Григол Гегучадзе, Ламара Чкония, Гарольд Пирцхалава, Анзор Пиолия, Константин Плужников, Александр Хомерики, Нато Чкония; балетмейстеры Давид Джавришвили, Зураб Кикаленишвили, Гиви Одикадзе, Эливер Хабадзе...

В течение десятилетий не прекращались неустанные труды энтузиастов – основать в Батуми постоянный музыкальный театр. Много усилий приложили к этому наша замечательная певица Ламара Чкония и великий грузинский тенор, премьер Большого театра России, на протяжении многих лет, Зураб Анджапаридзе; местные театральные деятели: Шота Давитадзе, Александр Чхаидзе, Александр Мехаладзе, другие. Однако, в условиях советских иерархических догм, строгого регламентирования, достичь этого оказалось невозможным.

В конце 80-х годов в дело интенсивно включился премьер Тбилисского оперного театра Александр Хомерики.

К чарующим звукам музыки он приобщился в Батуми, где родился и вырос, окончил школу и участвовал в вокальном квартете, пропагандирующем, в основном, народную и эстрадную музыку. Когда в 1977 году в Тбилиском оперном театре дирижер Гиви Азмашпарашвили и режиссер Гизо Жордания начали готовить новую постановку оперы Захария Палиашвили "Абесалом и Этери", Хомерики учился на втором курсе государственной консерватории имени Вано Сараджидзе. Тут случился беспрецедентный факт – студента второго курса пригласили... исполнить главную партию! Так удачно началась артистическая карьера молодого тенора... После окончания консерватории он стажировался в "Ла Скала", Вернувшись из Италии, стал лауреатом Московского международного конкурса имени Чайковского. В Тбилиском оперном театре исполнил все ведущие теноровые партии текущего репертуара, заслужил множество национальных, всесоюзных, международных наград, почетных званий.

...Алеко Хомерики начал с того, что, при активной поддержке Зураба Анджапаридзе и художественного руководителя театра Джансуга Кахидзе, в 1987 году впервые организовал фестиваль оперной музыки "Батумская музыкальная осень", имевший огромный успех. Через год фестиваль был проведен в еще большем размахе, при участии около четырехсот музыкантов. В последующие годы, в результате распада Советского Союза, в Грузии начались хаос и кровопролитие и, естественно, хорошо начатое дело заглохло...

Осенью 1992 года, после успешного дебюта на тбилисской сцене в партии Отелло, прибыв, со ставшим для него правилом, творческим отчетом, в родной город, Алеко Хомерики, выступая по местному телевидению, говорил о своей сокровищной мечте и планах – основать здесь оперу.

К счастью, разговор этот не остался на уровне пожелания, соображения. Та же идея была уже у лидера Аджарии Аслана Абашидзе.

Справедливости ради, среди пионеров этого дела, нужно назвать нашего выдающегося тенора, солиста Большого театра Зураба Соткилава. Именно при встрече с ним принял это решение господин Абашидзе, подлинный создатель и строитель Батумского оперного...

Уже 16 марта 1993 года Верховий совет и Совет Министров Аджарской Автономной Республики приняли постановление об образовании в Батуми государственного театра оперы и балета. С целью урегулирования организационных и творческих вопросов, была создана правительственная комиссия. Художественным руководителем театра был назначен Александр Хомерики.

Главным режиссером пригласили выдающегося режиссера Гизо Жордания, театральная карьера которого, почти четырьмя десятилетиями ранее, началась на посту главного режиссера Батумского драматического театра. Позднее он руководил тбилиским русским театром имени Грибодова, был главным режиссером оперного театра, театра имени Руставели. Пройдя стажировку в знаменитом Берлинском "Комисе Опера", поставил на германской сцене классические грузинские, русские и западноевропейские оперы. Ныне - ректор государственного института театра и кино, профессор, народный артист Грузии, лауреат многих престижных премий, обладатель почетных званий.

Эти два художника вместе, шаг за шагом, сформировали труппу и началась напряженная творческая работа.

По поводу первой постановки другого мнения не было ни у кого - "Абесалом и Этери!"

Так было положено начало Батумскому государственному театру оперы и балета, который скоро отпразднует пятилетие своего существования и, который вместе с имеющим богатые традиции драматическим театром, кукольным театром и совершенно уникальным театром пальцев, вызывающим искреннее удивление и восторг зрителей, делает культурную жизнь, батумцев привлекательной и полнокровной.

Тут заодно отметим, что свой первый юбилей театр встречает балетным спектаклем. Молодежная труппа, организованная главным балетмейстером Бекаром Монаврнцашвили, исключительно местными силами, уже в августе предложит зрителю свою первую премьеру - "Балетные миниатюры".

* * *

3 октября 1993 года.

Уютное, компактное помещение государственного драматического театра имени Ильи Чавчавадзе, претерпевшее, необходимую для проведения оперных спектаклей, реконструкцию.

Новая оперная труппа дает свою первую премьеру....

- Поразительный спектакль!
- Огромная творческая победа!

- Лучшая постановка "Абесалом и Этери" за всю 85-летнюю сценическую жизнь оперы!

- Триумфальное начало!

Так оценила Батумский спектакль публика, которую, вместе со счастливыми батумцами, составили известные представители грузинской творческой интеллигенции.

Получилось, действительно, великолепное представление, отличающееся, как с музыкальной точки зрения, так и масштабностью постановки, впечатляющей сценографией, богатством и красотой национальных костюмов.

А главное, все-таки, было то, что произошло это в судьбоносное для страны время, когда всего одна неделя отделяла нас от трагичной реальности - потери ее древней неотъемлемой части - Абхазии; когда, в находящейся в крайне трудном положении Грузии, открытие третьего оперного театра казалось несбыточной мечтой, роскошью, невероятной смелостью. Как парадокс, чуть ли не в самое лихолетье многовековой истории народа, звучал сам факт основания нового театра, тем более столь

высокоэлитарного, дорогостоящего жанра.

Но... это для постороннего глаза. И для своих скептиков!

...Песня и танец для грузина непокоян веков были спутниками его радости и невзгод, обрядями его, вселяли новые силы, призывали к борьбе. Чтобы не идти далеко в прошлое, всего четырьмя годами раньше, в ту злополучную ночь 9-го апреля, разве не песнями и танцами встречали мирные жители Тбилиси, папавших на них с лопатами и отравляющими веществами, современных нацдалов?! За долгое существование нации в заживлении ран, физических и душевных болей, всегда помогала добрая многоголосая песня - яркое выражение дум и чаяний народа, движения его души. Ведь не случайно музыкальному, хореографическому (и поэтическому, разумеется!) фольклору отведена особая роль и функция в национальном мировосприятии. В самом деле, не было в тогдашней Грузии того политического и социального фона, который способствовал бы открытию новой оперы, вообще театра, не было того радостного настроения, которое обычно, сопутствует подобным событиям. Но ведь жизнь должна непрерывно идти вперед - новой жизни родиться, новым семенам прорастать, новому мосту перекинуться через реки, новому театру открыться и, конечно же, новой песне разлиться. И так звучно, так мощно, чтобы беды и печали позабыть, новые силы людям вселить, надежду и веру укрепить.

И была спета она, эта мощная песня в тот теплый воскресный вечер южной золотой осени в несомлемой от Грузии, Аджарии, спета во всеулыбаванье, как озученный стихом неслыханности, несокрушимости нашего народа, готовности лучших его сынов - до последней капли крови последнего грузина, защитить Отчизну, каждую пядь земли, пропитанную кровью славных предков наших.

И с этой точки зрения тот шаг был необходим. Была необходима такая демонстрация духовной твердости, с целью пробуждения дремлющей национальной энергии, утверждения той истины, что грузины никогда не смиряются с посягательством на свое единство, с нарушением целостности родной земли.

Так что, то достопримечательное событие, само по себе, было лишено праздничности и, тем более, помпезности (у многих в зале даже сверкали слезы на глазах). К тому же, содержание и, особенно, музыка шедевра Захария Палишвили исключает праздничный, веселый настрой. А бросающий в дрожь великолепный хор "Чакруло" и боевой набат "Грузины, оголите сабли", проникнутый глубоким лиризмом квартет "Меж ресницами" и возведенный в регистр трагизма финал оперы прозвучали, как реквием бесмертия павших в неравной, святой борьбе за целостность Родины, как стетая одним дыханием долгая, полная скорби, песня в знак траура и вечной памяти тех ребят, которые принесли на алтарь свободы и независимости Грузии самое дорогое - жизнь.

Потому мы и восприняли то событие как первую заточку, как сверкающий луч, ворвавшийся, перед полным прояснением, в наше безотрадное бытие. И если до него кое-кто ворчал, что не до оперы мол, нынче времена, и те поверили: в Грузии всегда - время песни, всегда - время "Абесаломы"!

В этом и лишь в этом аспекте следует рассматривать знаменательный факт открытия оперного театра в Батуми. И время показало, что это было не только событие огромной важности в культурной жизни всей страны. Событие это имело куда большую нагрузку - широкое общественно-политическое звучание!

Существенно и то, что сбылась мечта многих поколений музыкантов и поклонников музыки - опера в Батуми стала приятной реальностью!

И, за все это, благодарные люди воздали честь и хвалу тем, чьими усилиями стало возможным осуществление этого благородного дела. Их, заслуживающих теплых слов благодарности, много, но "кесарю-кесарю" и, прежде всего, эти слова были адресованы Председателю Верховного Совета Аджарской Автономной Республики Аслану Абашидзе, сумевшему сделать невозможное! Во-первых, он предоставил широкое поприще для проявления своих возможностей молодым музыкантам (не го-

воря уж о материальной поддержке!), доставил неизмеримую радость и удовлетворение батумцам, всему народу, и, что самое главное, положил начало возрождению его духовности, спасению национальной культуры!

Ведь создание в Батуми оперного театра стало залогом воцарения в Грузии мира, дало импульс успокоению измученных братоубийственной войной, разных уголков страны, необратимому процессу единения и упрочения государства, который с трудностями, но продолжится...

Вся Грузия загораивалась о батумском чуде. Тбилисцы, кутаисцы, жители других городов считали своим долгом посетить Батуми и собственными глазами увидеть чудо это, приобщиться к прелести этого грандиозного действия, внутренне соединиться с величественным гимном торжествующей веры в светлое будущее Отчизны, зарядиться новой жизненной энергией.

Было время, в начале века, когда, чтобы увидеть самую первую постановку, ставшей подлинной жемужиной национальной оперы – “Абесалом и Этери”, любители музыки из Батуми, и других городов стремились в Тбилиси. На этот раз, настоящей Меккой музыки стал наш приморский город.

“Праздник человеческой души” – так назвал осуществленную в Батуми постановку “Абесалом и Этери” Президент Грузии **ЭДУАРД ШЕВАРДНАДЗЕ**, который специально прибыл в город, чтобы присутствовать на спектакле.

В такой праздник души превращаются каждая последующая премьера, любой рядовой спектакль...

Очередная премьера состоялась 19 сентября 1994 года.

Это была опера одного из самых любимых народом современных композиторов Ревазу Лагидзе “Лель”, повествующая, на фоне возвышенной любви, о борьбе Грузии античной эпохи против иноземных захватчиков.

И вновь, всеобщий интерес, пылые волны меломанов. И Батуми, со свойственным ему гостеприимством, принимает всех, наполяя надеждой и оптимизмом...

К первой годовщине открытия театра создателям “Абесалом и Этери” и “Лель” – главному дирижёру **Давиду Мукерия**, главному режиссёру **Гизо Жордания**, главному хормейстеру **Автадилу Чхенкели**, художникам-постановщикам **Ушангу Имерлишвили** и **Мириану Швелидзе**, главному балетмейстеру **Бекару Монавардишвили**, исполнителю главных партий и художественному руководителю театра **Александр Хомерики**, композитору **Ревазу Лагидзе** (посмертно) были присуждены государственные премии Аджарской Автономной Республики имени Мемета Абашидзе.

Провини восемь месяцев и Александр Хомерики, Давид Мукерия, Гизо Жордания и Ушангу Имерлишвили были награждены высшей национальной премией имени Шота Руставели (Мириан Швелидзе эту премию, присуждаемую, по положению, один раз, уже имел).

Это было в мае 1995 года, вскоре после первых гастролей в Тбилиси. К этому времени в репертуаре театра появился и третий спектакль – “Аида” Верди. Постановка этой вершины мировой оперной классики стала еще больше, им событием и не только в творческой жизни театра. Нам завело бы далеко перечисление восторженных отзывов на спектакли батумцев, и столице. А кратко, другого слова нет, это был триумф!

И 23 августа 1996 года.

Премьера “Отелло”.

...Впервые этот шедевр Верди был поставлен в Тбилиси 3 октября 1888 года, всего через год после премьеры в “Ла Скала”. Довольно сильный состав был у первого тбилисского “Отелло” – Михаил Медведев (Отелло), Ипполит Прянишников (Яго), Иозефович (Дездемона). Одно интересное обстоятельство: спектакль имел настоя-

ко большой успех, что бывший в репертуаре до него "Отелло" Россини, впредь не появлялась...

Да, венец творчества "Шекспира музыки" практически не сходила с Тбилисской сцены. Однако грузинским, по всем компонентам, "Отелло" был поставлен только спустя почти полвека. Вот имена постановщиков: дирижёр Евгений Микеладзе, режиссёр Михаил Квалиашвили, художник Солико Вирсаладзе; Отелло - Никко Кузмашвили и Валерия Кашакишвили. Яго - Саидо Ивашвили, Дездемона - Екатерина Сохадзе.

Из последующих грузинских исполнителей Отелло следует отметить Давида Андгуладзе, Зураба Анджапаридзе, Нодара Андгуладзе, Зураба Сотклива.

Можно сказать, самый большой успех, посетившие мировую славу "Отелло" подарил легендарному танцовщику и балетмейстеру Вахтангу Чабукиани. Он был автором либретто, постановщиком и несравненным исполнителем заглавной партии в балете видного грузинского композитора Алексея Мачавариани. В течение многих лет украшал он тбилисскую сцену; объехал гастролями Москву, Петербург, десятки городов Европы, Азии, Америки; по "Отелло" Чабукиани был создан и фильм-балет. Позже балет грузинского композитора поставил Большой театр, но соперничать с Вахтангом Чабукиани никто не смог, он остался непревзойденной высотой...

Степень большой успех "Отелло", имевшего более богатые традиции в грузинском драматическом театре, ярко выражает тот интерес, который грузинский зритель, вот уже свыше ста лет, проявляет к творчеству гениального Шекспира.

Завершим этот миниэкскурс в историю "Отелло" на грузинской сцене, упоминаем то, что спектакль, в который, шесть лет тому назад, вошел наш Александр Хомерики, осуществлен в 1980 году, замечательным маэстро Джансугом Кахидзе.

И так батумский "Отелло".

Вновь, ставшая уже правилом, блестящая постановка, вновь всеобщий ажиотаж вокруг нее...

На сей раз на премьеру специально прибыл Президент страны. Прибыли сотни гостей - члены парламента и правительства, представители дипломатического корпуса, видные деятели искусства, литературы, журналисты...

"Более года ждала наша общественность премьеру "Отелло" в Батумском оперном театре, писал главный офицюз "Сакартвелос Республика" ("Республика Грузия"). После напумевшего успеха "Аиды" Верди, обострился интерес - как сравнится театр со вторым шедевром того же композитора".

Вот, первые впечатления, высказанные по свежему следу (газета "Аджара"):

Георгий Гегечкори, народный артист Грузии - Режиссурой, исполнителями, хором и оркестром этот спектакль - на том уровне, что необходимо вывезти его за рубеж. Меня удивили солисты. Оказывается какне у нас певцы! Bravo!

Важа Брегадзе, музыковед - Можно сказать, нет такой партитуры, которую не осилил бы Батумский театр. Замечателен хор, хорошее впечатление производит оркестр, на должной высоте и солисты.

Зинаида Кверццхиадзе, народная артистка Грузии - Я настолько очарована, что трудно говорить конкретно. Все было очень красиво, грандиозно, эстетично - уйма! Кто так заботится о культуре - слава тому!

Виктор Соломатин, советник посольства Российской Федерации в Грузии - Увиденное и услышанное здесь сегодня превзошли всякие мои ожидания. Представление прошло с блеском. Получил огромное удовольствие.

Джеф Блаит, первый помощник посла Великобритании в Грузии - очень хороший спектакль. Вся труппа играла и пела замечательно. Прекрасны оркестр, хор, художественное оформление.

Тамаз Квачантирадзе, министр просвещения Грузии - Какой уже раз мы и удивлены и ошеломлены! Большие дела творятся здесь, в Аджарии и одно из ярких про-

явлений – сегодняшняя постановка. Какого ранга классика вердиевская “Отелло”, известно всем. До него не могут дотянуться и большие страны. В Батуми это произошло с демонстрацией большого таланта. Это не происходит само по себе. В Аджарии есть почва для больших культурных свершений!

После спектакля, господин ЭДУАРД ШЕВАРДНАДЗЕ на встрече с его участниками, сказал:

- Хочу выразить вам большую благодарность за прекрасный вечер. Это было великодушное зрелище. От всей души и сердца поздравляю коллектив театра и приглашаю его на гастроли в Тбилиси. Что касается спектакля, декорации сделаны в стиле эпохи, замечательный хор и солисты, еще раз подтверждают, что Батуми по-прежнему остается культурным центром Грузии.

АСЛАН АБАШИДЗЕ – особенно радует то, что театр приглашен в Тбилиси сам господни Президент. Горжусь, что Батумский государственный театр оперы и балета начал свою творческую жизнь национальными произведениями. На сей раз перед коллективом стояла сложная задача - нужно было преодолеть высочайший барьер оперного искусства. Это, по-моему, успешно осуществилось.

Через три дня, 26 августа, в своем традиционном радиointервью, Президент еще раз вернулся к этой теме:

- Аджария вновь обрadowала нас. Осуществленный на батумской сцене “Отелло” отличный подарок для всей Грузии... Батуми превратился в один из главных центров грузинской культуры... Так что, тбилисцам, и не только им, предоставляется возможность насладиться их искусством, прекрасным творчеством. Я в Батуми заявил: все, что делается в Аджарии для процветания грузинской культуры, естественно, связывается с именем Аслана Абашидзе, и он, безусловно, заслуживает слов благодарности.

...В столице “Отелло” показали 3 и 6 ноября.

На первом спектакле, вместе с театральной элитой, присутствовал глава государства.

Восторгу видевших виды тбилисских любителей музыки и специалистов не было предела. В ходе представления гремели овации, раздавались возгласы: “Браво”, “Брависсимо”, а в конце представление создателей спектакля длилось 30 минут.

Впечатления, сияющие присутствующие высказывали лаконично: “Блестяще!”, “Потрясающе!”, “Поразительно!”, “Это настоящее чудо!”, “Фантастика!” Все единогласно считали, что в высшем качестве предстали исполнители - опытные Александр Хомерики и Маринэ Джахуашивили, совсем молодой Заза Хаматашвили и Хатуна Микаберидзе, Бадри Сахамберидзе, Автандил Бабуленшвили, Амиран Мамуладзе, Тарназ Чичинадзе.

Предлагаем мнения известных деятелей культуры, опубликованные 9 ноября 1996 года в газете “Сакартвелос Республика”:

Алиа Калаидадзе, поэтесса – То, что постановка “Отелло” произвела на тбилисского зрителя огромное впечатление, подтверждала овация после спектакля. Сегодня этот спектакль – настоящее чудо, как и представивший его, столь великодушного, богато, в наше трудное бытие, Батумский государственный театр оперы и балета. Да, вновь и вновь Батуми совершенно справедливо признан Меккой нашего искусства.

Медиа Амрашавили, народная артистка Грузии, художественный руководитель Кутаисского оперного театра – оркестром, хором, солистами вложен большой труд. Всех объединяла одна цель – достойно озвучить гениальную оперу Верди. И они сделали это превосходно!

Маринэ Гегешидзе, музыковед – я слышала много хвалебных слов об “Отелло” батумцев, но увиденное превзошло ожидание. Изначально привлекает внимание визуальная сторона, вкус и интеллект художников. Впечатлительно режиссерское решение. Хочу подчеркнуть высочайший профессионализм хора. Он соответствует ев-

ропейским стандартам и, действительно, является движущей силой всего спектакля. Чисто звучит оркестр, эмоционально создавая драматическую обстановку.

Николае Рауе, швейцарский дирижёр – очень понравившийся декорации и, особенно, глубина режиссерского осмысления. Прекрасно исполнение хора, его пластичное движение по сцене. В хорошей форме оркестр. Из певцов больше всех понравились исполнители партий Кассио и Дедемоны.

Известный шансиет, профессор **Гизи Амреджоби**, не известно, как вычислил, но уверенно заявил, что эта постановка на 40 процентов лучше, чем "Отелло" Большого театра. И добавил: "Подобного хора давно не слышал".

Все ведущие газеты откликнулись на батумский "Отелло". Ограничим лишь несколькими выдержками из рецензий:

"Бесспорно, вечером 23 августа над режиссёром Гизо Жордания и всеми участниками поставленного в Батумском оперном театре "Отелло", витали музы Шекспира и Верди.

...В постановке мастерски слиты монументальные, поражающие полифоническим великолепием хоры и лирические, психологически обработанные арии-монологи. Здесь в обоих случаях, разумеется, я подразумеваю и музыку, и сценическое действие. Замечательны массовые сцены и хоровые партии в первом и третьем актах (хоры, одно из самых впечатляющих художественных достижений спектакля). Многие сцены трогают до глубины души и вызывают эмоциональный восторг!" (**Нодар Гурабанидзе**, "Литератури Сакартвело" ("Литературная Грузия", 30.08.96)).

"Работая над гениальной партитурой Верди, коллектив театра стоял перед весьма почетной, но труднейшей задачей. Ведь для ее успешного решения необходимы перwokлассный состав солистов-вокалистов, мощный, целиком укомплектованный хор и высококвалифицированный оркестр.

...К счастью, премьера "Отелло" наполнила искренней радостью и чувством эстетического удовлетворения всех, кому довелось присесть гтовать на этом великольном спектакле. (**Гулбаат Торадзе**, "Литератури Сакартвело", 06.09.96)".

"Работа режиссера привлекает глубоким, монументальным раскрытием художественных образов... Музыкально и сценически привлекаетелен и силен весь спектакль. Здесь не услышите "вагнеровских номеров", настолько органично и гармонично вокальное мастерство сочетается с артистизмом.

...А самым главным достоинством "Отелло" батумцев я считаю то, что его режиссура и сценическая динамика синхронны с музыкальной интерпретацией дирижёра. Давид Мукерия отлично передает симфонизм оперы Верди, ее грандиозность... Дирижирует с глубоким вдохновением, темпераментом. Он правильно подобрал ключ к монументальному стилю оперы, непринуждённо дает почувствовать контрастность форм и весьма динамичную структуру музыкальной ткани.

Хор значимая сила в спектакле (хормейстер – Атаандил Чхенкелли). Он - активный, полноправный исполнитель своей роли. Его звучанию характерны монументальность, контрастность и богатая тембровая палитра. Масштабы и качество звучания хора действует на слушателя покоряюще.

Без большого оперного опыта никто не осмелится сразиться с партией Отелло. Именно с таким опытом пришёл к этой партии Алеко Хомерики. В его вокале и сценическом действии рельефно выявлены зигзаги развития трагедии героя, его ревности (**Георгий Далишвили**, "Сакартвелос Республика", 28.08.96)".

"Если искусство требует жертв, "Отелло" воистину стоило такой жертвы. "Отелло" едва не разрушил оперный театр.

...После просмотра "Отелло" зритель убедился, что за создание этого грандиозного зрелища Абашидзе и впрямь достоин благодарности.

У Батумского театра – прекрасный хор, оркестр и, что самое главное, солсты, которые справились с этим сложнейшим произведением на высокопрофессиональном уровне. (**Елена Кутателадзе**, "Дрони" (Времена"), 05.11.96.)".

И рядовые зрители и специалисты особенно выделяли хор. Свою высокую репутацию он подтвердил на проведении в мае в Тбилиси первом международном фестивале оперной музыки "Браво", организованном Фондом величайшего баса современности Пааты Бурчуладзе. Участие хора в концертном исполнении "Отелло" и "Аида" дали высочайшую оценку звезде мировой оперы, все слушатели. Достаточно сказать, что его назвали "Большим хором Батуми".

Исполнитель партии Яго – выдающийся баритон **Ренато Брузоли** отметил – Большая звезда хора батумского оперного театра в успехе "Отелло" очевидна для всех. В Европе несколько образцовых хоров. Батумский хор – коллектив именно такого стандарта, с которым я поработал с большим удовольствием.

Известная американская сопрано **Александра Марки** – удивительно звучал хор, в исполнении, динамичности и звуковом многообразии которого чувствовался аромат Черного моря, столь волнующе облетевший зал.

Паата Бурчуладзе – Батумский хор очаровал звезд оперного искусства мирового уровня. Но главное то, что в Грузии есть сила, которая способна осуществить музыкальный проект любой сложности. Планы на будущее нашего фонда связаны именно с этим хором.

Сейчас хор, вместе с созданной на его базе государственной капеллой Аджарии, готовится под руководством высококлассного дирижера-хормейстера Ангвазила Чухелишвили "Реквием" Верди, на премьере которого в августе выступят Паата Бурчуладзе и другие звезды мировой оперы.

ДЖУЗЕППЕ ВЕРДИ И ЕГО "ОТЕЛЛО"

Верди, грандиозная фигура в мировой музыке, принадлежит к той немногочисленной плеяде композиторов-гениев, которую свободно можно назвать музыкальным Олимпом. Отмеченное реалистической выразительностью и подлинным демократизмом, силой выражения интересов и чаяний народа, человеческих страстей и глубиной психологического раскрытия характеров, эмоциональной непосредственностью и прелестью, мелодичностью, творчество великого итальянца близко и любимо всеми народами. Вот, уже полтора столетия этот выдающийся мастер оперного жанра покоряет сердца любителей музыки.

Верди (полностью - Джузеппе Фортунатто Франческо Верди) родился 10 октября 1813 года, в местечке Ронкола вблизи Буссето Пармской провинции, в семье небогатого трактирщика. Прошел большую и насыщенную жизнь и, окруженный всеобщим поклонением, умер восьмидесятисемью лет отроду, 27 января 1901 года, в городе своей славы Милане.

Тяготение к музыке у Верди проявилось очень рано. С детства освоил богатейший итальянский песенный фольклор и, в последствии, в своих произведениях щедро пользовался отличавшимися певучестью народными мелодиями.

Семья испытывала нужду и маленький Пеппе был вынужден работать. Одновременно пел в церковном хоре и осваивал азы музыки у местных органистов Байстроки и Провези.

1832 году, при поддержке своего благодетеля, отправился в Милан, продолжить учебу. Но... отказали в приеме в консерваторию. Стал принимать частные уроки у профессора Лавинья. 1833 году его пригласили дирижёром городского духового оркестра в Буссето. В 1839 году обосновался в Милане, где были поставлены его первые оперы: "Оберто" (1839 г.) и "Король на час" (1840 г.). За ними последовали "Набукко" ("Навуходоносор", 1842 г. "Ла Скала"), "Ломбардцы" (1843 г. новое название "Иерусалим"), "Битва при Леньяно" (1849 г. при возобновлении - "Осада Гарлемба"). "Стиффелло" (1850 г. по новой редакции - "Гарольд").

Опера, с самого начала, стала главным направлением творчества Верди. За исключением нескольких камерно-инструментальных пьес, а так же немногочисленных романсов и "Реквиема", посвященного памяти выдающегося итальянского писателя Алессандро Мандзонни, все его наследие относится к оперному жанру. Гений композитора создал 26 опер, многие из которых являются украшением мировой оперной сокровищницы.

Начало творческого пути Верди совпало с тем периодом истории, когда лишенная независимости и раздробленная на части, Италия стонала под игом Австрийской империи. И в его первых операх ярко отобразилась борьба против поработителей, за национальное и политическое освобождение, проявилось страстный патриотизм молодого музыканта, пламенная любовь и преданность к Родине и народу. Ненависть к тирании и всякому насилию, протест против угнетения человека человеком составляет лафос творчества композитора.

По цензурным условиям Верди приходилось маскировать свои замыслы; перенос

сильнее действие то в библейские времена ("Набукко"), то в средневековую Францию ("Джованна д'Арко", 1845 г.), то в эпоху гуинов ("Атилла", 1846 г.). В сюжетах и сценических ситуациях опер Верди слушатели видели намеки на современное политическое положение. Например, пророчество о падении Вавилонского царства в "Набукко", связывали с грядущим освобождением Италии, а героический хор крепостных в "Ломбардцах" воспринимался, как революционный гимн.

Всегда и везде героем опер Верди был народ. И народ по заслугам оценил своего пса. Его мелодии из опер распространялись до премьер, мгновенно становились популярными, а имя его стало символом единения Италии.

К пятидесятым годам Джузепе Верди - уже признанный мастер, чья музыка приобретает большую реалистическую силу. На этом этапе в сферу его интересов попадают творения выдающихся мастеров слова: "Эриани" (1844 г) и "Король забавляется" ("Риголетто", 1851 г.) Виктора Гюго; "Альзира" по трагедии Вольтера (1845 г.); "Двое Фоскарни" (1844 г.) и "Корсар" (1848 г.) Байрона; "Орлеанская дева" ("Джованна д'Арко"), "Разбойники" (1847 г.), "Коварство и любовь" ("Луиза Миллер" (1849 г.) и "Дон Карлос" (1867 г.) Фридриха Шиллера; "Дама с камелиями", ("Травиата", 1853 г.), "Трубадур" (1853 г.) и "Симон Бокканегра" (1857 г.) Гарсиа Гуттиереса; "Сила судьбы" (1862 г.) А.Сааведры, созданный по заказу Петербургского Мариинского театра.

Оперы Верди скоро перешагнули за пределы Италии и были триумфом поставленных в знаменитых театрах Европы и Америки. "Эриани", "Риголетто", "Травиата", "Трубадур", "Бал-маскарад" (1859 г.), "Дон Карлос", "Аида" (1871г.), "Фальстаф", ("Виндзорские проказницы", 1893г.) и, конечно же, "Отелло", являясь определяющими творческими путь великого мастера, этапными произведениями, которые занимают постоянное и ведущее место в репертуаре каждого оперного театра...

Вильям Шекспир был самым любимым писателем Верди, который ставил его "высше самих греков" - "из поэтов он особенно близок мне".

На первом этапе деятельности литературным первоисточником для Верди, из творения великого англичанина стала трагедия "Макбет" (1847 г.). Позже он довольно долго работал над клавиром "Короля Лира", но... уничтожил рукопись. А ведь насколько было бы несправедливо, если бы "встреча" этих двух гениев не состоялась, как много потеряла бы музыкальная шекспирада, как, впрочем, и весь оперный жанр, не будь вердиевских "Отелло" и "Фальстафа".

Вместе с тем, вполне возможно, что мастер, будучи уже в преклонном возрасте, и не создал бы эти шедевры, если бы не **Арриго Бойто**, младший современник Верди, поэт и композитор, являющийся к тому времени, автором нескольких опер, в том числе, популярной по сей день, "Мефистофеля". И, тем не менее, в истории мировой музыки он занял почетное место именно, как автор либретто "Отелло" и "Фальстафа" Верди!

С эскизами либретто "Отелло" Бойто ознакомил великого композитора в августе 1879 года и обещал скоро его завершить, если тот решит написать оперу. Мастер одобрил замысел, однако свое согласие не подтвердил. Тридцатисемилетний Арриго Бойто был страстным поклонником старшего почти вдвое, Верди и расценивал сотрудничество с ним, как честь. Поэтому он проявил больше упорства и, вскоре, явился к нему с готовым либретто.

Работу над оперой Верди начал в 1882 году... создавшем новой сценической редакции либретто. Он считал, что действие должно быть сконцентрировано вокруг конфликта Отелло и Яго. Это потребовало сокращения, переделки целого ряда эпизодов, отказа от второстепенных персонажей. Так, целиком выпала из либретто первое действие трагедии, были "выдворены" Брабанцио, Грациано, Шуг, Бьянка... Безусловно, существенные изменения в сюжете не должны были снижать достоинства шекспиров-

ского сочинения, опера должна была быть равноценной литературному первоисточнику, его художественного уровня, способствовать развитию действия большей экспрессивностью, его стремительному нарастанию к драматической кульминации.

Почти шесть лет продолжалась эта работа. Либреттист охотно выполнял все указания композитора, заново писал целый ряд новых сцен.

Как известно, у Верди было правило активно участвовать не только в создании либретто своих опер, он сам отбирал исполнителей, присутствовал на репетициях, вмешивался в вопросы постановки и художественного оформления спектаклей, добивался реалистического сценического воплощения произведений, повышения вокального и актерского мастерства. Под его непосредственным руководством готовил партию Отелло его первый и один из лучших исполнителей Франческо Тамашо, который феноменальным, по силе звука и красоте тембра, голосом, с вокальным мастерством, в совокупности с трагедийным темпераментом и высочайшей пластичностью, был признан идеальным исполнителем теворовых партий в операх Верди...

Премьера в "Ла Скала" состоялась 5 февраля и стала настоящим праздником итальянского искусства.

Сохранив глубокие общечеловеческие идеалы шекспировского творения, Верди создал полное человеческих страстей, обширное музыкальное полотно, которое признано шедевром мирового оперного искусства и, конечно, самым совершенным произведением, вместе с "Аидой", в наследии композитора. Именно в "Отелло", наибольшей степени и более ярко, отразились реформаторские идеи Верди.

Создавая музыкальные драмы, композитор вносил существенные изменения в характер и структуру традиционной итальянской оперы. В его операх постепенно стираются грани между ариозностью и речитативом, который насыщается напевностью и приобретает декламационную выразительность. Верди создал смешанный вокальный стиль с глубокими переходами от ариозо к речитативу. Арии и дуэты разрастаются до масштаба крупных вокальных сцен, становятся важнейшим звеном драматического развития. Верди повысил выразительную роль оркестра, придал ему функции глубокого раскрытия драматических ситуаций и психологического состояния героев. В поздних операх композитора, особенно в "Отелло" и "Фальстаф", усилилась драматическое значение лейтмотивов, однако он использует их экономно, избегая чрезмерной сложности Вагнеровской лейтмотивной системы.

"Отелло" наиболее близко к музыкальной драме. Здесь преодолевается членение на традиционные оперные "номера", господствует сквозное музыкально-драматургическое развитие, арии и дуэты заменяются свободно построенными монологами и диалогическими сценами, оркестр достигает большой психологической выразительности. При этом Верди сохраняет связь с итальянскими оперными традициями. Главным выразительным средством его опер остается пение, что принципиально отличает их от музыкальных драм Вагнера.

Опера производит неизгладимое впечатление точной музыкальной характеристики всех героев, подлинно шекспировской глубиной раскрытия их взаимоотношений.

Гениальный композитор, как и гениальный драматург, особой трагической силой рисует образ Отелло. И в опере благородный, доверчивый мавр - отважный воин и умный полководец, внимательный к поданным правитель и полный нежных чувств супруг, а в ревности - дошедшее до безумия существо.

Соответствующие музыкальные краски подобраны для характеристики прекрасной, чистой Дездемоны, сатанически злого и коварного Яго и честного Кассио.

Важная функция отведена хорам - передать настроение народных масс, восполнить характеры героев.

Оркестр создает бесподобный эмоциональный фон для развития событий, психологически обозначает образы центральных персонажей.

Первое действие начинается очень выразительной, масштабной симфонической

картинной, которая мгновенно вводит слушателя в атмосферу жестокой битвы. Превосходная динамичная музыка приобретает торжественный блеск и достигает апофеоза в сцене выхода Отелло. Киприоты восторженно приветствуют победителя. Соответствующей величавостью звучит хор "Пламя радости", а оркестровый аккомпанемент, словно озвучивает все многоцветие взвывшей в небо иллюминации. Разбавленную ядовитостью и сарказмом застольную песню Яго "Вдохни аромат этот" сменяет, трагично до глубины души, хор, звучащий, как предлюдия к дуэту Отелло и Дездемоны – "Наступила темная ночь". Он полно передает возвышенное настроение счастливой пары. В конце дуэта в оркестре звучит мелодия экстаза любви.

Второе действие, в основном, посвящено характеристике Яго и Отелло. В монологе Яго – "Верю в немелосердие бога" вырисовывается его полная зависти и желчи, природа, упорное стремление – во чтобы то ни стало, унижить мавра. В резких, отрывисто выброшенных музыкальных фразах читается скрытая насмешка. С вокальной партией перекликается оркестровый аккомпанемент, переходящий в конце в душераздирающий хохот. И тут же – совершенно контрастный хор "Увидишь, все осветится", в котором киприоты подчеркивают чистоту и целомудренность Дездемоны. Музыку лучезарят детские голоса, прозрачное звучание гитар и мандолин. В квартете Дездемоны, Эмилии, Отелло и Яго противоположное внутреннему волнению, скрытой печали мавра, настроение создает спокойные, проникнутые благородством пассажи Дездемоны. "Воспоминания, навсегда с вами прощаюсь" – этого ариозо Отелло возводит в регистр походного марша сопровождение фанфар. В этом кратком, но впечатляющем фрагменте дан живой музыкальный портрет отважного командующего. И вновь контрастное настроение – рассказ Яго и Кассио "Случилось это ночью". Здесь крадущиеся паневы, волнообразным движением аккомпанемента создает ассоциации колебательной песни. Ариозо сменяет дуэт Отелло и Яго – "клятва мести", перекликающиеся своей геронкой с предыдущим ариозо Отелло.

Третье действие. Начинается оно массовой праздничной сценой – народ с любовью встречает Отелло. Он уже переживает глубокую душевную боль и это противоречие образно отражено в музыке. Изящной мелодией начинается дуэт Дездемоны и Отелло – "приветствую тебя, супруг, любимый". Постепенно фразы Отелло становятся изволнованными, напряженными, а в заключении, прозвучавшая в начале дуэта лирическая мелодия приобретает проническую окраску и неожиданно обрывается резким, тревожным вскриком мавра. Суэтлив его последующий монолог – "Боже, ты мог опозорить меня". Срывистые, будто ледяные фразы ярко рисуют отчаяние героя, в существо которого уже произрастают посеянные злым Яго семена ревности. В певучей мелодии этой части монолога преобладает сдержанная печаль. Вершина всей этой драмы – сличный эспетт в сопровождении хора. В эспетте ведущая роль отводится Дездемоне. На недобрые предчувствия наводит, проникнутые лиризмом, ее пассажи.

И четвертое действие. Здесь главное – характеристика Дездемоны. В грустном оркестровом вступлении, посредством солирующего английского рожка, создается такая трагичная обстановка, что чувствуем приближение развязки. Этот настрой развивается в песне героини об иве. За ней следует молитва, в которой еще раз, со всей полнотой, проявляется ее душевная чистота. Сильной выразительностью, широким спектром чувств характеризуется оркестровое интермеццо, служившее фоном появления Отелло в спальню. В финале интермеццо сперва выделяется тревожное настроение, а затем прозвучит вновь мелодия любви. В монологе – "Не опасен я, хоть и вооруженный" короткими, контрастными музыкальными фразами передается быстрая смена затуманившихся мыслей и чувств героя, принявшего решение. Это вызывает жалость и сострадание к нему. А в финале оперы, превалирующем в оркестре мелодии любви, подчеркивается трагизм всей этой истории...

Mr. Aslan Abashidze and opera stars: Maria Bieshou, Vladislav Piavko, Nodar Andgouladze, Odissei Dimitriadi among participants of the performance

ბატუმში "ოტელიო" მომზადდა წყურთლო შეთქმამებელი გუნდით. რამდენიმე კონსერტულია, როგორც მანუშკით, პოპულარული წარმოდგენებით, ასევე ბატუმის საერთაშორისო კულტურული ფესტივლის სპეციალური კონცერტის სახელით.

ბატუმის კონსერტული მუსიკონები მხიბვლელ მიმდინამებშია. კულტურული სამსახურის - თურვენიონის ქალაქმფლობრების რეალობის მსხოვობებს, ის ობიანობატორებს, სტუმრებს და ოლა თქმაუნდა ყველა მოწვეულს, უსტოვებულ მათ შემოქმედებში წარმატებებს. ბატუმის კულტურული ცენტრებისათვის შედეგად რეკამბას.

ბატუმის საოპერო თეატრის მენეჯერი ცოლუტხვი სამხატვრო გუნდად წარმოიბრძანებულან დასწებულ სეზონს შემეგებით დამთავრებული, იბანდას მსწრაფობით - იბანდას არ დინებრის ობიანობატორებს წარმოიბრძანებულან ბატუმის საერთაშორისო კულტურული ფესტივლის სპეციალური კონცერტის სახელით აღმართულია მენეჯერის მენეჯერის კერძობას ობიანობატორებს წარმოიბრძანებულან.

ბატუმის კულტურული სამსახურის მენეჯერი ცოლუტხვი სამხატვრო გუნდად წარმოიბრძანებულან დასწებულ სეზონს შემეგებით დამთავრებული, იბანდას მსწრაფობით - იბანდას არ დინებრის ობიანობატორებს წარმოიბრძანებულან ბატუმის საერთაშორისო კულტურული ფესტივლის სპეციალური კონცერტის სახელით აღმართულია მენეჯერის მენეჯერის კერძობას ობიანობატორებს წარმოიბრძანებულან.

At Batumian 'Otello' worked the well-knitted collective, which is glad to appear for the first time, at such authoritative and international festival as Aspendos festival is.

Georgian musicians send their hearty greetings to the hosts of the festival - the residents of the most wonderful town-resort - Anthalia, to the organizers, guests and, of course, the all participants of the festival, wish them success in heir creative work and would like the public to derive pleasure from meeting the high art.

The whole cast of the Batumi Opera Theatre that is 300 people and each of them is eager to do his best in showing rich traditions of Georgian opera on the ancient stage of Aspendos, and would like to be a success at the International Festival!

With this the theatre stuff will try to justify the high confidence of the authority, personally - Mr. Aslan Abashidze due by whom the theatre exists and under whose patronage the whole process of preparation for parting to neighbouring and friendly Turkey has been carrying out.

Batumvari "Otello" nun hazırlanmasında birlikte çalışan bütün topluluk kendi çalışmasıyla ilk kez Aspendos gibi uluslararası popülerlik kazanmış festivalin seyircisi önüne çıkmaktan heyecan duymaktadır.

Gürcü müzisyenler, festivali düzenleyenlere, tatil kenti Antalya - lılara ve festivalde emeği geçen herkese başarılar ve her zaman yüksek sanatsal değerlerle bütünleşmelerini diler.

Batumi Opera Tiyatrosunun 300 kişiden oluşan topluluğu yönetmeninden işçisine kadar Antik Aspendos Tiyatrosunda zengin geleneklere sahip Gürcü opera sanatını, katıldıkları uluslararası ilk festivalde başarıyla temsil etmek için bütün çabasını ortaya koyacaktır.

Bununla birlikte halkımıza ve ayrıca tiyatronun kurulmasında, komşu ülke Türkiye de bu festivalde hazırlanmasında büyük emekleri olan Sayın Aslan Abashidze ye ve hepimizi teşekkürlerimizini sunuyoruz.

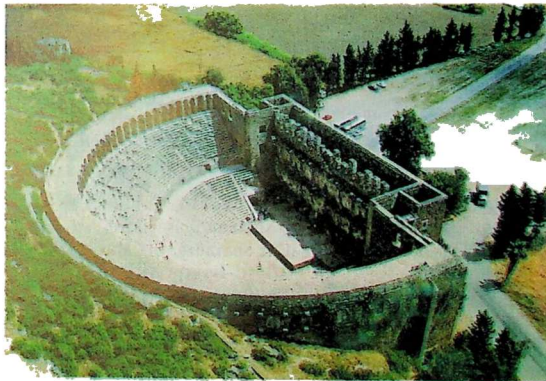
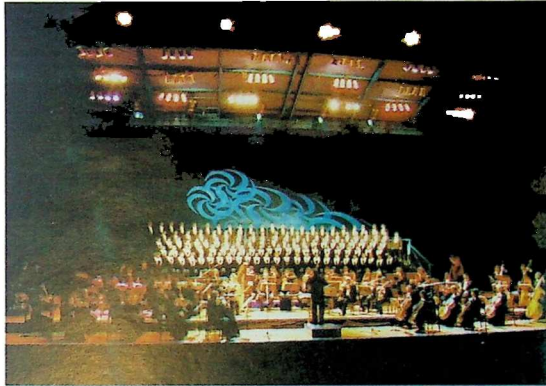
Над батумским "Отелло" работала спаянная, хорошо "сыгранная" команда, которая искренне рада впервые предстать, со своей работой, на таком авторитетном международном фестивале, как Аспендо-ский.

Грузинские музыканты горячо приветствуют хозяев фестиваля - жителей прекрасного города-курорта Анталии, его организаторов, гостей и, конечно, всех его участников, желают им творческих успехов, а публике - наслаждения встречей с высоким искусством.

Коллектив Батумского оперного театра, от художественного руководства до рабочих сцены, а это без малого триста человек, полны стремления - не пожалеть сил, чтобы достойно представить на античной арене Аспендоса богатое традициями грузинское оперное искусство, отметить, в канун пятой годовщины театра, успехом свое первое участие в международном фестивале.

Тем самым труппа постарается оправдать высокое доверие властей, лично господина Аслана Абашидзе, кому она обязана своим существованием и под чьим патронажем шла вся подготовка к поездке в соседнюю и дружественную Турцию.

Batumi, ERA square

Anthalia, Aspendos

DIREKTORATE OF THEATRE

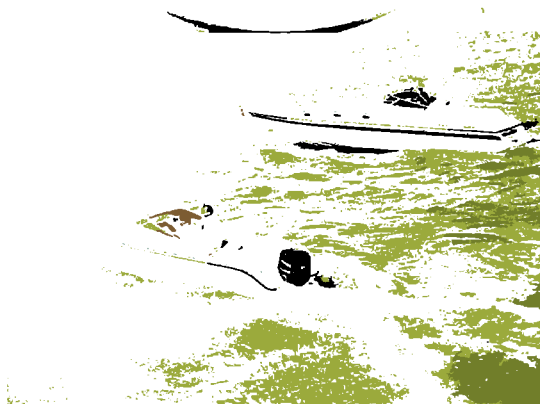
- Manager** - Nodar Surmanidze
Vice managers - Avtandil Grekov
Nodar Khomeriki
Manager of troupe - Tamaz Mandjgaladze
Manager of staging part - Vaja Dolidze
Chief Administrator - Guram Bakuradze

Address: Akhmeteli str. №1, Batumi, Georgia
Tel: 7 - 62 - 40, 7 - 31 - 90
Fax: 7 - 00 - 65

თეატრის ხელმძღვანელობა ასევედღის ფესტივალისათვის გვადგამს დანერგვისა და თანადგომისათვის გადღობას უხდის თურქეთის რესპუბლიკის ბენერალურ საქონელს ბათუმში, აზარის ავტონომიური რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვიზებისა და რეგისტრაციების განყოფილებას, რეგონალურ საბავთ სამმართველოს, ბათუმის მანქანათმშენებელ ქარხანას და სხვ. დასახუშავებელ კომპიანებს.

Technical support: Gocha Grigalashvili

- დამამუშავებელი: Tamar Djvarsheishvili, Khatuna Diasamidze,
Tsiala Lagvilava, Tamaz Shavadze, Gia Miceladze
- Photographs by: Seiran Baroian
- Edition by: Aslan Varshanidze, Eduard Ananidze, Peter Ashrafian,
Gulnara Bolkvadze, Irma Gordeladze, Lia Tskvitinidze,
Nato Salukvadze

**Batuman speed-boats -
are the most high-speed and comfortable**

Agordzineba-N

tel. 7 08 24
fax. 7 65 41